

GEDENKBOEK
NEDERLANDSCHE KEEL-
NEUS- OORHEELKUNDIGE
VEREENIGING

1893—1933

GEDENKBOEK

UITGEGEVEN TER GELEGENHEID VAN HET
VEERTIG-JARIG BESTAAN

DER

NEDERLANDSCHE KEEL-
NEUS- OORHEELKUNDIGE
VEREENIGING

28 MEI 1933

De Nederlandsche Keel-Neus-Oorheelkundige Vereeniging heeft in haar November-vergadering 1932 besloten tot het feestelijk gedenken van haar veertigjarig bestaan in Mei 1933.

De tot dit doel ingestelde feestcommissie heeft voor het samenstellen van dit Gedenkboek de hartelijke medewerking der leden mogen verwerven. Niet minder dan vijf-en-tachtig hunner maakten door geldelijke bijdragen de uitgave mogelijk.

Het is ons gelukt, van 195 der 223 oud-leden en leden portretten te verzamelen, die in dit boek zijn afgedrukt.

G. P. UTERMÖHLEN, *voorzitter.*

H. BURGER.

A. A. J. H. MARRES.

J. LEOPOLD SIEMENS.

TH. J. A. C. M. VAN BEEK, *secretaris.*

Amsterdam, Mei 1933.

I N H O U D

	Bldz.
<i>Verslag der Stichtingsvergadering 2 Juli 1893 te Utrecht, met de openingsrede van prof. A. A. G. Guye.....</i>	7
<i>Verslag der Feestvergadering bij de herdenking van het vijf-en-twintigjarig bestaan, 23 Juni 1918 te Utrecht, met de feestrede van prof. H. Zwaardemaker</i>	15
<i>Feestrede bij de viering van het veertigjarig bestaan, 28 Mei 1933 te Amsterdam, door prof. H. Burger</i>	31
<i>Naamlijst der bestuursleden</i>	50
<i>Ledenlijst</i>	53
<i>Eereleden</i>	55
<i>Gewone leden</i>	57

St. George.

VERSLAG DER STICHTINGSVERGADERING

in het Militair Hospitaal te Utrecht, 2 Juli 1893.

Voorzitter: P r o f. A. A. G. G u y e.

Op uitnoodiging van prof. G u y e en dr. Z w a a r d e - m a k e r zijn bijeengekomen een twintigtal Nederlandsche oorartsen om te beraadslagen over de stichting eener Ned. Oorheeskundige Vereeniging. Op voorstel van dr. v a n H o e k worden de beide heeren, van wie het plan uitgaat, tot voorloopig bestuur gekozen.

De voorzitter houdt de volgende rede:

Bij de opening van deze eerste bijeenkomst veroorloof ik mij eenige opmerkingen van algemeen aard als inleiding aan onze wetenschappelijke werkzaamheden te laten voorafgaan. Eerst kwam bij mij de gedachte op, een vergelijking te maken tusschen den stand der oorheeskunde nu en vóór dertig jaar, toen ik onder leiding van P o l i t z e r te Weenen mijn eerste schreden op oorheeskundig gebied zette. Ik dacht er over om een schets te maken van de ontwikkeling der oorheeskunde in de laatste jaren. Maar ik heb daarvan afgezien, omdat het zoo moeilijk is, in een dergelijke vluchtige schets het belangrijke van het onbelangrijke te schiften, en daarom „*histoire contemporaine*” moet zijn òf uitvoerig òf onjuist. Liever wil ik enkele opmerkingen aan uw oordeel onderwerpen over de tegenwoordige richtingen in de oorheeskunde. Het zal daarbij blijken, dat in de oorheeskunde evenals in de maatschappij een radicale en een conservatieve richting bestaat.

Voor de conservatieve richting heeft V i c t o r L a n g e uit Copenhagen dezer dagen in de *Wiener medicinische Presse* een lans gebroken, in een opstel, getiteld: „Zur Erwägung, ein kritischer Rückblick”. Volgens hem is de behoefte, om met mes en schaar en beitel te werken, vooral sedert de invoering der antiseptiek, zoo algemeen geworden, dat men wel eens

vergeet, dat ook de „conservatieve therapie” haar rechten en haar indicaties heeft. Hij haalt daarbij de uitspraak van een thans overleden Deensch chirurg aan, „dat men den bekwaamen arts niet alleen herkent aan hetgeen hij opereert, maar evenzeer aan hetgeen hij zonder operatie geneest.” Hij heeft de grootste waardeering voor Prof. S c h w a r t z e, en ik wil daarin voor hem niet onderdoen. S c h w a r t z e heeft door de invoering der paracentese van het trommelvlies — al was zij vóór hem nu en dan uitgevoerd — en van de mastoïd-operatie — dezen practisch verkorten Engelschen naam heeft S c h w a r t z e in zijn handboek overgenomen — aan de oorheelkunde onvergankelijke diensten bewezen. Maar, volgens V i c t o r L a n g e wordt er te veel opengebeiteld, en zou een aantal der genezen gevallen ook na minder ingrijpende behandeling hebben kunnen genezen. Datzelfde heeft P o l i t z e r in 1882 in zijn Leerboek gezegd van de 74 pCt. genezingen, die S c h w a r t z e in zijn eerste honderdtal mastoïd-operaties aangevoerd had, en S c h w a r t z e verwijt hem dat nog al scherp in zijn „Operationslehre” in zijn onlangs verschenen „Handbuch”, vooral omdat P o l i t z e r niet opgeeft, welke behandeling dan in die gevallen voldoende geweest zou zijn. Nu is P o l i t z e r allengs ook radicaler geworden, en heeft o. a. in het *British medical Journal* van 31 December 1892 het spoedig openen van den processus mastoideus in gevallen van influenza-otitis warm aanbevolen. Hij zelf heeft dat standpunt in een discussie te Parijs te verdedigen gehad tegen L ö w e n b e r g, die nog altijd omtrent de mastoid-operatie van meening is, dat zij bijna altijd overbodig is en in Duitschland veel te veel uitgevoerd wordt. Om tot V i c t o r L a n g e terug te keeren, zooals men licht denken kan, gelden zijn conservatieve bezwaren in nog veel sterker mate het verwijderen der gehoorbeentjes volgens L u d e w i g en de S t a c k e’ sche operatie. Vooral komt hij er tegen op, dat men, zooals sommigen doen, lijders aan chronische otorrhoe aanstonds zal zeggen, dat hun hersen-abscessen, meningitis en dergelijke als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangen. Dat staat volgens hem gelijk met de handelwijze van een arts, die een lijder aan syphilis in behandeling krijgende, hem aanstonds zou zeggen, dat hij gevaar loopt hersen-syphilis en algemeene

parese te krijgen. Immers hoe zelden komen eigenlijk die letale complicaties voor, wanneer men let op het overgroot aantal mensen, die met chronische otorrhoe rondlopen.

Het is duidelijk, dat de opvatting omtrent de prophylactische indicatie der mastoid-operatie zeer verschillend zal zijn, naarmate van den aard van het materiaal van verschillende waarnemers. Wie zich bepaalt tot private praktijk, zooals *L ö w e n b e r g* en *V i c t o r L a n g e*, zal minder spoedig er toe overgaan, en zal dat ook niet behoeven, als hij, die hoofdzakelijk gasthuis-lijders te behandelen heeft. Immers de eerste ziet zelden, en de ander dagelijks chronische otorrhoeën, die schromelijk zijn verwaarloosd, en die juist de gevallen zijn, waar de prophylactische indicatie past. Bovendien maakt het voor de nabehandeling een groot verschil, of men te doen heeft met mensen, wier ontwikkeling en maatschappelijke positie medebrengt, dat zij hygiënische zorg en voorzorgen weten te waardeeren en in acht te nemen, of met mensen van wie men dat niet mag verwachten.

Zoowel in radicale als in conservatieve richting kan men overdrijven. De conservatieve richting mag een oorarts niet „messerscheu” maken; evenmin mag de radicale richting hem er toe brengen, om alles te opereeren.

Ook *V i c t o r L a n g e* is niet „messerscheu”, hij geeft in een noot een statistiek van 47 „Aufmeisselungen”. Maar zij die, ik wil niet zeggen lichtvaardig, maar licht tot de operatie besluiten, zien de gevallen niet, die, hoewel de operatie volkomen geïndiceerd scheen, toch zonder operatie uitstekend en volkomen genezen. En toch zijn die gevallen ook wel de aandacht waard, al was het alleen, omdat zij het recht geven om onder zekere omstandigheden ook de vrijheid van den patiënt te respecteeren, om de wijze waarop hij behandeld zal worden te kiezen, zoover dat zonder gevaar voor hem kan geschieden. Ik wil mij veroorloven, U een paar van die gevallen in korte woorden mede te deelen, en hoop slechts, dat gij mij niet zult verdenken van ultra-conservatief te zijn. Om mij voor die verdenking te vrijwaren, wil ik U in het voorbijgaan zeggen, dat ik in het vorige jaar twee nieuwe gevallen van *B e z o l d*'sche perforatie heb behandeld, die als tegenhangers zouden kunnen dienen van de twee, die ik vóór een paar jaar gepubli-

ceerd heb, als tegenhangers vooral wat de behandeling betreft, aangezien ik ze beide behandeld heb met zeer groote en diepe incisies door de halsspieren heen, in een geval tot aan het sleutelbeen, en met wegbeitelen van de geheele punt van den processus mastoideus. Beide gevallen zijn uitstekend verlopen en hersteld, in veel korter tijd dan de twee vroeger door mij op meer conservatieve wijze behandelde. Maar ik moet er bijvoegen, dat zij in de gasthuispraktijk voorkwamen; ik opereerde ze in de Afdeeling van prof. K o r t e w e g.

Komen wij nu tot de niet geopereerde gevallen.

G e v a l I. Voor ongeveer twee jaar kwam een landbouwer bij mij met zijn zoon, een jongen van ongeveer 18 jaar, die met een subacute ontsteking in de trommelholte absces in het antrum mastoideum had; gevoeligheid en zwelling, loodrechte stand van de oorschelp, enz. Hij was vóór eenige dagen bij een collega in een andere stad geweest, die hem had geraden zich dadelijk in een ziekeninrichting te laten opnemen; hij zou hem den volgenden dag opereeren, op andere wijze was hij niet te behandelen. De vader, die buitengewoon bang was voor een operatie, had daartoe niet willen besluiten en kwam nu op raad weer van een anderen collega tot mij met de vraag om zijn zoon zoo mogelijk zonder operatie te behandelen. In mijn oog was de indicatie voor de operatie volkomen duidelijk, maar aan den aandrang des vaders toegevend, veroorloofde ik hem althans eenige dagen een medicatie te volgen, die ik hem voorschreef, onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat indien na een week geen zeer belangrijke verbetering kwam, hij óf naar den anderen collega óf naar mij zou komen en zich laten opereeren. Ik opereerde nu de hypertrophische tonsilla pharyngea, leerde hem uitvoerig inspuitingen in den neus te doen, zich met behulp van een menthol-insufflator te politizeren, hetgeen met ruim perforatiegeluid zeer goed gelukte, schreef hem tinct. jodii en droge watten op den proc. mast. voor, en liet hem vertrekken. Ik zag den patiënt nooit terug, maar ongeveer 6 maanden later kwam zijn moeder met twee harer andere kinderen bij mij en begon met te zeggen, dat ik voor 6 maanden haar zoon zoo goed en met zoo goed gevolg behandeld had. Hoe was het hem dan gegaan? Hij was dadelijk veel verbeterd en na 3 tot 4 weken was hij volkomen hersteld. Geen voorbeeld tot navolging zonder noodzaak, maar toch goed om ook deze mogelijkheid van genezing in het oog te houden.

G e v a l II. Op 5 December 1892 kwam een Amsterdamsch collega bij mij, die op 15 Oct. na een paar dagen verkoudheid acute ontsteking in de trommelholte met lichte sero-sanguinolente otorrhoe gekregen had. De otorrhoe had spoedig opgehouden, maar hevige pijnen in en achter het oor waren niettegenstaande deskundige behandeling blijven bestaan. Hij had nu sedert 8—11 dagen zwelling van den

proc. mast., elken avond exacerbatie van pijn met eenige temperatuursverhooging, erge gevoeligheid bij drukking op de plaats, die aan het antrum beantwoordt of nog meer naar achteren. Hij werd mij gezonden door een niet in Amsterdam wonend collega, met de mededeeling, dat ik hem vermoedelijk binnen een paar dagen zou opereeren. Dat was aanvankelijk ook mijn opvatting; ik deed hem evenwel eerst een ruime paracentese, waarbij alleen eenige bloeding kwam, en waarna bij het experiment van *Politzer* en *Valsalva* de lucht ruim doorging. 5 pCt. carbolglycerine in het oor, tinct. jod. en watten ad proc. mast., dagelijksche massage van de retro-maxillairstreek, met deze maatregelen wilde ik het eenige dagen beproeven. Intusschen kwam er spoedig zooveel verbetering, dat van de operatie niets kwam en pat. 22 Jan. het laatst bij mij kwam met volkomen restitutio ad integrum, zoowel objectief als functioneel. Onlangs ontmoette ik hem op straat en terwijl ik met hem stond te praten, voelde ik onwillekeurig even met mijn vinger op zijn proc. mast., om als het ware de depressie te vinden, die overgebleven was van de operatie, welke ik mij voorgenomen had te doen, maar waarvan niets was gekomen.

Na dit geval, zou ik niet, zooals straks, willen zeggen: Geen voorbeeld tot navolging. Integendeel, al zullen sommige radicalen het niet met mij eens zijn, ik geloof in het belang van den lijder gehandeld te hebben, en meer dan een restitutio ad integrum kan men ook niet verlangen.

Ik zou U meer dergelijke gevallen kunnen verhalen, maar ik wil niet te veel van onzen kostbaren tijd in beslag nemen. Ik acht deze twee gevallen voldoende als toelichting van hetgeen ik U als inleiding tot onze werkzaamheden wilde zeggen. Laat ons niet radicaal zijn, niet conservatief, niet doctrinair, maar eclectisch: laat ons individualiseeren en elk geval naar zijn bijzonderheden en naar ons beste weten behandelen. Laat ons verder waardeering hebben voor hetgeen anderen doen of gedaan hebben, voorzoover het zich voor het forum van wetenschap en humaniteit laat verdedigen, al zouden wij zelf misschien anders gehandeld hebben. En laat ons door wederkeurige waardeering en collegialiteit geleid, ieder in zijn eigen richting en naar de mate van zijn vermogen trachten zoowel te zamen als afzonderlijk eenige Nederlandsche bouwsteenen aan te brengen voor het steeds schooner en sterker wordend gebouw van de wetenschappelijke oorheekunde, de laryngologie en de rhinologie. Dan gaat onze Vereeniging een schoone toekomst te gemoet!

Vervolgens wordt overgegaan tot behandeling van het Ontwerp-Reglement, waarbij zich allereerst een levendig debat ontspint over den naam der vereeniging. De Heeren N i j k a m p en B u r g e r stellen voor, haar Keel-Neus- en Oorheelkundige vereeniging te doopen en in de werkzaamheden gelijke aandacht te wijden aan otologie en laryngologie.

De voorzitter wenscht de aanverwante vakken geenszins uitgesloten te zien, maar heeft aesthetische bezwaren tegen dien naam.

Dr. Z w a a r d e m a k e r heeft een principieel bezwaar, daar naar zijn meening op den duur toch een scheiding der oorheelkunde en laryngologie tot stand zal moeten komen, gelijk die in Duitschland reeds algemeen voltrokken is. Haar stof niet alleen, maar ook haar methode is verschillend. Het is slechts toevallig en om redenen aan de praktijk ontleend, dat de meeste oorartsen ook laryngologie beoefenen. Bovendien de uitnoodiging is gedaan om een oorheelkundige vereeniging op te richten en nu zou men, blijkens den voorgestelden naam, een laryngologisch gezelschap gaan stichten.

De voorstellers van het amendement daarentegen hechten groot gewicht aan het practisch voordeel, dat het naar hun meening zou opleveren, otologen, rhinologen en laryngologen in één vergadering te vereenigen. Bovendien vormt de pharynx een band tusschen oorheelkundigen en laryngologen.

De vergadering vereenigt zich met 11 tegen 8 stemmen met het amendement zoodat de vereeniging nu „Keel-Neus- en Oorheelkundige Vereeniging” gedoopt is.

Uit het 2de artikel wordt vervolgens de stichting van een leesgezelschap gelicht en de werking der Vereeniging tot het houden van vergaderingen beperkt.

Na het reglement volgt de verkiezing van het Bestuur. Dit wordt voor 1893—1894 aldus samengesteld: G u y e, Voorzitter; D o y e r, Onder-voorzitter; B u r g e r, Secretaris (Dr. Z w a a r d e m a k e r, die eerst gekozen was, had wegens drukke bezigheden bedankt).

VERSLAG DER FEESTVERGADERING TER
GELEGENHEID VAN HET 25-JARIG
BESTAAN DER VEREENIGING
IN HET
PHYSIOLOGISCH LABORATORIUM TE UTRECHT
OP ZONDAG 23 JUNI 1918

H. ZWAARDEMAKER

Voorzitter: Prof. H. ZWAARDEMAKER.

Na afloop der wetenschappelijke vergadering begaven de leden zich per extra trein naar Zeist waar een dejeuner gehouden werd. Hoewel het weer op dezen tocht niet medewerkte had het geheel een geanimeerd verloop.

Tegen 4 uur keerde men in het physiologisch laboratorium terug, waar in de feestelijk versierde collegekamer door Prof. Zwaardemaker een door vele dames en heeren bezochte receptie gehouden werd.

De Voorzitter sprak de volgende rede uit:

Na eenige inleidende woorden herinnert hij er aan hoe 2 Juli 1893 in het Militair Hospitaal te Utrecht, op uitnoodiging van Guye en den spreker 20 Nederlandsche oorartsen bijeenkwamen ter stichting van de nu zoo bloeiende Vereeniging.

Hij vervolgt zijn rede aldus:

Van de 20 Nederlandsche oorartsen, die ik 2 Juli 1893 bijeenzag en de 3 laryngologen, die zich kort daarop bij ons voegden, zijn helaas nog slechts 11 in leven. Meer dan de helft dezer mannen zijn niet meer. Wij bewaren hun een trouw aandenken en danken voor het vele, dat zij volvoerd hebben, niet slechts voor de Vereeniging, maar ook voor het vak onzer voorliefde. Boven hen allen steekt, ook in onze herinnering, uit de pionier der otolaryngologie in Nederland, de voortreffelijke Ambroise Guye. Niet alleen, dat hij het verstond den geest der zich ontwikkelende denkbeelden te grijpen, te vertolken en uit te breiden, maar in volle oorspronkelijkheid wierp hij zijne denkbeelden vooruit, voorbereidend wat later gemeengoed zou worden. Zoo de psychische druk, die het adenoïdlijden op de jeugd legt, zoo de samenhang tusschen den

vorm van duizeling en de topographie der kanalen. Maar ook de andere mannen, die hem omringden en voor of na hem zijn heengegaan. M o l l vooral, die met G u y e een voorman was in onze internationale betrekkingen, zij doemen ter vrome herinnering voor ons op. Ook van de later gekomenen zijn ons door een onafwendbaar noodlot ontvallen. Onder hen, wier wetenschappelijk spoor men nog lang zal kunnen volgen, noem ik B r o n d g e e s t en B r o e c k a e r t. De nagedachtenis van die allen blijve ons bij, zich inwevend in de geschiedenis onzer Vereeniging, haar versierend, gelijk zij eenmaal in de kracht van hun leven tot de vorming en ontwikkeling der otolaryngologie in het Nederlandsch taalgebied hebben bijgedragen.

Verbeelden wij ons dan den stichtingsdag. Zonnig, warm, na de raadkamer een demonstratielokaal zonder licht. Men moet eigenlijk verbaasd staan, dat de stichters onzer Vereeniging met zoo weinig genoegen namen en zonder morren niet alleen, maar met groote geestdrift aan den arbeid zijn getogen. Reeds de eerste vergadering droeg het karakter van een klein congres. Het waren voortreffelijke mannen, noeste werkers, deze collega's die wij mochten samenroepen. Ik hoop van harte, dat het komend geslacht zich aan hen moge spiegelen. Maar denkt U eens, dat zij niet zoo duchtig hadden gewerkt, maar strijdensmoede in diepen slaap waren gevallen, 25 jaar hadden gerust en nu vandaag waren ontwaakt. Wat zouden die kenners van de otolaryngologie van 1893 in zoo'n geval van de wetenschap van 1918 hebben gezegd? Ziedaar de vraag, die ik U zou willen voorleggen om daarna rekenschap te vorderen van het aandeel, dat onze Vereeniging aan de ontwikkeling der otolaryngologie heeft gehad.

In 1893 waren de grondslagen van het onderzoek, zooals wij het heden ten dage gewoon zijn ambulatorisch uit te voeren, gelegd. Men voerde onberispelijk otoscopie uit, hanteerde den Siegleschen trechter, toetste voor en na elke behandeling het gehoor met de fluisterspraak. De katheter werd onder contrôle van den ostoscoop gebruikt. Indien noodig, werd tot de bougie gegrepen. De adenotomie geschiedde met geschikte curettes; doelmatige lisvoerders en galvanocaustiek stonden voor neusholte en larynx ten dienste. De radicaaloperatie der midden-

oorruimten deed juist haar intocht. Het functioneel onderzoek van den neus en de gewone doorlichting waren mogelijk. Voegen wij hierbij, dat de voornaamste ziektebeelden, die wij nu onderscheiden, ook toen reeds scherp beschreven waren; dat goede pathologisch-anatomische handboeken verschenen en de aetiologische begrippen niet veel van de tegenwoordige verschillen, dan begrijpt men, dat men zich wetenschappelijk vrij veilig voelde. De therapie echter stond grootendeels op streng conservatief standpunt. Van de ingrijpende, afdoende operaties die in de plaats zijn getreden van weken- of maandenlange behandeling nog geen zweem. Tegenover dit beeld stellen wij den huidige toestand. Op acustisch terrein is het onderzoek ongemeen verscherpt en daardoor de topographische diagnose en de prognose stilliger, en zoodra heeft men het acustisch onderzoek tot afsluiting gebracht, of men vangt met draaistoel of warm-koude uitspoeling het statisch onderzoek aan. Uit de verfijnde labyrinth-diagnostiek is een labyrinth-chirurgie gegroeid. In het algemeen staat de groote diagnostische zekerheid den chirurgisch geschoolden oorartsen toe de voortreffelijke methoden der algemeene chirurgie op ons gebied over te brengen, hierbij geleid natuurlijk door allengs voorbereide nauwgezette topographisch-anatomische studies. Dientengevolge kenmerkt zich de oorheelkunde van het heden in tegenstelling tot die van 1893 door een ongemeene ontwikkeling der chirurgische behandelingsmethoden.

In niet mindere mate is dit het geval met de rhinologie. Hier strekt de Röntgenphotografie tot veiligen gids. Met onuitputtelijk vernuft zijn de operatiemethoden voor de nevenholten technisch uitgewerkt. Daarnevens zijn in geheel andere richting door serum-, licht- en radiumbehandeling nieuwe perspectieven ontsloten. Een eigenaardige plaats nemen de paraffine-injecties bij ozaena in. Ook de traanwegbehandeling is op een vasten grondslag gesteld.

De laryngologie kan op hare volledig ontwikkelde rechtstreekse onderzoekingsmethoden en op de stoutmoedige totale larynx-exstirpaties wijzen. Bovenal echter is het dieper doordringen, door bronchoscopie en oesophagoscopie tot een nieuw, omvangrijk operatiegebied kenmerkend. Allerlei therapie is mogelijk, die in 1893 onmogelijk scheen en ook daarbij komt de

Röntgen-diagnostiek onze nasporingen op gelukkige wijze te hulp.

In het voorgaande heb ik de vorderingen opgesomd, die door haar schittering zelfs den buitenstaander boeien. Er zijn echter ook van die rustige, afgelegen terreinen, waarop het aan geduldige werkers gelukt veel goeds tot stand te brengen. De acustische oefening van de doofstommen, die gehoorresten mochten behouden, en de reëducatie van ongeneeselijk dooven wekken overal belangstelling. Dan de behandeling van het stotteren en stamelen. Wetenschappelijke grondslag voor dit alles is de experimenteele phonetiek. Dat de kliniek hiervan ten volle doordrongen is, blijkt ten sprekendste uit het feit, dat toen in 1914 te Hamburg het eerste internationale phonetische Congres bijeenkwam daarheen van heinde en ver de toonaangevende elementen uit otolaryngologische kringen waren samengestroomd.

Wel is het een zeldzaam snelle vooruitgang, die de Vereeniging in de afgelopen kwart eeuw heeft mogen doorleven. Het spreekt van zelf, dat hetgeen in onze vergaderingen voorviel de afspiegeling der nieuwe denkbeelden en der nieuwe daden is geweest. Een andere vraag is het echter in hoeverre onze Vereeniging helpend opbouwend werkzaam was. Bij het overwegen van dit punt treft het dat wij wel een belangrijk aandeel aan de ontwikkeling der zuiver theoretische problemen en der diagnostiek hebben gehad. Op enkele punten ook nosologisch bezig zijn geweest, maar dat wij niet in dezelfde mate aan de ontwikkeling der chirurgie en de overige therapie hebben deelgenomen.

Wat het eerste aangaat en op anatomische, en op pathologisch-anatomische, en op statisch, en op Röntgenologisch gebied werden niet ongewichtige bijdragen geleverd. Ook de innervatie der stembandspiers werd bestudeerd. In phoneticis ging menigmaal van Utrecht of Breda het parool uit. De diagnostische vraagstukken welke zich aan de opname der gehoorscherptheit aansluiten, vonden veelzijdige belangstelling; de subjectieve lichtindruk bij doorlichting werd hier het eerst gewaardeerd; evenzoo de directe laryngoscopie en het oesophagus-onderzoek. Wat de nosologie betreft mogen we op de symptomatologie der sclerae, de erfelijke doofheid, een afwijkend

reukstelsel, nerveus neuslijden bij hyperaciditeit van het bloed, centraal kleurencotoom bij achterste bijholten-empyeem, de nadere analyse van het adenoidlijden wijzen. Maar op therapeutisch gebied is het pover gesteld. Alleen schuchtere pogingen. Enkele modificaties van bestaande instrumenten en neusgalvanocaustiek bij duizeling, ziedaar de schrale oogst!

Men ontwaart m.a.w. een uitgesproken voorliefde voor zuiver theoretische en diagnostisch-nosologische vraagstukken, terwijl onze leden de operatietechniek, die in de afgelopen kwart eeuw toch zulk een geweldige vlucht nam, wel met aandacht volgden en hier en daar gewijzigd hebben, maar op geen enkel punt baanbrekers zijn geworden.

Onwillekeurig gaat men naar de oorzaak van dit verschijnsel zoeken. Ik geloof, dat het kritisch karakter onzer landgenooten, hoezeer in andere opzichten te loven, juist in dit opzicht noodlottig werkt. Men wacht, totdat de doeltreffendheid van een therapeutischen maatregel *m a t h e m a t i s c h* bewezen zal zijn, d.w.z. men wacht ten eeuwigen dage. En omdat men dan toch iets moet doen, aanvaardt men schoorvoetend en met omzichtigheid datgene, wat aan de andere zijde der grens geprezen wordt. Bovendien aanmoediging is in dit land niet te vinden, wanneer men iets nieuws wil beproeven. Daarvoor is niet alleen de geleerde wereld — die is het overal — maar ook het geheele volk te conservatief. En om een innovatie op therapeutisch terrein door te zetten, heeft men ook de medewerking der patiënten nodig. Er zijn bij die gelegenheid altijd twee, die meespreken, de dokter en de patiënt. Een theoretisch onderzoek daarentegen kan men in volslagen eenzaamheid ondernemen. Het is zelfs in zekere Brabantsche stad mogelijk gebleken, stellig ten allen tijde in een Universiteitslaboratorium. Welnu, aangezien een Hollander dikwerf met vernuft en hardnekkigheid is toegerust, schroomt hij niet aan het werk te gaan en te blijven, ondanks de afbrekende kritiek eener deskundige of ondeskundige omgeving. Op die wijze is gelukkig veel oorspronkelijks uitgedacht en opgedolven in deze landen. Maar de geestkracht van dezen zelfden man, om dat nieuws te beginnen, verlamt, wanneer hij op praktisch terrein treedt. Enkel navolgen wordt daar geduld, al verloochent zich het

talent ook daarbij niet, op sprekende wijze dikwijls zich in bijzonderheden uitend.

Slaan wij nu den blik naar het maatschappelijke. Toen onze Vereeniging werd opgericht, bestonden te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht en Arnhem otolaryngologische poliklinieken. Een kliniek echter was nergens te vinden. Alleen te Leiden bestond in het Academisch Ziekenhuis een afdeeling, die gemeenschappelijk voor oog- en oorlijders was bestemd. Onderwijs werd in Amsterdam en in Leiden gegeven, maar te Amsterdam was de schitterend begaafde docent sociaal aan handen en voeten gebonden en te Leiden had de oogheelkunde des hoogleeraars voorkeur. De specialisten in den lande werkten verspreid, aan eigen middelen overgelaten. Voor hun operatieve gevallen hadden zij in een willekeurig ziekenhuis onderkomen te zoeken. In tegenstelling hiermee is de tegenwoordige toestand prachtig. Aan de 4 Universiteiten klinieken, aan alle ziekenhuizen van eenigen omvang een polikliniek, tal van zelfstandige, min of meer gesubsidieerde poliklinieken. Dankbaar zijn wij, maar niet voldaan. Wij moeten er naar streven, dat aan onze 4 Universiteiten ordinariaten voor de otolaryngologie worden gevestigd, elk toegerust met een niet te kleine kliniek en een behoorlijken staf van adsistenten. Eerst dan kunnen wij verwachten, dat ook de opleiding van specialisten ten volle in Nederland zal kunnen plaats hebben. Dit vraagstuk hangt, gegeven onze Hollandsche toestanden, ten nauwste met het instellen van het ordinariaat samen. Eerst, wanneer dit is geschied, kunnen wij zeker zijn, dat in de toekomst de ziekenfondsen in Nederland behoorlijk over oor- en keelartsen zullen kunnen beschikken. Willen deze laatsten elk voor zich een klein centrum van operatieve behandeling kunnen stichten — en dit mag men toch verwachten — dan is het noodig, dat hun te voren de gelegenheid is geschonken een paar jaar adsistent te zijn. Deze mogelijkheid zal het buitenland hun slechts hoogst zelden kunnen openen, want de adsistentsplaatsen behooren, gelijk van zelf spreekt, in normale gevallen aan de landgenooten. En zelfs afgezien hiervan, een land van 6 miljoen inwoners heeft de plicht zelf voor de vorming zijner artsen te zorgen.

Nog een derde punt stel ik voor onder de oogen te zien en

wel de internationale betrekkingen in 1893 en nu. Van de oprichting onzer Vereeniging af hebben wij er naar gestreefd vriendschapsbanden aan te knopen met de zustervereeningen. Overall ondervonden we tegemoetkoming. Zelden hielden wij een vergadering zonder vertegenwoordigers der vereeningen in aan ons grenzende landen en regelmatig gingen ook van de onzen de jaarvergaderingen elders bijwonen. Onze voormannen waren gewoonlijk corresponderende of eereleden van andere nationale genootschappen, niettegenstaande wij in alle bescheidenheid ons onthielden deze internationale beleefdheid te beantwoorden. Reeds werden plannen beraamd tot het houden van een internationaal congres op onzen bodem. Eerst zou Denemarken, zoo was de afspraak, daarna wij aan de beurt komen. Al dit schoone ligt sinds 1914 in duigen, want al is *onze* gezindheid ten opzichte van onze buitenlandsche vrienden onveranderd, de vrienden onderling zijn hopeloos van elkaar vervreemd. De eenmaal echt internationale broederschap van geneeskundigen is uiteengereten, want de moorddadige krijg maakt dat in de oorlogvoerende landen haast geen familie te vinden is waarvan niet vriend of maag is gesneuveld of verminkt. De hooge wetenschap zelve moge internationaal zijn gebleven, omdat de nooden en het lijden van alle volken dezelfde zijn, niet alzo de beoefenaars. Wat een jammer is daardoor, afgezien van de stoffelijk-menschelijke ellende, zuiver psychisch over de vroeger zoo eensgezinde scharen uitgestort!

Nadat wij onze vereeniging in haar verhouding tot de wetenschap, de samenleving, en de internationale betrekkingen hebben geteekend, willen wij haar inwendig leven nagaan. Herhaaldelijk waren onze vergaderingen een arena van levendige en gewichtige beraadslagingen. Eenige malen werden ze in rapporten voorbereid. Aldus in 1905 door *Burger* en *Mulder* een debat over de frequentie der adenoïden; in hetzelfde jaar nog door *Struycken* en *Quix* over beengeleiding. In 1906 over de frequentie, de nosologie en de therapie van het stotteren in den breede behandeld, naar aanleiding van uiteenzettingen van *Posthumus Meijes*, *Heilbronner* en *Quix*. In 1907 geschiedde iets dergelijks over *Morbus Menière* naar aanleiding van verhandelingen van

Winkler, Zwaardemaker en Ten Siethoff. Eindelijk bracht Struycken ons in 1906 verslag uit over het gehoor na verwijdering der gehoorbeentjes. Van 1905 tot 1908 was de aera der rapporten. Daarna is het stil geworden en heeft het Bestuur om voor mij onbekende redenen er van afgezien gewichtige onderwerpen op die wijze te doen voorbereiden.

Afgezien hiervan zijn niettemin op impuls van afzonderlijke leden belangrijke algemeene themata aan de orde gesteld. Een aantal werden een brandpunt van debat. Aldus in 1900 een gedachtenwisseling over beroep en gehoorscherppte door Zwaardemaker uitgelokt, in 1905 over het onderwijs in otolaryngologie door Quix, in 1912 over doofstomheid in Nederland, op uitnoodiging van het bestuur door de Wilde, in 1916 over de keuring der zeelieden door Zwaardemaker. Van meer bijzonderen aard waren in 1896 en 1916 uitgebreide discussies over paracusis willisiana, in 1903 over bloedingen na adenotomie, in 1904 over het paracentese-probleem. Gedurende het geheele bestaan onzer Vereeniging hebben voorts U welbekende kampvechters over acustische vraagstukken strijd gevoerd. Sinds 1898 staat ook het statisch orgaan in het centrum van belangstelling. Sinds 1915 de familiale en erfelijke doofheid. Maar hoe zou ik ze alle kunnen opnoemen, de 348 onderwerpen, die in de 27 vergaderingen van ons tijdvak zijn ter sprake gekomen? Niet minder dan 92 redenaars zijn daarbij opgestaan. Bedenken we dan verder dat we 19 bestuursleden hebben gehad, dan kunt Ge U een denkbeeld vormen van het opgewekte leven, dat in de afgelopen $\frac{1}{4}$ eeuw onder ons heeft geheerscht. Bonte wisseling van personen! Maar één bestuurslid was bestendig, de volle 25 jaren door. Dit is Burger. Gedurende de eerste 20 jaren redigeerde hij onze notulen, afgezien natuurlijk van het feit, dat hij de ziel der Vereeniging voorstelt. Gedurende de laatste 5 jaren concentreert hij zijnen tijd op de bibliotheek. Deze bibliotheek is geleidelijk gegroeid uit een leesgezelschap, dat vele jaren geleden door mij, daarna door Huysman werd bestuurd, doch dat sinds 1901 in de Vereeniging is opgegaan. De bibliotheek zou echter nimmer den merkwaardigen wasdom, en degelijkheid hebben verkregen, wanneer Burger niet

haar verzorger was geweest. Onverdroten, ondankstegenspoeden, met altijd verjongde kracht, heeft hij haar gegrondvest, uitgebreid, geordend en nu ten slotte doen catalogiseeren. Waarlijk een werk, dat een monument mag heeten voor de laryngologie in Nederland. Geen monument van steen of metaal, maar een geestelijk, dat gedachten uitzaait, overal waar de bladen, die het samenstellen, neerkomen.

Sta mij ten slotte toe nog een oogenblik bij de toekomst te verwijlen.

De otolaryngologie was oorspronkelijk de tak der geneeskunde, die zich bezighield met de ziekten en gebreken van twee zintuigen en van het stemorgaan. Langzamerhand is zij echter geworden tot de chirurgie der drie toegangswegen, waarlangs men het hoofd, den hals en zelfs de borst binnendringt. Zal het zoo voortgaan, zal ons specialisme ook de hypophysischirurgie, de hersenchirurgie, de strumachirurgie tot haar domein maken? Of zullen omgekeerd onze onderzoekingsmethodes gemeengoed worden voor alle artsen en zal de otolaryngologie, al blijft zij diagnostisch helpen, allengs weer terugkeeren tot haar oorspronkelijke taak, de verzorging van 2 zintuigen en van het stemorgaan? Wie zal het zeggen. Ik waag het niet profeet te zijn, maar wat er ook geschiedt, dit is zeker, dat de beoefenaar der otolaryngologie om zich te kunnen handhaven in de toekomst wegens het ingewikkelde der van hem gevorderde kennis en techniek nog zorgvuldiger zal moeten worden voorbereid dan tot dusverre. Ik zie geen kans, dat dit behalve voor enkele zeer bijzondere talenten mogelijk zal blijken zonder het doorloopen van een adsistentschap. Is dit zoo dan volgt hieruit met noodwendigheid, dat ter wille van de specialismen de geneeskundige studie zal moeten worden bekort. Op dit oogenblik wordt de gemiddelde student statistisch op 26 jarigen leeftijd arts, voeg daarbij $1\frac{1}{2}$ jaar voor een dissertatie en daarna een of twee jaar voor het beoefenen van algemeene praktijk of een algemeen adsistentschap, want het specialisme moet toch gekozen worden en dit mag niet geschieden zonder oordeel des onderscheids, dan zou men eerst op 27-jarigen leeftijd het adsistentschap in otolaryngologie hebben aanvaard en eerst op 29 jarigen leeftijd rijp zijn geworden zelfstandig op te treden. Men gevoelt het, dit is onzin, zelfs een zoon van rijken huize

mag op dien leeftijd geen parasiet der maatschappij meer zijn. Altijd maar opnemen, bespiegelen, zijn krachten beproeven past aan de jeugd, maar zijn krachten geven betaamt den mannelijken leeftijd. Daarom laten de specialismen er toch van afzien ooit examen-vakken te willen worden *en dit terwille van zich zelf*. De studie der geneeskunde moet terug tot de algemeene vakken. Van de specialistische moeten niet meer dan de onderzoekingsmethoden en eenige concrete, grove ziektebeelden worden onderwezen. De waarborg, dat zulks bereikt is, zal op andere wijze dan door een examen moeten worden verkregen. Een specialistisch vak leent zich trouwens niet tot een examen, althans niet tot een examen van den algemeenen arts. Immers, wanneer op een beperkt gebied moet worden geëxamineerd, dan dwaalt men al spoedig, tenzij men het voorrecht heeft een buitengewonen leerling te ontmoeten, om onophoudelijk terugkeerende vragen heen en in weinige weken is men een repetitor ten spot geworden. Of wel men valt in het andere uiterste en doet verfijnde vragen, waarmee men zich in de oogen der medeexaminatoren belachelijk maakt. Geen van beide zal de otolaryngologie tot eer verstrekken.

Langs geheel anderen weg zal m.i. onze wetenschap tot den algemeenen arts moeten komen. Voordrachten, demonstraties in de vergaderingen, vacantiecurssussen, die zijn het, die de belangstelling in breede kringen moeten wekken en onderhouden, zoodat bij voortduring de geheele medische wereld meeleeft met den vooruitgang, dien wij hopen, die ook in de nieuwe 25 jaar zal voortduren. Een schoone taak is hierin voor alle leden onzer Vereeniging weggelegd. En daarom wenkt U nog een andere roeping. Wanneer eenmaal de lang verbeide Ziekteverzekering gemeengoed van het geheele volk zal zijn geworden, moeten de breede scharen, die nu nog op specialistische hulp wachten, haar ten volle deelachtig worden. Een zware arbeid zal van U worden gevorderd, maar ook een arbeid, die voldoening geeft, omdat zij onder betere voorwaarden zal worden volvoerd dan die wij nu kennen. Velen meenen, dat die veelbelovende toestand, waarin stelselmatige poliklinische behandeling, in ernstige gevallen klinische behandeling, mogelijk zal zijn, wordt voorbereid door den onverkwikkelijken economischen strijd, waarin op dit oogenblik in de groote steden

de artsen onderling gewikkeld zijn. Hierover in dit feestelijk oogenblik te polemiseeren ware ongepast, en hoe zou dit kunnen worden vermeden, wanneer ik mijn persoonlijke meening in deze ging uiten? Of naar den eenen, of naar den anderen kant zou ik aanstoot geven. Daarom zwijg ik liever weemoedig stil, in de zekerheid, dat op den nacht eenmaal de dag volgt en dan wederom de zonder eengsgezindheid zal gloren.

Zooeven liet ik in het midden, wat de toekomst ons brengen zal, chirurgische expansie of verdieping van ons weten op beperkt terrein. Wie het nut en de schittering van de eerste richting erkent, behoeft daarom niet ongevoelig te zijn voor de schoonheid en de stille grootheid van de andere. En schoon is zij ongetwijfeld, de wetenschap, die ons de geheimenissen van een zintuig ontsluit. In ons geval de wetenschap, die leert hoe de mystieke energie van het geluid tot diep in den schedel wordt gedragen; die de afwijkingen van dit proces bestudeert, op middelen ter verbetering zint; die laat doorgronden hoe daar in weinige oogenblikken een analyse wordt uitgevoerd, waartoe een geoefend mathematicus minstens 2 uur behoeft en dit met behulp van een wonderlijk fijn gebouwd orgaan, waarheen tijdens het leven het oog niet kan doordringen, maar waarvan niettemin de topographie ons aan den levenden mensch door Stenver's Röntgenphotogrammen ontsloten is geworden.

En daarnaast de wetenschap van dat andere zintuig, dat ons in aanraking brengt met den aard der materie, nog omsluit steeds. maar toch iets meer doorzichtig geworden, is ook zij de studie niet ten zeerste waard? Langzaam benaderen wij hier een groot mysterie en de arts heeft boven den natuurkundige het voordeel, dat de pathologische afwijkingen hem tot gids kunnen zijn. Eindelijk als derde lid onzer drievoudigheid de wetenschap van het stemorgaan, de experimenteele phonetiek, die ons een acustischen en een motorischen kant aanbiedt, dringt ook deze ons niet onophoudelijk de meest aesthetische, tegelijk de diepzinnigste vraagstukken op? Zoo staan wij voortdurend op een driesprong, telkens geplaatst voor de keuze, welke van de 3 aantrekkelijke wegen in te slaan. Verdeelen we ons daarom, doorkruisen wij de velden onzer wetenschap in vele richtingen, opdat wij samenkomend de gedachten kunnen uitwisselen, elkaar versterkend in geestdrift over het gevondene.

En wanneer dan ook in de komende jaren onze vergadering de wijd en zijd verspreide werkers samenroept, dan hoop ik, dat rijk moge zijn de oogst, die zij meebrengen, en eendrachtig de geest, die hen allen bezielt.

Toen het luid applaus dat den feestredenaar ten deel viel verstomde nam de ondervoorzitter A. S i k k e l het woord.

TOESPRAAK, gehouden door Dr. A. S i k k e l bij de toekenning van het eerelidmaatschap aan Prof. Z w a a r d e m a k e r Czn. en prof. H. B u r g e r.

Op dit oogenblik valt mij het voorrecht te beurt om namens de Nederlandsche Keel-, Neus- en Oorheekundige Vereeniging een daad te verrichten, die uiting is van de behoefte om, bij de herdenking van haar vijftwintigjarig bestaan, wetenschappelijke en andere verdiensten voor haar vereenigingsleven met eere te kronen.

Zij maakt gebruik van het recht, dat zij zich in haar statuten voorbehield om eereleden te benoemen. En omziende naar de uitstekenden onder haar verleent zij heden aan twee harer beste leden het eerelidmaatschap: aan U Prof. Z w a a r d e m a k e r en aan U Prof. B u r g e r.

Hooggeachte Z w a a r d e m a k e r, als ik U, in opdracht onzer vereeniging, het eerelidmaatschap aanbied, behoef ik wel niet uit te wijden over de belangrijkheid Uwer onderzoekingen op het gebied der zintuigphysiologie, op het gebied van reuk- en gehoororgaan, waarvan Ge zoo dikwijls de uitkomsten in onze vergaderingen voordroegt. Wat Ge ons bracht aan kennis van het gehoorveld, van de reukmeting; wat Ge — het voetspoor van D o n d e r s volgend — ophelderde in het wezen der klanken, om slechts enkele grepen uit den schat van Uw arbeidsvruchten te doen, won onze bewondering, verscherpte onzen blik.

En van alles wat in dit laboratorium wetenschappelijke zin speurend aan het licht bracht, werd Ge niet moede, van den aanvang onzer vereeniging af, die op Uw aanstichting en die van G u y e tot stand kwam, uit eerste en volle hand te schenken. Ge stondt vooraan onder ons en hebt met Uw werk

ruimschoots bijgedragen tot de beteekenis van onze vereeniging.

En evenzeer U, hooggeachte **B u r g e r**, keurde zij het eerelidmaatschap waardig, om de verdienste, die Gij U jegens haar in de volle vijftientwintig jaren van haar bestaan hebt verworven.

Ik behoef slechts heen te wijzen naar de lange lijst Uwer mededeelingen in onze vergaderingen, waarin zij zelden ontbraken, en onder welke Uw onderzoekingen over de stembandverlammingen, in ditzelfde laboratorium verricht, eene bekende en eervolle plaats innemen, om het duidelijk te maken hoe Uw arbeid naast de omvangrijke taak aan het beheer onzer boekerij en aan een veeljarig secretariaat verbonden, voor onze vereeniging een kracht was, die haar wezen stevigde en bezielde.

Aanvaardt beiden ons eerelidmaatschap met die voldoening, die de toekenning ervan ons geeft. En moge het onze Vereeniging een prikkel zijn om haar werk op het peil te houden, dat de onderscheiding, U nu verleend, ook voor de toekomst haar beteekenis verzekert.

De Heer **Z w a a r d e m a k e r** dankt met eenige hartelijke woorden voor de eer hem bewezen. Hij is er trotsch op eerelid te mogen zijn van zoo een vereeniging, die zooveel goeds heeft tot stand gebracht en aan wie het gelukt is de otolaryngologie tot grooten bloei te voeren.

De feestcommissie biedt bij monde van den heer **B e n j a m i n s** aan den heer **B u r g e r** namens de leden een gedenkboek aan, als herinnering aan hetgeen prof. **B u r g e r** voor de vereeniging deed in de 25 jaren dat hij voor haar als Secretaris-Bibliothecaris werkzaam was.

Daarna is het woord aan den heer **B u r g e r** die de volgende woorden tot de aanwezigen richt:

De heer **B u r g e r** is zoo getroffen door al de vriendelijkheid hem bewezen, dat hij niet in staat is de juiste woorden te vinden om aan zijn erkentelijkheid uiting te geven. Hij begrijpt dat de hulde hem gebracht niet zijn persoon geldt, maar het werk door hem verricht in dienst der vereeniging en als zoodanig aanvaardt hij haar gaarne. Hij herinnert hoe hij voor vijfen-

twintig jaar door een toeval secretaris werd der pas opgerichte vereeniging. *Z w a a r d e m a k e r*, die de aangewezen man was voor het secretariaat, evenals *G u y e* dat was voor het voorzitterschap, bedankte en er was voor de keuze van een anderen secretaris geen voorbereiding. Toen dankte spreker het aan de vriendschap zijner beide oudleeraren, *D o y e r* en *G u y e*, dat op hem de aandacht werd gevestigd. Dit ambt was voor hem, als jong specialist, een eerepost, waar hij het bestuur deelde met de beide hooggeleerde veteranen der oorheeskunde. Hij heeft ernaar gestreefd zich deze eer waardig te maken door zoo veel voor de vereeniging te werken als mogelijk was. Hij roemt de medewerking en welwillendheid, daarbij steeds van alle leden ondervonden, met name van zijn medebestuurleden, later *Z w a a r d e m a k e r*, *M o l l*, *S c h u t t e r* en *v a n A n r o o y*. Steeds heerschte in het bestuur de meest aangename vriendschappelijke toon.

Toen voor vijf jaar werd ingezien, dat bij den groei der vereeniging het bestuur niet meer een onderonsje van drie vaste bestuursleden mocht blijven is hij teruggetreden als secretaris maar bleef op zijn post als bibliothecaris.

Veel meer dan in het secretariaat heeft hij als bibliothecaris voor de Vereeniging kunnen werken. Hij koesterde bij de stichting grooten twijfel aan de mogelijkheid van welslagen van een leesgezelschap over het heele land. Gedachtig aan de oorzaken waardoor het Oorheeskundig Leesgezelschap niet mocht slagen, begreep hij dat een groote leeskring alleen mogelijk was met inachtneming van deze twee beginselen: 1. ieder lezer krijgt uitsluitend die tijdschriften en boeken ter lezing, die hij verlangd heeft; 2. streng toezicht op geregelde doorzending. Op dezen grondslag is het leesgezelschap geslaagd. Met vreugde stelt hij vast dat zijn tallooze briefkaarten, waarbij boete werd aangekondigd, hem en het stelsel niet ten kwade zijn geduid. Dat de heer *B e n j a m i n s* zijn boetegestrengheid zelfs als een deugd heeft willen vermelden verheugt hem buitengemeen.

En zoo is de boekerij der Vereeniging aangegroeid tot een bijzonder rijke verzameling, die door haar plaatsing in de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam op de ruimste wijze nut kan stichten. Daarvan getuigt de pas in druk verschenen cata-

logus, dien spreker zoo gelukkig is geweest als feestgave in het licht te kunnen geven.

Spreker wendt zich dan tot den voorzitter, den heer *Z w a a r d e m a k e r*, die dadelijk bij de stichting leesgezelschap en boekerij heeft gewenscht, en die al deze vijfentwintig jaren met onvolprezen welwillendheid het bestuur heeft ter zijde gestaan. Spreker biedt hem, namens de Vereeniging, van het Gedenkboek een prachtexemplaar aan en eindigt met hernieuwden dank aan de leden voor hetgeen zij op dezen dag voor hem hebben gedaan.

Na afloop der receptie vereenigden de leden zich aan een gemeenschappelijken maaltijd in den Huize Schmitz waar verschillende genoodigden de gezelligheid bij verhoogden.

Aan den heer *B u r g e r* werd een oorkonde, behorende bij het geschenk der leden, aangeboden. De vele hartelijke toespraken getuigden van den goeden geest welke de vereeniging bezielt. Door de goede zorgen der feestcommissie werden de aanwezigen ten slotte nog onthaald op een neus- keel- oor- heelkundig schimmelspel en gaf *P i s u i s s e* met zijn geestige voordrachten aanleiding dat het scheiden ten slotte zwaar viel.

Aan het einde van dit verslag mag een woord van hulde niet onthouden worden aan de feestcommissie, die er volkomen in geslaagd is in deze moeilijke tijdsomstandigheden een herdenkingsfeest in elkaar te zetten, dat bij allen die er aan deelnamen de meest aangename herinnering zal achter laten.

=====

A handwritten signature in black ink, featuring a series of vertical, wavy strokes that resemble the letters 'M' or 'W', enclosed within a large, horizontal oval loop.

FEESTREDE

TER GELEGENHEID VAN HET VEERTIGJARIG BESTAAN DER NEDERLANDSCHE KEEL-NEUS- OOR- HEELKUNDIGE VEREENIGING

uitgesproken 28 Mei 1933, in de Oorheeskundige Kliniek,
Binnengasthuis, Amsterdam,

DOOR

Prof. H. BURGER.

Vijftien jaar geleden werd het zilveren feest onze Vereeniging onder uitwendig sombere omstandigheden gevierd. De wereldbrand was nog niet gebluscht. Binnen onze landspalen heerschte gebrek. Als teeken des tijds vermeldde ons feestprogramma de heuglijke verrassing, dat aan het noenmaal te Zeist vleesch zou worden gegeten! Hoe weinig opklaring heeft sindsdien de schijnvrede van Versailles over het menschdom gebracht. In plaats van tekort is er thans overdaad, van alles. Kostelijke levensmiddelen worden als onverkoopbare zaken vernietigd. En toch heerscht algemeen armoede, werkeloosheid en bittere vijandschap. Ook zij, die aan den vooruitgang van het menschdom niet kunnen twifelen, zien met ontzetting hoe bij onze oosterburen de beschaving wordt neergedrukt naar het peil der middeleeuwen. Is er thans reden voor uitbundig feestbetoon?

De uitbundigheid laat ik in het midden; maar zeker is er reden tot verheugenis over alles wat wijst op voortgezette, nuttige werkzaamheid. De geneeskunst is misschien diegene, die meer dan eenige andere menschelijke arbeid onverdroten voortgaat en voorwaarts gaat, wel beïnvloed, maar niet gestuit door de wisseling der tijden. Zeker, de geneesheer staat midden in de groote maatschappij. Ook zijn persoonlijke welvaart kan in de knel geraten. Maar zijn levensideaal blijft onverflauwd. De innerlijke voldoening over zijn arbeid ten nutte zijner zieken is zijn onvervreemdbaar bezit.

Wij keel-neus-oorartsen voelen ons leden van dat groote

gilde, welks gemeenschappelijk levensdoel is hulp, zoo mogelijk genezing, te brengen aan den lijdenden medemensch. Het door ons gekozen arbeidsveld is ons lief, daar oefening en studie ons met de geheimen ervan steeds meer vertrouwd hebben gemaakt. En bovendien, geen enkel ander specialisme bestrijkt een gebied, zoo belangwekkend, zoo afwisselend als het onze. Hier kruist de ademweg dien der voeding. Hier wordt de spijs naar behooren gekauwd, doorspeekseld en voortgestuwd naar de maag. Met uitzondering van de blaasbalg der ademhaling zetelen hier al de organen in dienst van stem en spraak. Van de vijf hogere zintuigen ligt alleen dat van het gezicht buiten het veld onzer bemoeienis. Maar toch, hoe dicht er neven. Hoeveel punten van aanraking en samenwerking! Wordt niet de oogkas aan drie zijden door neusbijholten omgeven? Rust niet de oogzenuw op het dak van zeef en wiggebeen? Is niet de traanzak in zekeren zin een bijholte van den neus? En voert niet deze nabuurschap tot velerlei nosologisch verband? Het zesde zintuig, zoo lang miskend en verwaarloosd, staat heden ten dage in het brandpunt der belangstelling. En het is onze niet geringe trots, dat door den arbeid van oorheekundigen in de laatste dertig jaar hier objectieve onderzoekingswijzen zijn geschapen, onontbeerlijk, niet alleen voor de oorheekunde, maar evenzeer voor de hersendiagnostiek.

Het is pas vijftien jaar geleden, dat *Z w a a r d e m a k e r* van de geschiedenis onzer Vereeniging en van den vooruitgang onzer wetenschap en kunst in de afgelopen kwarteeuw een welgeslaagd beeld heeft ontworpen. Mijn taak als feestredenaar van heden heeft hij daarmee zeker niet verlicht. Hedendaagsche geschiedenis te schrijven is gevaarlijk werk. Zooals ik de zaak thans zie, heeft dit laatste vijftienjarig tijdvakje geen ontdekkingen van groot belang, alleen versteviging van reeds verworven kennis opgeleverd. En niet altijd zelfs dat. Juist op het terrein van den statischen zin staan wij op minder vasten bodem dan tevoren, sedert *V e r s t e e g h* heeft aangetoond, dat verschillende „sacculus-reflexen”, na proef-ondervindelijke verwijdering van den sacculus ongestoord blijven voortbestaan. Hiermee ligt een met groote omzichtigheid en zelfkritiek opgebouwde, verlokkenende theorie in duigen.

De keelheeskunde is al niet gelukkiger geweest. Dertig jaar geleden was het ziektebeeld van den in de middellijn van het strottenhoofd stilstaanden stemband de uiting van de uitsluitende verlamming van den *M. crico-arytaenoideus posticus*, tevens het eerste tijdperk der volledige recurrensverlamming. Met strijdvaardigheid en talent wist *Felix Semon* aan alle tegenwerpingen het stilzwijgen op te leggen. Vandaag loopen achter zijn oude vaandel maar weinig getrouwen meer. Velen zijn geneigd den „mediaanstand” van den stemband toe te schrijven aan volledige recurrensverlamming, zoo zij maar weg wisten met dat andere, ook voorkomende, klassieke beeld der recurrensuitschakeling. Evenzeer dus als op dat der otolithenfunctie, ook op het gebied der stembandinervatie verwarring op de plaats van vroegere zekerheid.

Beteekent dit nu achteruitgang? — Natuurlijk niet! Zoo één van U het nog niet mocht weten, laat dan de wijze *Nathan* het hem duidelijk maken, dat voor ons menschen niet de waarheid, maar het zoeken naar waarheid is weggelegd. Intusschen staat daar nog rotsvast *Helmholtz*' resonnantie-theorie, als een lichtbaak boven de woelige zee. Ook *Breuer*'s leer van de functie der halfcirkelvormige kanalen heeft reeds gedurende een halve eeuw leven en gezondheid behouden. Gelukkig dat er ook feiten zijn, die door niemand worden betwijfeld. Is er onder U soms een, die aan de oorsteentjes een zij het nog zoo kleine kans geeft om ooit weer gehoorzintuig te worden?

Een belangrijke, door *Zwaardemaker* uitdrukkelijk gewenschte hervorming heeft in deze laatste spanne tijds haar beslag gekregen: het gewoon hoogleeraarschap in keel-neus-oorheeskunde aan al onze universiteiten. Deze hervorming staat in nauw verband met de wettelijk ingevoerde verplichte studie van ons vak voor den geneeskundigen student. Merkwaaardigerwijze wenschte *Zwaardemaker* wèl het ordinariaat, maar het verplichte examen niet. Het ordinariaat achtte hij noodig, omdat hiermee tevens een aantal assistentschappen zouden worden geschapen, onmisbaar voor de opleiding der aanstaande specialisten. Maar aan den algemeenen arts wilde hij van deze vakken niet méér leeren dan „de onderzoekingswijzen en eenige grove ziektebeelden”. Het onder-

wijsprogramma achtte hij overladen; de veel te lange studie der geneeskunde moest terug tot de algemeene vakken.

Het is mij niet bekend, of deze zoo besliste meening heeft stand gehouden tegenover de sedertdien met het oorheelkundig tentamen verkregen ervaring. Ik voor mij kan mij niet voorstellen, dat iemand den toestand zou terugwenschen, waarbij de huisarts ten eenenmale onkundig mocht zijn van oor- en keelziekten. De eerste sinusthrombose, zeven-entwintig jaar geleden in mijn pas gestichte kliniek geopereerd, betrof een man, die vóór zijn opneming reeds een week lang thuis te bed had gelegen met acute middenoorontsteking, koude rillingen en sterk intermitterende koorts. De onmiddellijk verrichte operatie heeft niet meer kunnen verhinderen, dat de zieke aan long- en borstvliesontsteking is bezweken. Een soortgelijk geval heeft zich in jongeren tijd voorgedaan. Hier had thuis de wijkverpleegster dagen lang keurig de temperatuur opgenomen. De huisdokter echter sloeg geen geloof aan de afgelezen 41° , daar hij zelf niet meer dan 36° vond! Ook hechtte hij blijkbaar geen beteekenis aan het verhaal der dagelijksche rillingen. Bij de lijkopening vertoonde zich het zeer zeldzame beeld van een gangraeneus longabsces, door het middenrif heen doorgebroken in de miltstreek. In deze beide gevallen bleek bij de sectie een volkomen plaatselijke genezing van het operatieterrein. In den schedel nergens meer een spoor van ettering! Deze beide menschen zouden in leven zijn gebleven, wanneer hun lijden eenige dagen eerder was herkend. Zulke gevallen moeten wel heel zeldzaam worden, wanneer alle huisartsen het bedrijf eener oorheelkundige kliniek als co-assistent een tijd lang van nabij hebben gadegeslagen. Ook vroeger, vóór het verplichte tentamen, zagen wij op de colleges belangstellende hoorders, maar veel te weinig in verhouding tot het geheele aantal studenten. Voor het co-assistentschap gunden ook de belangstellenden zich den tijd niet.

In de vorming der specialisten heeft het gewoon hoogleeraarschap afdoende verbetering gebracht. Het is niet meer noodig, dat onze jonge artsen in het buitenland een kostbare en toch nog onvolledige vakopleiding gaan zoeken. Toen de buitengewone hoogleeraarschappen verschenen, waren deze aan-

vankelijk met hulpmiddelen en ziekenhuismateriaal slechts karig bedeeld. Thans zijn de zestig bedden mijner kliniek nauwelijks voldoende om het operatieve materiaal te verwerken, al nemen ook, het moet gezegd, de acute middenoorontsteking en het uitpellen der amandelen al te onbescheiden plaatsen in beslag.

Vaak zijn in de latere jaren mijn gedachten teruggegaan naar mijn voorganger G u y e. Met eerbied, maar niet minder met deernis. Hij was een man van groote gaven, bewoog zich met bijzonder gemak in internationale kringen, en was ook in de geneeskundige wereld hier een leidende persoon. Men denke zich, dat hij jaren lang secretaris was der „Maatschappij” en tegelijkertijd beheerend redacteur van het „Tijdschrift” en penningmeester van het „Genootschap” ! Hij was voorzitter van de vereeniging Janus en in 1870 secretaris van het Zesde internationaal geneeskundig Congres te Amsterdam. Organisator van den eersten rang, bracht hij alles, waaronder hij zijn schouders zette, tot een goeden uitslag. Eén ding slechts is hem niet gelukt: het organiseeren van zijn eigen onderwijs. Gedurende de bijna twintig jaar van zijn hoogleeraarschap is hij er niet in geslaagd, zijn ambtgenooten in de faculteit, noch ook het gemeentebestuur en allerminst de studenten voor dat onderwijs warm te maken, met het gevolg, dat men hem zonder kliniek en zonder hulpmiddelen heeft laten voort-scharrelen, al zijn tijd. Als inwonend assistent in het Binnen-gasthuis heb ik een jaar lang geregeld twee maal 's weeks zijn polikliniek meegemaakt. Ik heb er nooit een anderen toe-hoorder gezien. Hij had geen assistent; deed alles zelf: het opnemen van het ziekteverhaal, het uitspuiten der ooren, het politzeren met zijn menthol-insufflator, de adenotomie met zijn vingernagel. Alleen bij kleine kinderen gebruikte hij hiervoor een op langen steel loodrecht geplaatst ringmesje. Het denkbeeld van den tegenwoordig algemeen gebruikten adenotoom, een door den mond ingevoerd ringmes, is oorspronkelijk van hem. Voor het verwijderen van vreemde lichamen uit de gehoorgang weet ik thans nog geen passender instrument dan het tangetje van G u y e. Het door hem geschapen ziektebeeld der „aproxia nasalis”, naar het noodlot der dingen thans op den achtergrond geraakt, heeft twintig

jaar lang in de geneeskundige wereld algemeene belangstelling gevonden. Bij de stichting onzer Vereeniging in 1893 was hij de eenstemmig aangewezen voorganger. Hij is het gebleven tot zijn dood in 1905. Behalve door zijn maatschappelijken rang en wetenschappelijke verdiensten was hij de meest begeerlijke leider ook om de voornaamheid en welwillendheid van zijn persoon. „Laat ons”, aldus besloot hij de openingsrede onzer eerste vergadering, „waardeering hebben voor hetgeen anderen doen of gedaan hebben, voor zoover het zich voor het forum van wetenschap en humaniteit laat verdedigen, al zouden wijzelf misschien anders gehandeld hebben”.

Deze zelfde karaktereigenschappen sierden in niet mindere mate onzen anderen grooten voorman, *Z w a a r d e m a k e r*. Wij zijn het noodlot grondigen dank verschuldigd, dat het juist dezen man heeft toegerust met een zoo bijzondere voorliefde voor de studie van de spraak, van den reuk en van het gehoor. Juist dezen man; want er is nauwelijks een tweede geleerde denkbaar, zóó mededeelzaam, zoozeer als hij belust om anderen mee te doen genieten van zijn wetenschappelijk vuur. Aldus is hij van de stichting af haast al de veertig jaar lang ons aller hooggeschatte en beminde leermeester geweest. Omgekeerd heeft hij onze Vereeniging steeds een warm hart toegedragen, niettegenstaande zijn aanvankelijke teleurstelling, dat de oorheeskundige vereeniging, tot welker stichting hij ons had saamgeroepen, werd omgezet in „een laryngologisch gezelschap”. Zóó slim is het trouwens niet geweest, en, achteraf beschouwd, is het goed, dat de door hem bestreden hervorming, die toch onvermijdelijk had moeten komen, dadelijk is doorgevoerd.

Het tegenwoordig geslacht heeft geen denkbeeld van de heftigheid, waarmede destijds de strijd over het al- of niet samensmelten van keel- en oorheeskunde is gevoerd. De oudere meesters, alleen vertrouwd met één der beide vakken, waren tegen deze samensmelting fel gekant. Zoo *Chiari*, *B. Fraenkel*, *Felix Semon* evenzeer als *Schwartz*, *Politzer* en de andere grootmeesters der oorheeskunde. Volgens *Zwaardemaker* was het alleen om redenen aan de praktijk ontleend, dat de meeste oorartsen ook de keelheeskunde beoefenden. — Inderdaad, de praktijk vereischt,

dat oorheelkundigen en laryngologen beiden den voorhoofd-spiegel weten te gebruiken, dat beiden vertrouwd zijn met de onderzoekingswijzen van neus- en neuskeelholte; ja, hoe zou men zich een behoorlijk ooronderzoek kunnen denken zonder dat van neus en keel! *Z w a a r d e m a k e r* zelf zou in een zuiver oorheelkundig gezelschap zijn twintig voordrachten over den reuk en de spraak niet hebben mogen uitspreken! Zijn voorspelling, dat de keel- en de oorheelkunde op den duur weer uiteen zouden gaan, is niet uitgekomen. Integendeel de „zuivere” laryngologen, evenals de „zuivere” oorartsen, deze beide, toen reeds zeldzame soorten, zijn op den vaderlandschen grond uitgestorven en in onze Vereeniging niet meer vertegenwoordigd.

Wij hebben 54 keer vergaderd, en wel 2 maal te Groningen, 3 maal te Arnhem en te Leiden, 4 maal te Rotterdam en in den Haag, 17 maal te Utrecht en 21 maal te Amsterdam.

De 1130 voordrachten in deze 54 vergaderingen gehouden, heb ik, voor zoover dat ging, naar de onderwerpen gerangschikt. Een honderdtal waren onhandelbaar; lieten zich rangschikking niet welgevallen. De andere voordrachten verdeelen zich over de verschillende onderwerpen aldus: ooren 430, waarvan 94 betrekking hadden op het statisch orgaan; neus 240; mond en keel 244; lagere lucht- en spijswegen 76; stem en spraak 40.

Volgens een andere indeeling waren, van het geheele getal voordrachten, 187 (= 16.5 %) van ontleedkundigen of physiologischen; 943 (= 83.5 %) van klinischen aard. Deze verhouding, 1 : 5, acht ik zeer bevredigend. De groote meerderheid onzer leden zijn vervuld van gebeurtenissen uit hun praktijk. Zij komen naar onze vergaderingen, verlangend het oordeel der vakgenooten te hooren over merkwaardigheden en moeilijkheden, die zij bij de behandeling hunner patiënten hebben ontmoet; verlangend tevens kennis te nemen van de ervaring der anderen. Niettemin heeft ook de theorie, de wetenschap, hun belangstelling. Zij voelen zich leerlingen van *Z w a a r d e m a k e r*, die in zijn „Opleidingsvragen” zich aldus uitlaat: „Gelijk de poëzie alles in het leven verheldert en verlicht, zoo doortintele ook de hooge wetenschap alle onderwijs, dat jonge menschen moet trekken en stuwen naar het groote, èn maat-

LEDEN DER VEREENIGING, DIE IN DE
VERGADERINGEN VOORDRACHTEN
HEBBEN GEHOUDEN 1893—1932

		Aantal voordrachten	
	QUIX	92	
	BURGER	70	
	STRUYCKEN	65	
	BENJAMINS	62	
	ZWAARDEMAKER	54	
	KAN	49	
	VAN GILSE	46	
	DE FLINES	34	
	E. HUIZINGA		
	DE KLEIJN		
	P. MEYJES	31	
11			565
	VAN GANGELEN	30	
	V. D. H. LEONHARD	27	
	SIKKEL	25	
	VAN ITERSON	24	
	BOONACKER		
	GUYE	22	
	SCHUTTER		
	L. SIEMENS	17	
	BRAAT	16	
	VAN ANROOY		
	TER KUILE		
	VAN DEN HELM		
	VERSTEEGH	15	
		11	

ZAALBERG				10
ALBERTI VAN BEEK BORNEMAN VAN CANEGHEM TEN CATE COENE D. DOYER EYSVOGEL GOEKOOP GUNS VAN HASSELT HICQUET HOEKSTRA KUILMAN VAN LENNEP VAN LEYDEN LOOPUYT H. MARRES MULDER RÖMER VAN STEEDEN STIBBE TETZNER UTERMÖHLEN YZERMAN	VAN EGMOND PEL VAN ROSSEM C. TERVAERT	HARTOG MINK	BINNERTS GANTVOORT HENKES	9
				8
				7
	BROECKAERT BYTEL DELSAUX E. DOYER EKKER FALLAS HACQUEBORD VAN DER HEIDE JACOBSON JONKHOF NORD PLANTENGA POLAK ROOZENDAAL RUYSCH SOMMER DE STELLA J. STRUIKEN	HUYSMAN DE JONG REINTJES	BRUINS DE HAAN DE LEVIE MES MINKEMA	6
				5
			BOLT BRONDGEEST FREDERIKSE GERLINGS HOGEWIND HONDELINK MICHELSEN NIENHUIS SIMONS WAAR	4
			BOON DE GROOT VAN MENS NELISSEN SCHILPEROORT TEN SIETHOFF VERHOEFF WEYERS	3
				2
				1

schappelijke en wetenschappelijke levensdoel, dat hen wacht.' In deze richting hebben onze leden zich steeds gaarne laten trekken en stuwen, omdat zij voelen, dat de trek- en stuwkracht van Zwaardemaker, Quix, Struijcken, Benjamins, van Gilse, de Kleyn, Huizinga, Versteegh en verscheidene anderen goed en heilzaam voor hen was. Ook omdat, met de verhouding 1 : 5, de poëzie binnen redelijke perken van bescheidenheid is gebleven.

Nog andere gegevens uit mijn statistiek geef ik U in tabelvorm. De 1130 voordrachten verdeelen zich in heel verschillende mate over de leden der Vereeniging. Elf sprekers dragen op hun zondenregister tezamen juist de helft van alle voordrachten. De andere helft is verdeeld over 126 verschillende sprekers. Hiervan waren 32 gasten. Daar de ledenlijst 216 namen telt, blijkt het, dat de grootste helft der leden nooit voor het voetlicht is verschenen, ofschoon wel allen nu en dan aan de besprekingen zullen hebben deelgenomen. Maar niet alleen hierdoor, ook door hun aandacht en belangstelling zijn de passieven een onmisbaar element voor het welslagen van vergaderingen. Zonder een opmerkzaam gehoor zouden de elf veelpratere hun taak zeker niet met dezelfde opgewektheid hebben vervuld. Overigens spreekt het van zelf, dat uit de bloote cijfers maar weinig gevolgtrekkingen mogen worden gemaakt. Ons aller meester, Zwaardemaker, staat op de lijst pas op nummer vijf! Wisten wij, behalve het aantal, ook nog de lengte der voordrachten, dan ware een rangschikking naar het oppervlak mogelijk geweest. De eenige in onze vakliteratuur, die, naar mijn weten, iets dergelijks voor zijn eigen werk heeft ondernomen, is de Spaansche collega Ricardo Botey, die in dienst der keel-neus-oorheelkunde toen reeds 4084 bladzijden met drukletters had gevuld. Helaas de derde afmeting, de voornaamste, immers die, welke den inhoud bepaalt, is voor de statistiek ongrijpbaar. Intusschen ik wensch niet te worden misverstaan. De veelsprekers verdienen allerminst spot, maar integendeel onze hulde en oprechten dank. Hoe gewenscht en gewaardeerd ook het passieve deel der vergadering moge zijn, zonder de actieven, zonder de sprekers zou een bijeenkomst van vakbroeders misschien gezellig, maar zeker niet vruchtdragend kunnen wezen.

Ik zeide daar, dat in onze vergaderingen 32 gasten zijn opgetreden. Hieronder zeer merkwaardige voordrachten, op uitnoodiging van ons bestuur ten beste gegeven. Ik noem die van Heilbronner over het stottervraagstuk; Winkler, de ziekte van Ménière; John Grevers, de ontwikkeling van het gebit; Stratz, de neus in aesthetisch en anthropologisch opzicht; Van den Broek, een wasmodel van het vliezig binnenoor; Rademaker, de booggangreacties der ledematen.

Buitenlanders verkeerden slechts zelden in ons midden. De eigen landstaal is het natuurlijke beletsel. Het waren òf Westduitschers, die toevallig Nederlandsch verstonden: Lieven uit Aken, Reinhard, Duisburg, Fackeldey, Kleef, Reuter uit Ems, òf Zuid-Nederlanders; in oude tijden met name Broeckaert, Delsaux en De Stella, die wij tot onze goede vrienden mochten rekenen. In de latere jaren hebben jonge Vlaamsche vakgenooten het oude pad terug weten te vinden. Wij begroeten hen als broeders en hopen, dat zij onze Vereeniging als een tweede tehuis zullen gaan beschouwen. Bijzonder aangenaam is het bezoek geweest van een viertal vooraanstaande Engelsche vakgenooten, wier doorreis naar een Skandinavisch congres toevallig samenviel met onze halfjaarvergadering. Wij hebben één Zondagnamiddag ons best gedaan Engelsch te spreken en zijn beloond door goede voordrachten van Brown Kelly en Sir St. Clair Thomson.

Onze betrekkingen met het buitenland verdienen alle aandacht. Niet weinigen onzer leden bezoeken de vergaderingen van Duitsche, Fransche, Engelsche zuster Vereenigingen. Naar de internationale congressen trekt geregeld een talrijke Nederlandsche afvaardiging. Overal genieten wij de meest gulle gastvrijheid. Neen, de tijd is niet ver meer, dat wij ons verplicht zullen voelen het Congres hierheen uit te noodigen. Staatkundige gebeurtenissen — ik denk aan het hedendaagsch Duitschland — kunnen maken, dat deze verplichting ons ontijdig overvalt. In zulk een jaar kan een gevaarlijke aanslag op de offervaardigheid onzer leden niet uitblijven. Ik vrees, dat wij de lessen van het Oude Testament niet behoorlijk ter harte hebben genomen, en in de vette jaren niet voldoende

hebben gedacht aan de magere, die zullen volgen. Misschien kan nog veel worden goedgeemaakt.

In zijn feestrede de internationale betrekkingen besprekend, zeide *Z w a a r d e m a k e r*, niet zonder schalkschheid: „Onze voormannen waren gewoonlijk corresponderende leden van andere nationale genootschappen, niettegenstaande wij in alle bescheidenheid ons onthielden deze internationale beleefdheid te beantwoorden.” Het denkbeeld, de meesters in ons vak door het eerelidmaatschap aan onze Vereeniging te verbinden, is meer dan eens onderwerp van bespreking geweest. Maar de verwezenlijking ervan is telkens afgestuit op gegronde bezwaren, die ook voor *Z w a a r d e m a k e r* den doorslag hebben gegeven. Een juiste keus is niet wel mogelijk; de kans was groot, dat onze leden elk met een eigen toevalligen leermeester zouden komen aandragen. Onvermijdelijk ook zouden benoemingen plaats vinden, niet om de personen, maar ter wille van het internationale evenwicht. Zoo is onthouding de leus gebleven, en is bij ons het eerelidmaatschap het uitsluitend loon geweest voor aan de Vereeniging bewezen diensten.

Totdat *S e n o r M a n u e l G a r c i a* op den inval kwam zijn honderdsten verjaardag te gaan vieren. Maar dit is onjuist gezegd; want deze gelukkige inval was niet van hem, maar van *F e l i x S e m o n*. Uit zichzelf zou *G a r c i a* nooit naar voren zijn getreden; hij was de bescheidenheid in eigen persoon. Beminnelijker mensch hebt Gij nooit ontmoet. In 1881 had *S e m o n* den toen in Londen wonenden, wereldberoemden zangleeraar weten over te halen, in de keelheelekundige afdeeling van het Internationaal geneeskundig Congres iets te vertellen over de geschiedenis van zijn uitvinding. Beter dan anderen is het U bekend, dat de autolaryngoskopie, die een tweeden spiegel vereischt, technisch veel moeilijker is dan het gewone keelspiegelen. Ook mag men het een geluk prijzen, dat *G a r c i a*, zonder voorafgaande oefening, zijn pharynxreflexen zoo meesterlijk in toom heeft weten te houden, dat hij op eenmaal alle moeilijkheden overwon, en bij de eerste poging tot bezichtiging van zijn eigen strottenhoofd volkomen is geslaagd. Gij weet ook, dat de lang niet gemakkelijke „Royal Society” een verhandeling van zijn hand over het mechanisme

van het strottenhoofd een plaats in haar „Proceedings” heeft waardig gekeurd. Minder bekend is het, dat G a r c i a reeds lange jaren tevoren vervuld was van de theorie zijner kunst, waarvan hij als zangleeraar de praktijk beheerschte als geen ander. In 1840 had de „Académie des Sciences de France” zijn „Mémoire sur la voix humaine” aanvaard met: „den dank der Academie aan professor G a r c i a voor de bekwame wijze waarop deze de mogelijkheden, die het zangleeraarschap hem bood, had gebruikt om te komen tot een bevredigende fysische theorie der menschelijke stem”. Uit deze verhandeling haal ik enkele stellingen aan, waarbij Gij zult willen bedenken, dat zij bijna honderd jaar geleden aldus zijn geformuleerd:

1. De kopstem begint niet noodzakelijkerwijs waar de borststem ophoudt. Een zeker aantal tonen kan in elk register worden voortgebracht.
2. De kopstem en de borststem worden voortgebracht door een bijzondere instelling der stemorganen. De snelheid van den luchtstroom bij kopstem verhoudt zich tot die bij borststem als 4 : 3.
3. De stem kan dezelfde tonen voortbrengen in twee „timbres”: klaar of open en donker of gesloten. Een register omschreef hij later als: „een reeks opeenvolgende, homogene tonen, door eenzelfde mechanisme voortgebracht en in wezen verschillend van een andere, eveneens homogene reeks, door een ander mechanisme voortgebracht, geheel afgezien van „timbre” of „sterkte”. In dien tijd nam hij twee registers aan. Later, na zijn keelspiegelonderzoekingen, heeft hij zijn meening gewijzigd en kwam hij tot drie: borst-, medium- en kopstem.

Ik vertrouw, dat Gij allen thans G a r c i a in een ander licht zult zien, dan alleen dat van den zanger, die, hunkerend naar het aanschouwen van zijn eigen stemorgaan, door handigheid en goed geluk, daarin is geslaagd. Zijn uitvinding van den keelspiegel is de vrucht geweest van jarenlangen, wetenschappelijken denkarbeid. In dezen man was, zeldzaam genoeg, hoogste muzikale aanleg vereenigd met streng wetenschappelijken zin. Vandaar dat bij zijn honderdjarig feest wetenschap en kunst hebben gewedijverd in het betoonen van haar vereering en aanhankelijkheid. Voor de keelheelekunde was er dubbele reden tot eerbetoon. G a r c i a had nooit de minste poging gedaan, om van zich te doen hooren, toen

in later jaren de geneeskundigen elkaar in de haren waren gevlogen om den roem van *zijn* ontdekking. Dank zijn wij verschuldigd aan *S e m o n*, die in 1881 den ouden, welwillenden man heeft binnengeleid in den tempel der geneeskunde, en die, door het inrichten van de onvergetelijke huldiging van 17 Maart 1905, aan onze Vereeniging haar eerste buitenlandsche eereid heeft geschonken.

Het tweede danken wij aan vriend *d e K l e i j n*. Evenals *S e m o n* den ouden *G a r c i a* tegen wil en dank voor het voetlicht heeft gebracht, zoo is bij ons *d e K l e i j n* komen aandragen met den tachtigjarigen *J o s e f B r e u e r*. Wij kunnen er hem niet dankbaar genoeg voor zijn. Laten wij er maar voor uitkomen, dat de meesten van ons wel *B r e u e r*'s naam kenden in verband met de thans nog geldende leer van de functie der halfcirkelvormige kanalen — een leer waarvan hij het vaderschap deelde met *C r u m B r o w n* en met *M a c h* —; maar dat wij geen denkbeeld hebben gehad van de grootheid van dezen man. Langs zeer verschillenden weg waren de drie onderzoekers tot die leer gekomen; alleen *B r e u e r* steunde op den degelijken grondslag van het dierexperiment. Na al de teleurstelling, die ruwe en kritieklooze proefnemingen juist op dit gebied hadden gebracht, heeft *B r e u e r* geleerd, op welke wijze, met welke voorzorgen, met vermindering van welke fouten het evenwichtszintuig proefondervindelijk moest worden benaderd. Van al de arbeiders aan het thans zoo indrukwekkende gebouw van den statischen zin is, zonder kans op tegenspraak, *B r e u e r* de grootste, de grondleggende bouwmeester geweest. Dat een ampullair orgaan op tegengesteld gerichte lymphstroomen met tegengestelde reflexen antwoordt, dit met de leer der specifieke energie onvereinigbaar schijnende feit was aan *B r e u e r* bekend. Ook voor onze kennis van de functie der otolith-organen heeft hij den grondslag gelegd. Maar deze zelfde man was ook — als jong klinisch assistent — de ontdekker van de „Selbststeuerung der Atmung”, de regeling van in- en uitademing door vagus-reflexen, en werd veel later, naar *F r e u d* vol waardeering heeft erkend, de wegbereider der psychoanalyse. Deze eerste-rangs-ontdekkingen zijn uitgewerkt, niet in een rijkelijk toegerust universiteits-

laboratorium, maar thuis, in het nachtelijk uur, na de vermoeiende dagtaak eener drukke huisartspraktijk. Het was zijn rechtmatige trots, dat haast alle leden der geneeskundige faculteit — ook Brücke, Exner, Billroth — hem tot hun huisdokter hadden gekozen. Voor zichzelf had hij een hoogleeraarschap met beslistheid afgewezen.

Is er nu niet alle reden de Kleijn te danken, dat hij ons, voor het eerelidmaatschap onzer Vereeniging, in Breuer de evenknie van Garcia heeft aangewezen. Tegengestelde geesten, zou men denken: Garcia, de kunstenaarsziel, Breuer, het geweldige verstand; maar toch, bij beiden gelijk, het gevoelige hart, de warme menschenliefde, de blakende levenslust. Deze beide wetenschappelijke ontdekkers van groot formaat waren tevens van een roerende eenvoud en bescheidenheid. Beiden teruggetrokken van aard, wars van eerbetoon; en toch, of liever juist daarom, welk een waardeering, welk een vereering door jongere geslachten is tot uiting gekomen, zoowel bij de verasching van Breuer als bij Garcia's eeuwfeest.

Tracht ik saam te vatten, wat onze Vereeniging in deze veertig jaar voor haar leden is geweest, dan wijs ik allereerst op haar toenemende werkzaamheid. In de laatste vijftien jaar zijn juist evenveel vergaderingen gehouden als in de vijf-entwintig, die voorafgingen. Laat men, zooals ik bij mijn voorbereiding het genoeg had te doen, al die voordrachten en besprekingen voor zijn oog voorbijstappen, dan verbaast men zich over den ongedachten rijkdom van het hier behandelde en krijgt men den sterken indruk, dat voor de vaste bezoekers de Vereeniging een heldere en trouwe spiegel is geweest van het keel-neus-oorheelkundig gebeuren in het afgelopen tijdvak. In dezen spiegel treffen ons vooral twee dingen: 1. de ontwikkeling van het vak in operatieve richting; 2. zijn uitbreiding over al de oorspronkelijke grenzen heen. Zinnebeeldig laat de keel- en oorheelkundige behandeling van een halve eeuw geleden zich het best voorstellen door een gebogen penseel en een oorkatheter. Natuurlijk werd er wel geopereerd. Het trommelvlies werd op tijd doorgesneden; neus- en stembandpoliepen, adenoïede woekeringen, amandelvergrootingen werden met vaardigheid verwijderd. Ook het mastoïed werd

geopereerd; evenwel met het openen van het antrum was de operatie beeindigd. Daar ontbrak in deze heilkunde de drang naar radicale beheersching van het ziekteproces. Van de slepend ontstoken amandel bleef de helft zitten; zoo ook bij de „Schwartz", een groot gedeelte van het zieke mastoïed. Van een doelbewuste operatieve behandeling der bijholten-ontstekingen was geen sprake. In J u r a s z' „Krankheiten der oberen Luftwege", Heidelberg 1891, lezen wij, dat op 4084 in de jaren 1882—1889 in zijn polikliniek ingeschreven patiënten, slechts vijf maal een kaakholte-ontsteking was vastgesteld, die alleen met neus-doorspoelingen was behandeld. Veertig jaar geleden was zelfs de conchotomie nog onbekend.

De oprichting onzer Vereeniging valt in de jaren der ontwakende heilkundige bedrijvigheid. De operatie van S t a c k e dagteekent van 1897. Spoedig komen dan de leden onzer Vereeniging hun welgeslaagde „radicale operaties" vertoonen. De ontwikkeling der heilkundige methoden gaat gepaard met, wordt begunstigd door zich steeds verbeterende diagnostiek: proefdoorspoeling, elektrische doorlichting, röntgenfoto, bloed- en liquoronderzoek, proefuitsnijding. Het statische onderzoek geeft aanwijzingen ook voor de oorchirurgie. Het succes der nieuwe richting is onmiskenbaar. Zooals overal elders — ik noem de maagaandoeningen, de vrouwenziekten —, waar de heilkunde in de oude geneeskundige veste binnendringt, worden ook hier sukkelaars bevrijd van slepende, ongeneeslijk gedachte klachten.

Evenals op het staatstoneel toonde ook in ons vak de militante richting geen eerbied voor de landsgrenzen. De schedelbasis, deze Chineesche muur, werd van het slaapbeen en van de neusbijholten uit doorbroken. De traanzak, de oogkas werden de buit van den neuschirurg. De laryngoloog legde, waar hij er kans toe zag, den keelspiegel terzij, om het mes te zetten in den uitwendigen hals. Terecht stelde Z w a a r d e m a k e r de vraag, wat van deze operatieve richting de toekomst zal zijn. Ik durf de vraag niet beantwoorden. Op den duur mag, en zal ook stellig, alleen het belang der zieken den doorslag geven. Een paar maal is in onze Vereeniging een lid berispt, omdat hij in een door hem meegedeeld geval de operatie aan een algemeenen chirurg had overgegeven. Men

zag hierin een soort verraad tegenover het bijzondere vak. Naar mijn inzien ten onrechte. Een specialisme heeft alleen recht van bestaan, wanneer en voor zoover zijn behandeling juist en doeltreffender is dan die der anderen. Eischt men — niet in een bepaald geval, maar uit beginsel — de kropoperatie, het gespleten gehemelte, ja ook de verwijdering van het strottenhoofd op voor den laryngoloog, dan moet diens opleiding een andere worden dan thans het geval is. Dan moet de voorwaarde worden gesteld van enkele jaren algemeen-heelkundig adsisitentschap vóór het begin der specialistische vorming. Maar wie heeft daarvoor tijd en gelegenheid? Bij overigens gelijke bekwaamheid heeft een behoorlijk opgeleide neurochirurg veel meer kans een gezwel der hypophyse of van den bruggehoek met goed gevolg te opereeren dan de neus-oorarts. Het richtsnoer voor den geneesheer, ook voor den specialist, mag nooit een ander zijn, dan het Hippocratische: „Het heil der zieken is de hoogste wet”.

Bij steeds verder gaande uitbreiding onzer heelkundige bedrijvigheid, ook buiten de grenzen van ons oorspronkelijke terrein, dreigt het gevaar van mindere waardeering en minder doelbewuste toepassing der behoudende behandelingswijzen, ja van mindere belangstelling voor de niet-operatieve gevallen. Er is een groote groep van ongelukkigen, wier hoop op ons is gevestigd en die wij tot nog toe bitter hebben teleurgesteld: de dooven. Het is hard te moeten vaststellen, dat de behandeling der doofheid geen stap verder is gekomen in deze veertig jaar. Toen reeds beschikten wij over katheter, oorbougie en trommelvlies-massage; ook toen werd gepolitzerd en waar noodig het trommelvlies gekliefd; maar genezing hebben wij niet gebracht. Nòch bij de voortschrijdende binnenoordoofheid, nòch bij de sclerose, nòch ook in de meeste gevallen van slependen middenoorkatarrh. Nieuwe middelen, met meer of minder ophef aangekondigd — panitrin, radium, sclerose-operaties —, hebben gefaald. Het is de groote verdienste van Z w a a r d e m a k e r, dat hij, de functioneele ongeneeslijkheid dezer verschillende aandoeningen erkennend, al zijn speurzin heeft gericht op het vinden van de „bril der dooven”. Dit succes heeft hij niet bereikt; maar wel heeft hij kennis mogen nemen van de ongeloofelijke, nog steeds voortgaande ontwikkeling

der telefoon- en radio-techniek, die een stellige belofte ook voor de dooven inhoudt.

De wensch, waarmee ik deze toespraak wil besluiten, is, dat onze leden, beziëld door *Z w a a r d e m a k e r ' s* geest, tot in verre toekomst al hun krachten zullen wijden aan het heil hunner zieken, en dat onze thans jubileerende Vereeniging het middelpunt zal blijven van hun geneeskundige gedachtenwisseling en van hun vakbroederlijk verkeer.

NAAMLIJST DER LEDEN
VAN HET BESTUUR
1893 — 1932

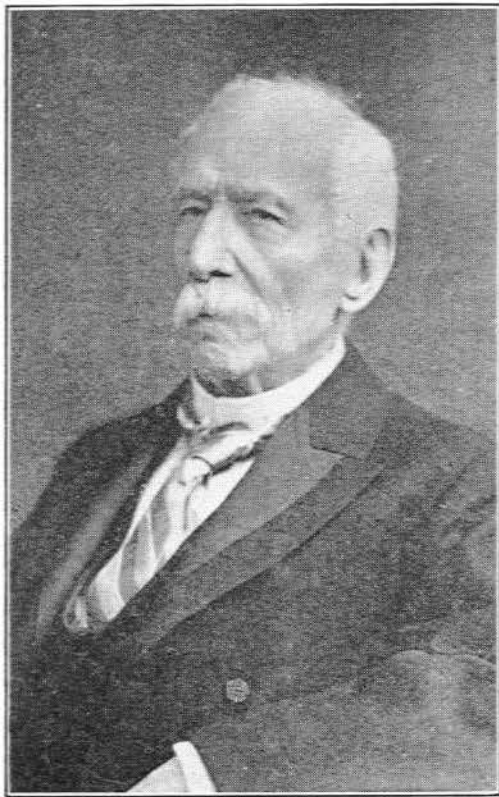
Jaar	Voorzitter	Secretaris	Penningmeester
1893	A. A. G. Guye.	H. Burger.	H. Burger.
1894	A. A. G. Guye.	H. Burger.	H. Burger.
1895	A. A. G. Guye.	H. Burger.	H. Burger.
1896	A. A. G. Guye.	H. Burger.	H. Burger.
1897	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1898	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1899	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1900	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1901	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1902	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1903	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1904	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1905	A. A. G. Guye.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1906	H. Zwaardemaker.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1907	H. Zwaardemaker.	H. Burger.	A. C. H. Moll.
1908	A. C. H. Moll.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1909	A. C. H. Moll.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1910	A. C. H. Moll.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1911	W. Schutter.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1912	W. Schutter.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1913	W. Schutter.	H. Burger.	H. van Anrooy.
1914	H. J. L. Struijcken.	F. H. Quix.	H. Braat.
1915	P. Th. L. Kan.	F. H. Quix.	H. Braat.
1916	H. Burger.	F. H. Quix.	H. Braat.
1917	A. Sikkel Az.	F. H. Quix.	H. Braat.
1918	H. Zwaardemaker.	F. H. Quix.	H. Braat.
1919	W. Schilperoort.	F. H. Quix.	H. Braat.
1920	C. E. Benjamins.	F. H. Quix.	H. Braat.
1921	W. Schutter.	F. H. Quix.	Couvee.
1922	W. Schutter.	F. H. Quix.	Couvee.
1923	W. Schutter.	F. H. Quix.	Couvee.
1924	P. Th. L. Kan.	F. H. Quix.	A. Verhoeff.
1925	A. van Rossem.	F. H. Quix.	A. Verhoeff.
1926	A. A. Boonacker.	F. H. Quix.	A. Verhoeff.
1927	G. van Gangelen.	F. H. Quix.	A. Verhoeff.
1928	G. van Gangelen.	F. H. Quix.	A. Verhoeff.
1929	A. A. Eecen	C. R. J. Versteegh.	A. Verhoeff.
1930	M. J. ten Cate.	C. R. J. Versteegh.	A. Verhoeff.
1931	L. H. F. Breedvelt.	C. R. J. Versteegh.	A. Verhoeff.
1932	W. J. Assies.	C. R. J. Versteegh.	A. Verhoeff.

Bibliothe- caris	Ondervoorzitter	Tweede secretaris	Lid
—	D. Doyer	—	—
—	D. Doyer	—	—
—	D. Doyer	—	—
—	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	A. C. H. Moll	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	H. van Anrooy	—	—
H. Burger	W. Posthumus	—	—
	Meijjes	G. Brat	J. A. v Dusseldorp
H. Burger	—	G. Brat	H. F. A. Sasse
H. Burger	A. Sikkel Az.	H. F. A. Sasse	A. Frederikse
H. Burger	H. F. A. Sasse	C. J. A. v. Itersen	A. Frederikse
H. Burger	A. Sikkel Az.	C. J. A. v. Itersen	W. Schilperoort
H. Burger	H. Zwaardemaker	C. J. A. v. Itersen	C. E. Benjamins
H. Burger	W. Schilperoort	A. de Kleijn	H. Zwaardemaker
H. Burger	G. Brat	A. de Kleijn	C. E. Benjamins
H. Burger	G. Brat	A. de Kleijn	C. M. Hartog
H. Burger	C. M. Hartog	P. Th. L. Kan	G. Brat
H. Burger	G. Brat	A. A. Boonacker	A. van Rossem
J. Bijtel	P. Th. L. Kan	A. A. Boonacker	H. A. Boon
J. Bijtel	A. van Rossem	G. van Gangelen	H. A. Boon
J. Bijtel	H. A. Boon	A. A. Eecen	—
J. Bijtel	A. A. Eecen	A. A. M. Nelissen	M. J. ten Cate
J. Bijtel	A. A. M. Nelissen	M. J. ten Cate	L. H. F. Breedvelt
J. Bijtel	A. A. M. Nelissen	W. J. Assies	L. H. F. Breedvelt
J. Bijtel	G. P. Utermöhlen	W. J. Assies	—
J. Bijtel	G. P. Utermöhlen	E. W. de Flines	A. J. IJzerman

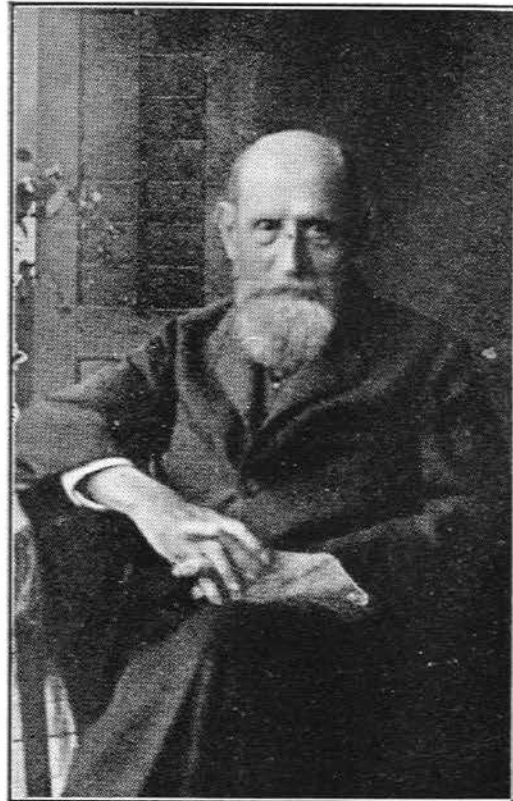
NAAMLIJST DER LEDEN,
naar tijdsorde gerangschikt,
1893—1933

EERELEDEN

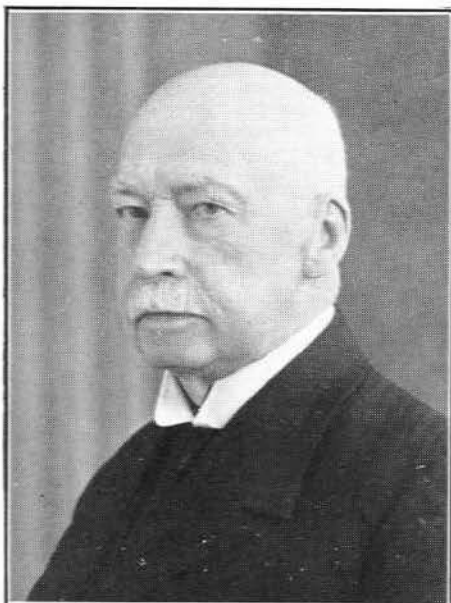
H. BURGER
1918—

H. ZWAARDEMAKER
1918—† 1930

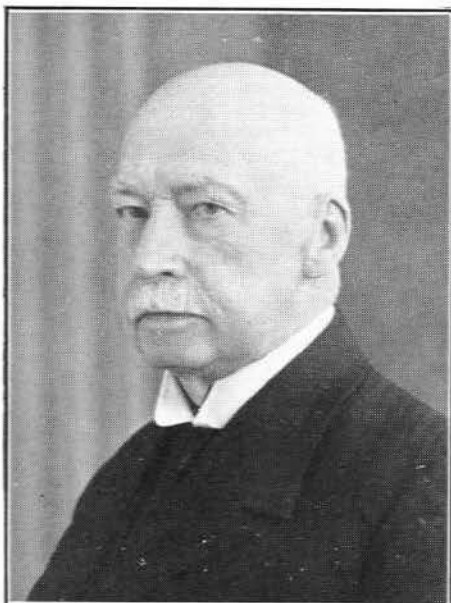
M. GARCIA
1905—† 1907

J. BREUER
1923—† 1926

W. SCHUTTER
1933—

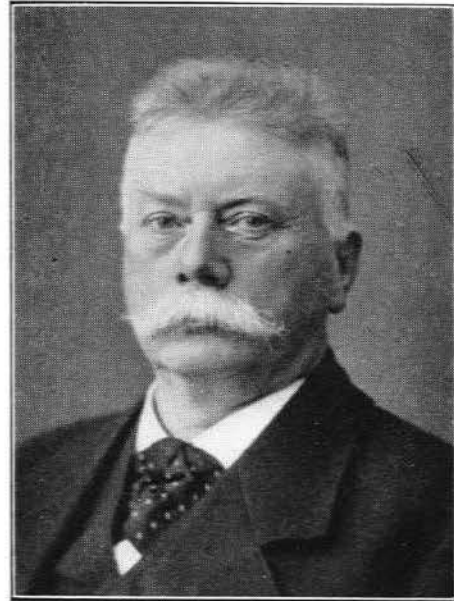
H. J. L. STRUIJCKEN
1933—

GEWONE LEDEN

H. VAN ANROOY
1893—† 1919

M. BOLT
1893—1906 en 1911—1914

H. BURGER
1893—1918

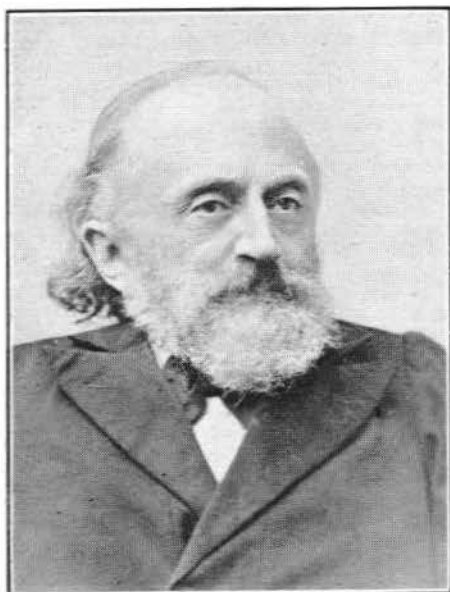
A. A. G. GUYE
1893—† 1905

D. DOYER
1893—† 1895

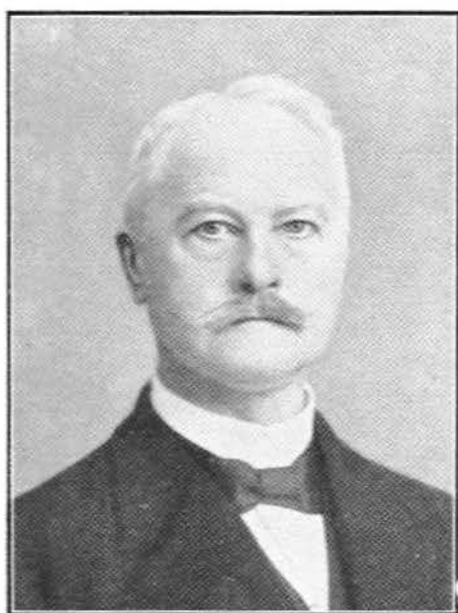
W. VAN DER HEIDE
1893—† 1899

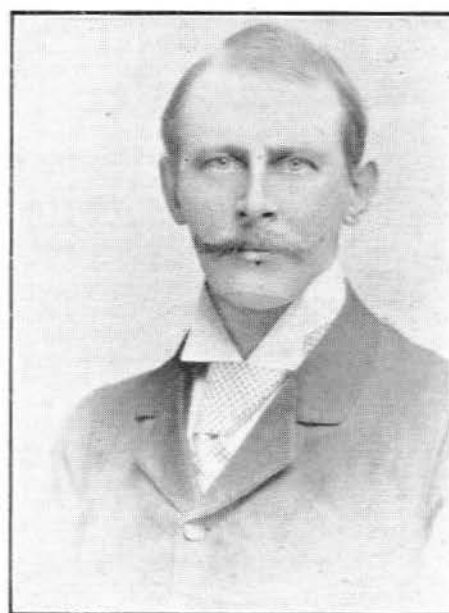
J. VAN HOEK
1893—† 1903

A. HUIJSMAN
1893—† 1922

C. A. J. KROL
1893—1905. † 1921

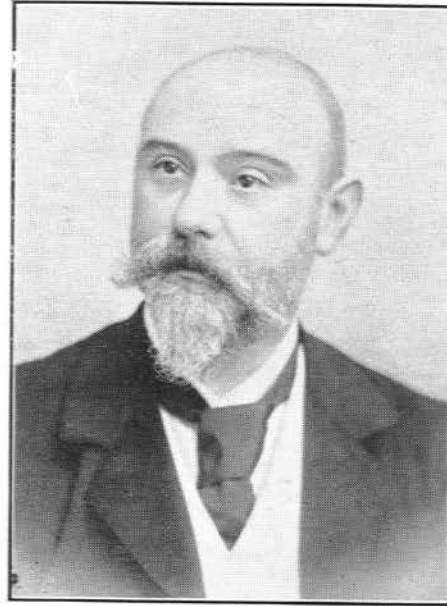

W. POSTHUMUS MEIJJES
1893—1926

F. J. MICHELSEN
1893—† 1905

A. C. H. MOLL
1893—† 1913

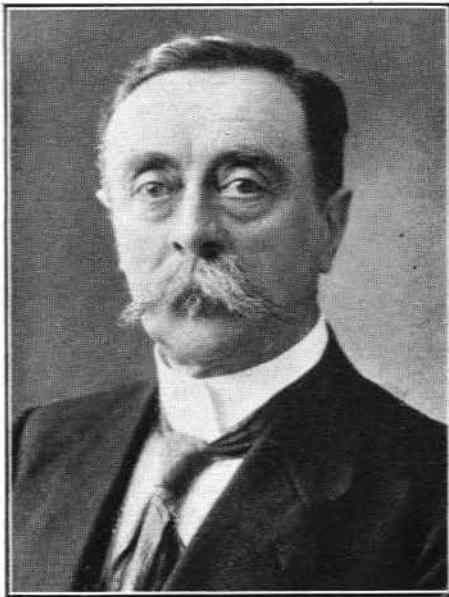
A. NIJKAMP
1893—† 1899

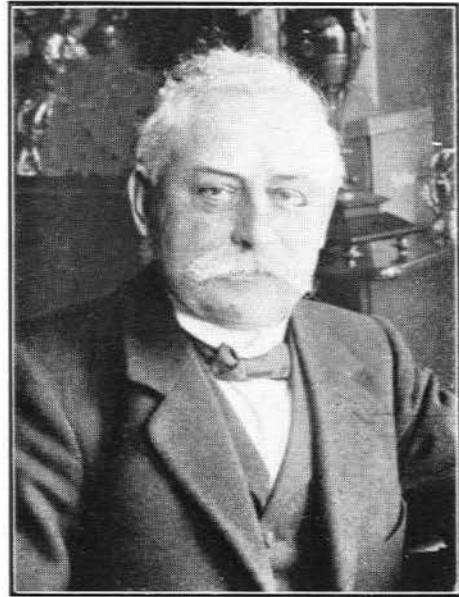
J. J. G. VAN OPPENRAAY
1893—† 1894

J. H. REINTJES
1893—† 1908

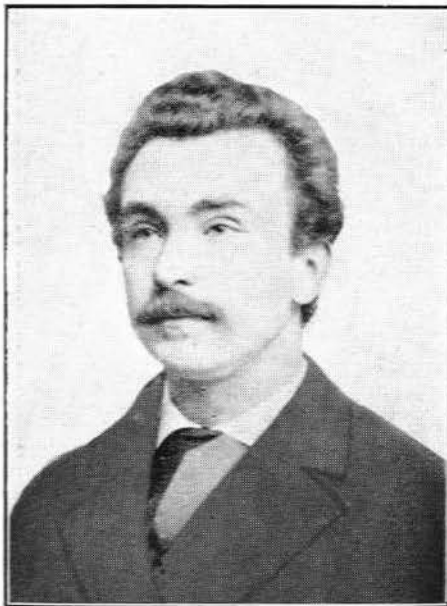

J. A. RÖMER
1893—

H. F. A. SASSE
1893—† 1917

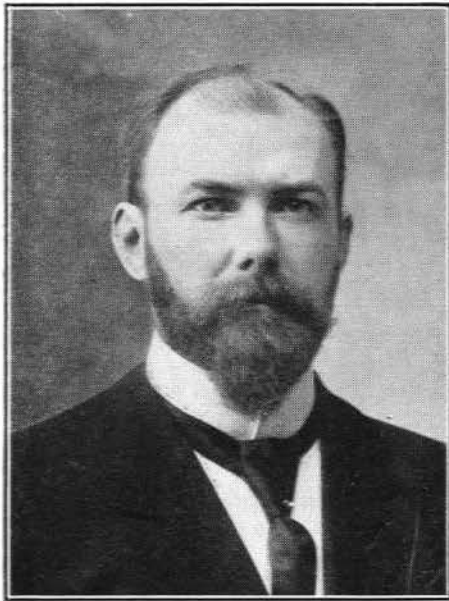
W. SCHUTTER
1893—1933

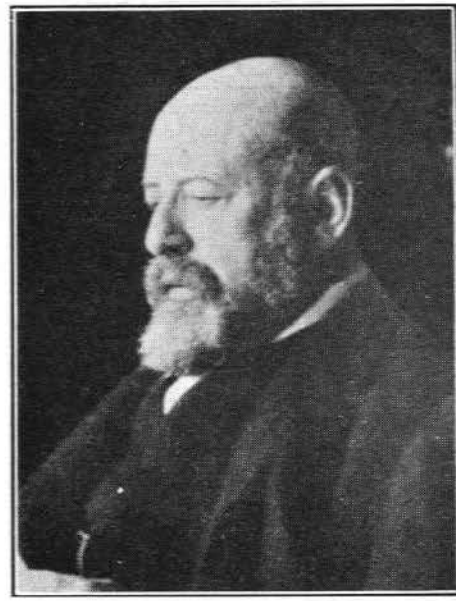
A. VAN SELMS
1893—1914. † 1923

E. G. A. TEN SIETHOFF
1893—† 1921

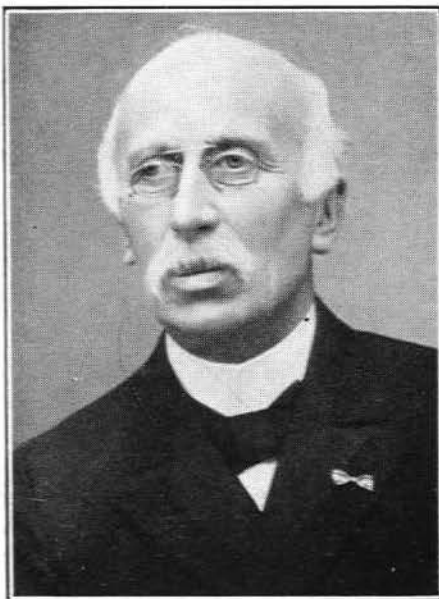

A. SIKKEL Azn.
1893—

G. D. COHEN TERVAERT
1893—† 1923

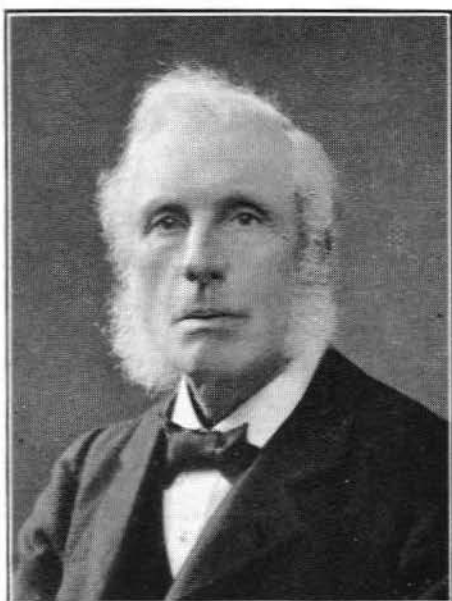
H. ZWAARDEMAKER
1893—1918

P. Q. BRONDGEEST
1894—† 1904

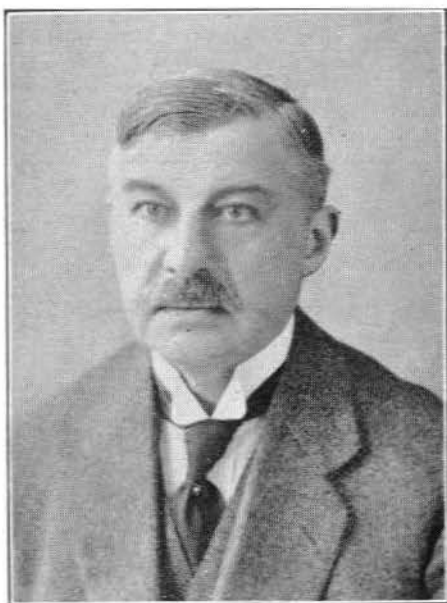
F. VAN LEIJDEN
1894—† 1922

P. J. F. TER MATEN
1894—† 1914

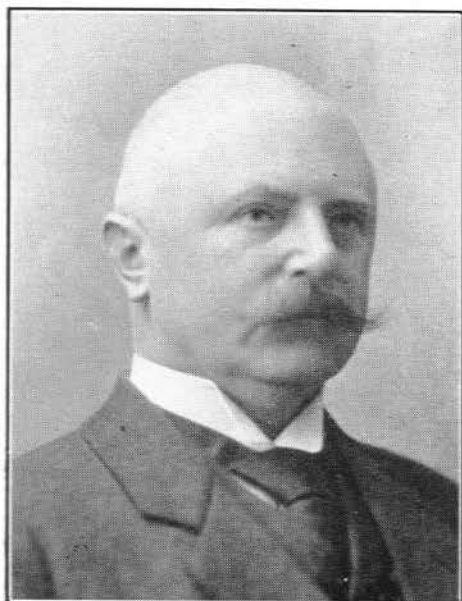
P. K. PEL
1894—† 1919

H. BRAAT
1895—† 1929

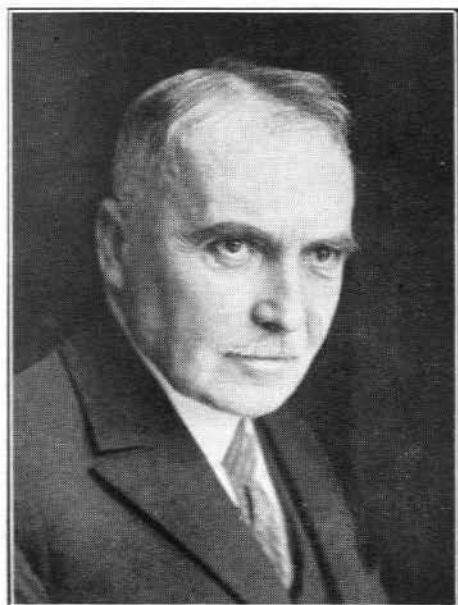
I. HOCKE
1896—1911

A. L. J. VAN HOEK
1896—1911

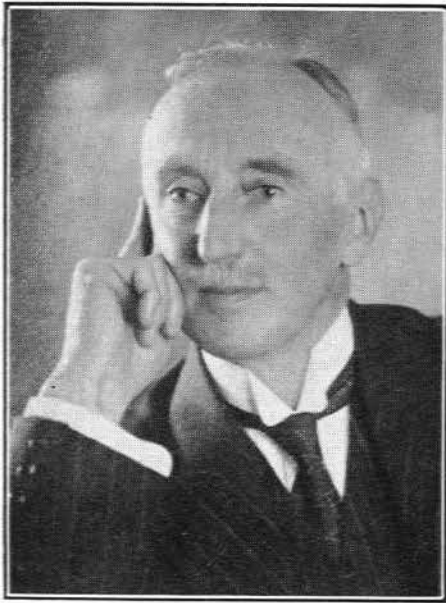
J. A. WILKENS
1896—

J. WALLER ZEPER
1896—

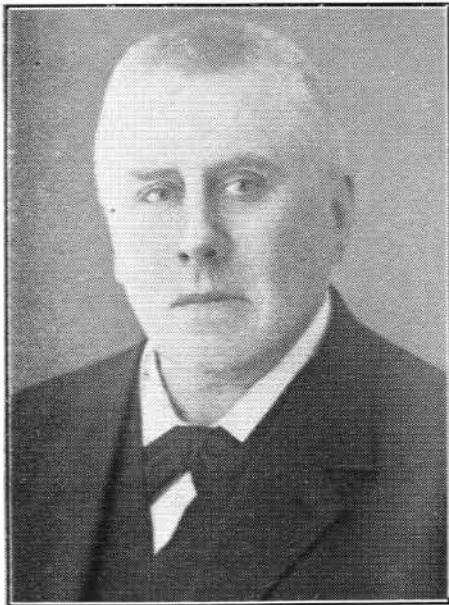
H. C. A. CAMPAGNE
1897—† 1924

H. J. VAN DER WEIJ
1897—1915

P. J. ZAALBERG
1897—† 1906

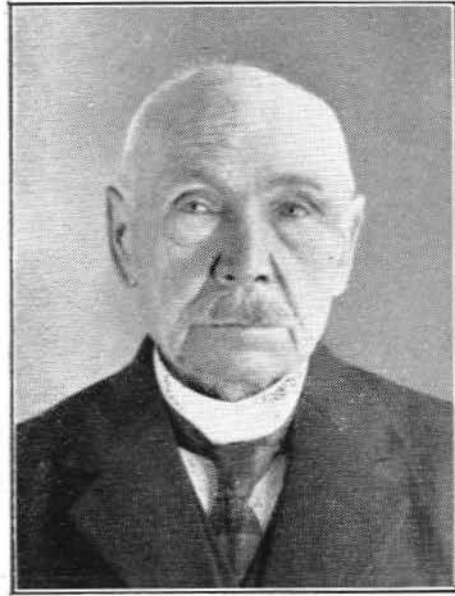
H. G. M. BOSCH
1898—1911

L. F. K. CAROL DE FOUW
1898—1907.

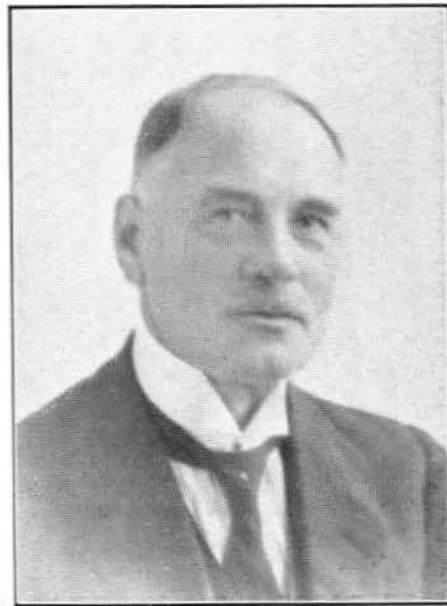
P. TH. L. KAN
1898—

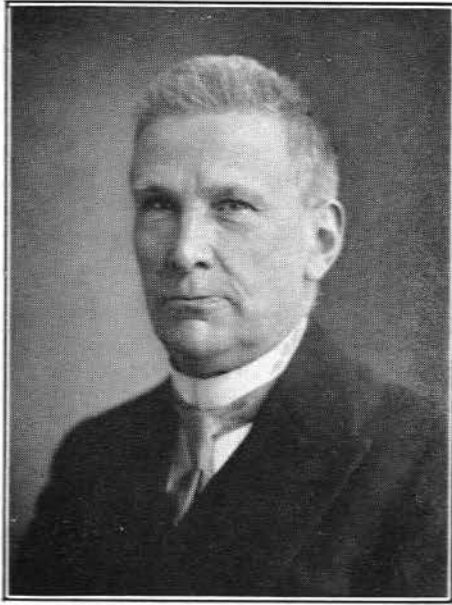
P. J. MINK
1898—1903 en 1911—

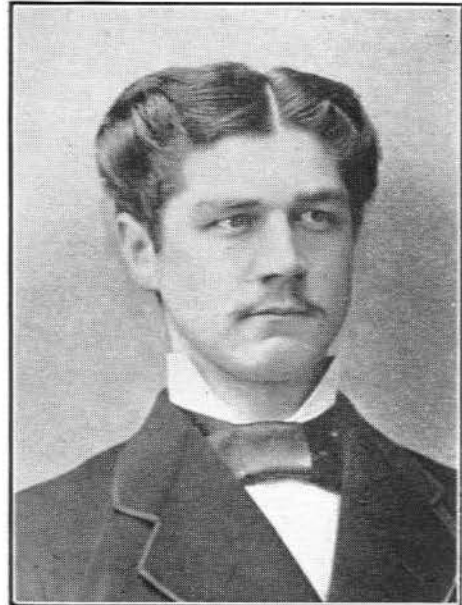
N. IJPES
1898—† 1905

B. BORNEMAN
1899—1905

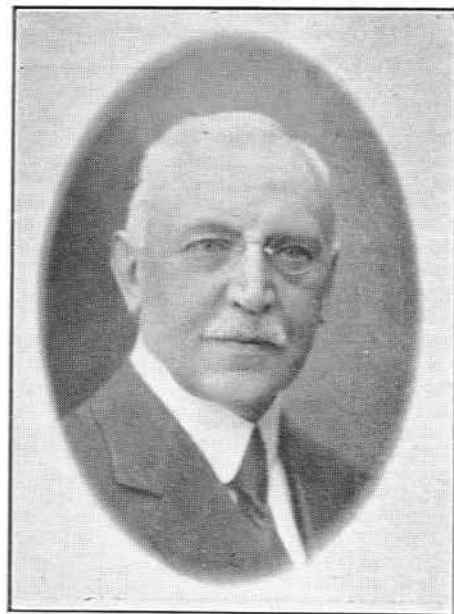
G. BRAT
1899—

L. FACKELDEIJ
1899—1913. † 1915

A. FREDERIKSE
1899—

W. SCHILPEROORT
1899—

F. H. QUIX
1900—1928

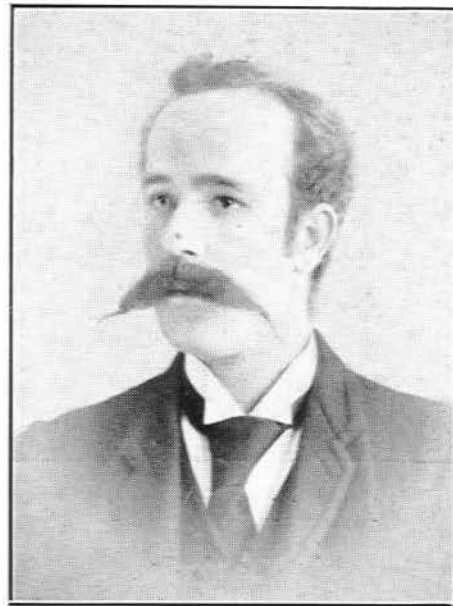

D. MUIJDERMAN
1901—† 1919

H. J. L. STRUIJCKEN
1901—1933

E. A. C. P. VOGELPOEL
1901—

TH. E. BAËZA
1902—1914. † 1930

H. A. BOON
1902—

J. C. HENKES
1902—

P. C. LOOPUIJT
1902—1919

P. A. MOERMAN
1902—

G. H. MULDER
1902—1915

L. LEIGNES BAKHOVEN
1903—1913

J. H. POLAK
1902—† 1925

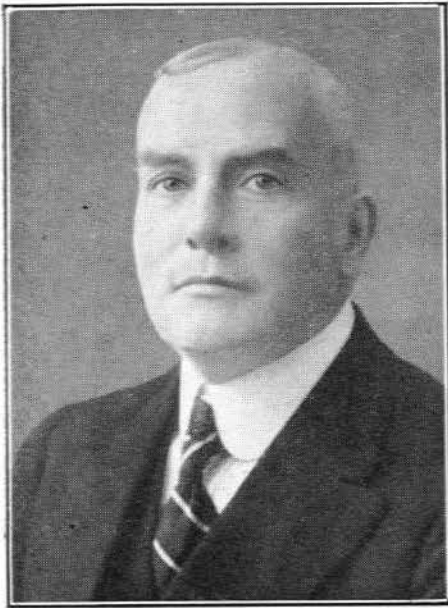
TH. E. TER KUILE
1903—

V. DELSAUX
1903—† 1917

G. A. VAN DE ROEMER
1903—† 1911

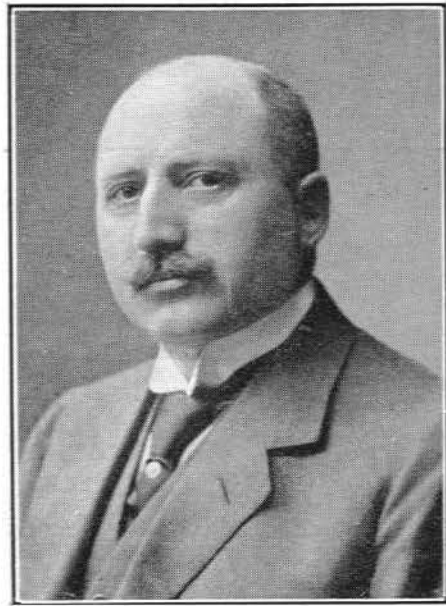
A. W. SLOTEMAKER
1903—1926

M. J. TEN CATE
1904—

J. A. VAN DUSSELDORP
1905—1923. † 1924

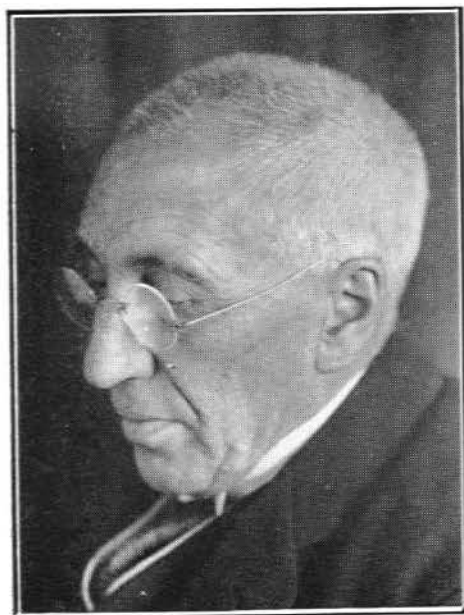
C. M. HARTOG.
1905—† 1926

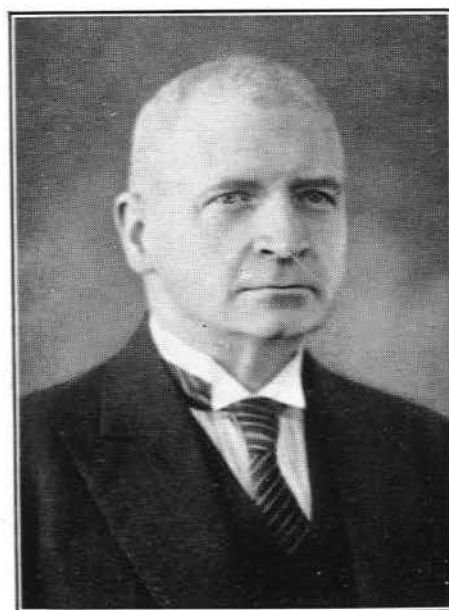
H. F. MINKEMA
1905—1928

G. J. M. COUVÉE
1907—

D. W. EKKER
1907—1931

C. H. GANTVOORT
1907—

CH. GORIS
1907—† 1924

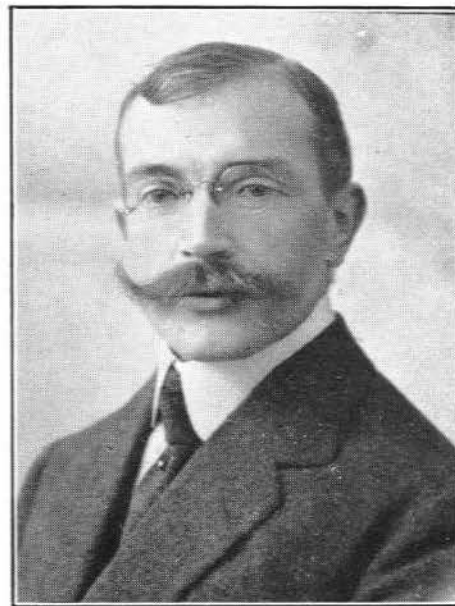

J. VAN DER HOEVEN
LEONHARD 1907—1929

C. J. A. VAN ITERSON
1907—

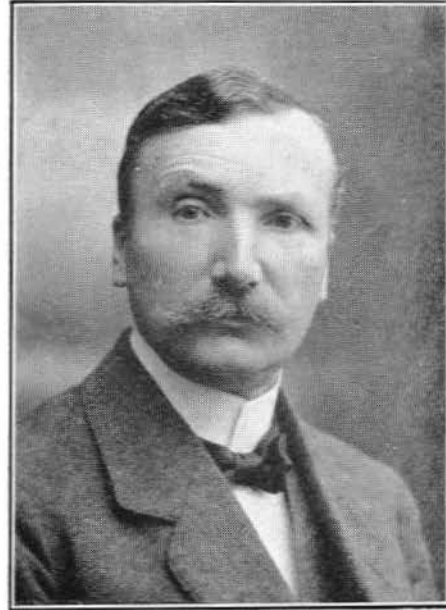
S. A. JACOBSON
1907—

J. A. M. J. VAN LEENT
1907—

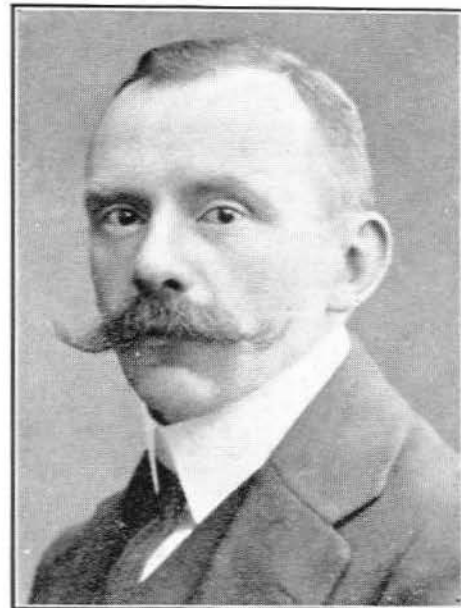
G. W. WISSELINK
1907—

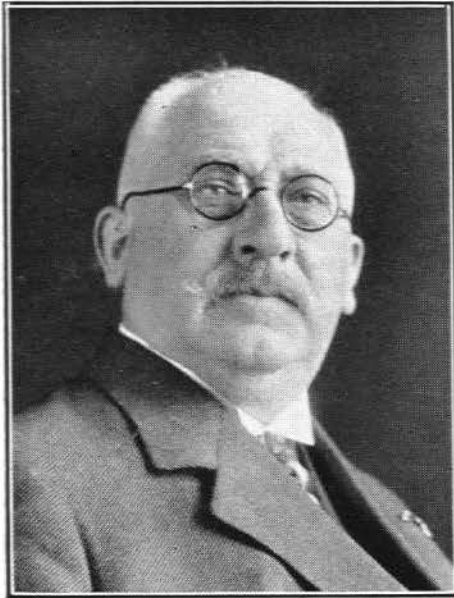
A. J. IJZERMAN
1907—

A. ALBERTI
1907—† 1916

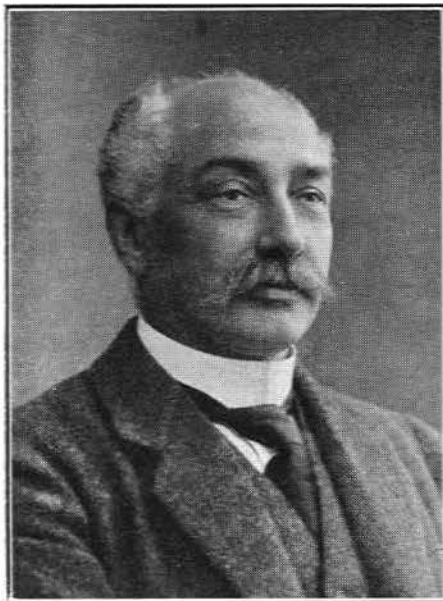
J. F. A. VAN MENS
1907—

L. H. F. BREEDVELT
1908—

J. BROECKAERT
1908—† 1916

J. A. VAN HASSELT
1908—1921

J. LEOPOLD SIEMENS
1908— †

C. E. BENJAMINS
1909—

A. BINNERTS
1909—† 1927

A. FALLAS
1909—

C. K. GÖLLNER
1909—1923

H. DE GROOT
1909—† 1929

R. J. VAN DER HEIJDE
1909—† 1920

J. D. JORDAAN
1909—

F. H. KUIPERS
1909—

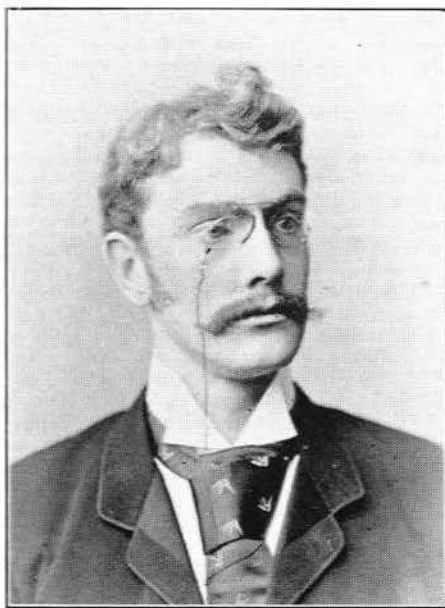

A. A. M. NELISSEN
1909—

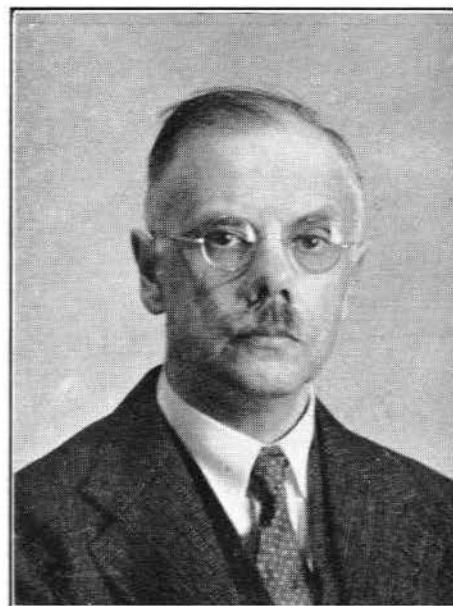

H. DE STELLA
1909—

L. TH. A. PETERS
1909—1912, en 1921—† 1929

CH. A. L. ZEGERS
1909—† 1915

P. H. G. VAN GILSE
1910—

E. C. C. VAN LENNEP
1910—

A. A. BOONACKER
1910—

L. HUMBLÉ
1910—1923

C. BRIX
1911—1917

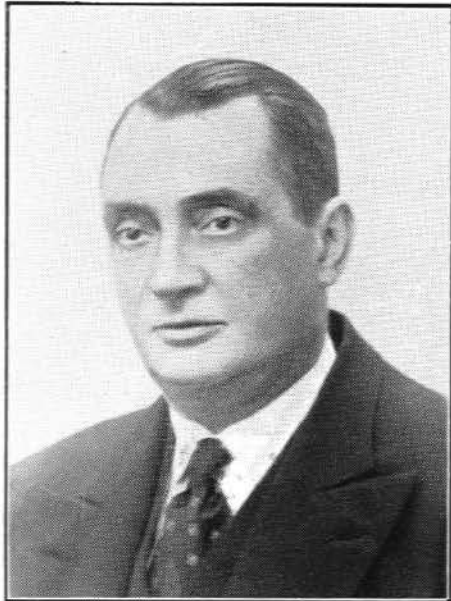

J. G. CATH
1911—1929

B. J. FERF
1911—

E. BUYS
1911—1927

G. HICGUET
1911—

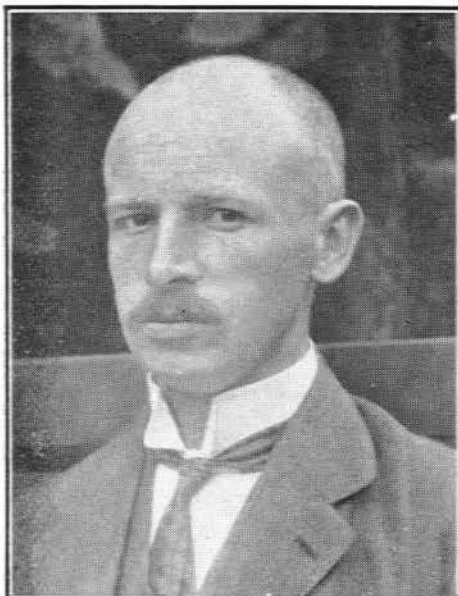
A. HEYNINX
1911—

A. P. H. A. DE KLEIJN
1911—

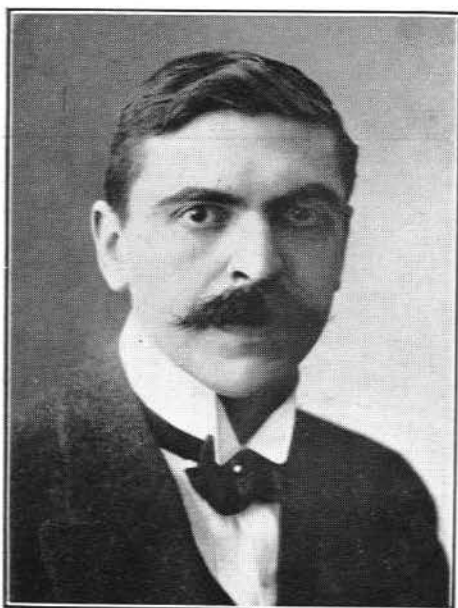
A. ROOZENDAAL
1911—

A. VAN ROSSEM
1911—

H. C. TAMSON
1911—1921 † 1923

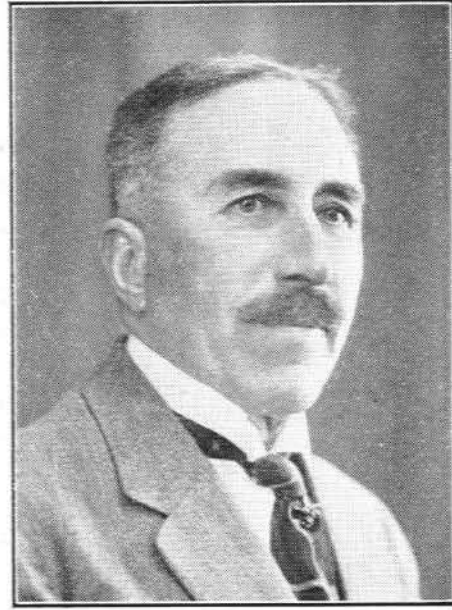
J. G. M. WEIJERS
1911—† 1917

P. WIJN
1911—1912 † 1928

G. P. UTERMÖHLEN
1911—

J. VAN DE CALSEYDE
1912—

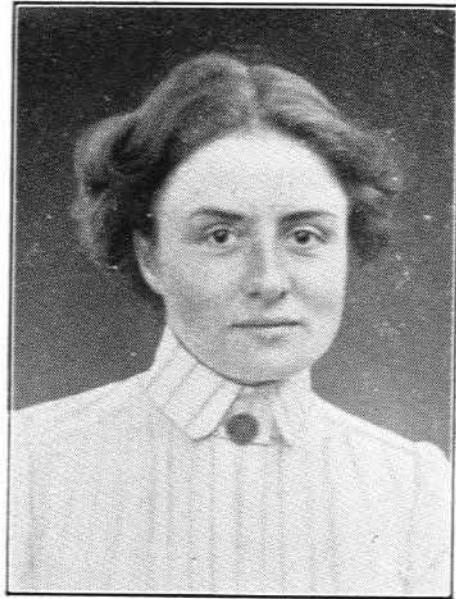
A. A. EECEN
1912—

G. J. E. RUIJSCH
1912—1922

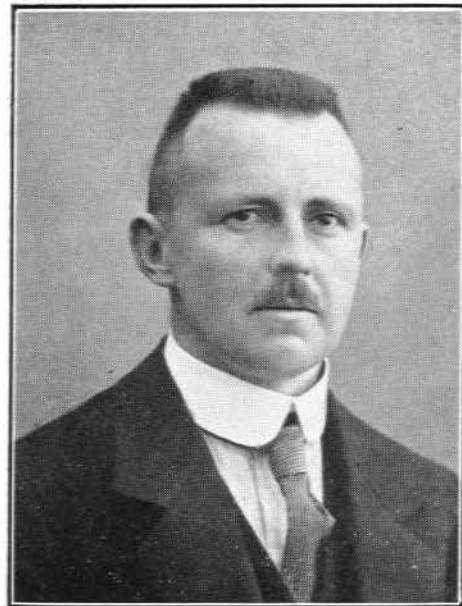
E. H. AGHINA
(Mevr. Gimbrère)
1913—† 1928

D. KRAMER
(Mevr. Schonken)
1913—1925

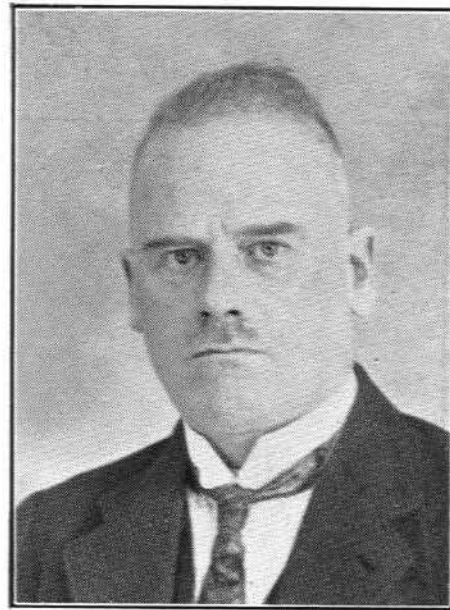
C. L. VAN STEEDEN
1913—1927

K. VAN DER WAL
1913—

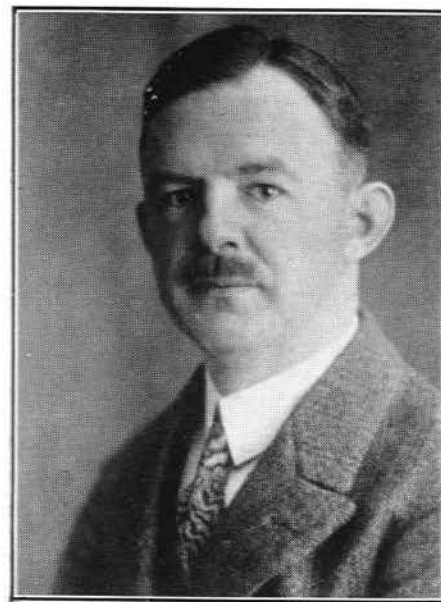
F. A. AENEAE VENEMA
1914—1917 en 1930—

I. J. VAN DEN HELM
1915—

P. DE JONG
1915—

W. H. JONKER
1915—

C. BAKKER
1915—1931

P. A. M. J. SCHOLS
1915—

E. W. DE FLINES
1916—† 1932

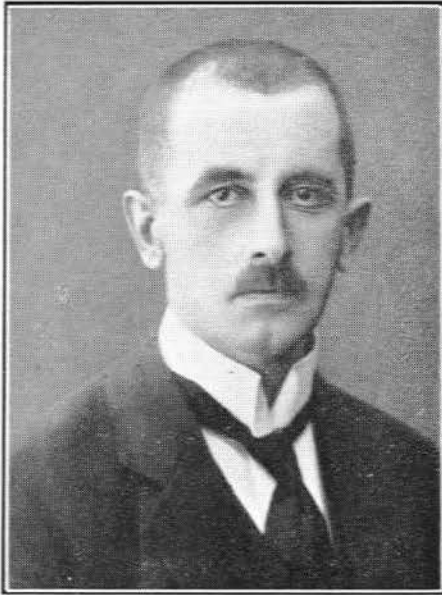

G. VAN GANGELEN
1916—

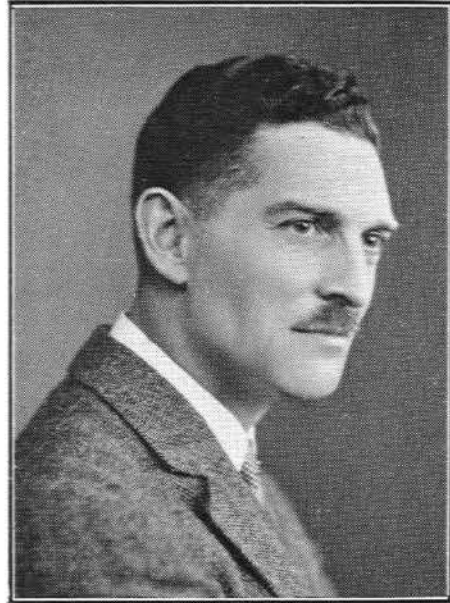

D. J. DE LEVIE
1916—

A. A. J. H. MARRES
1917—

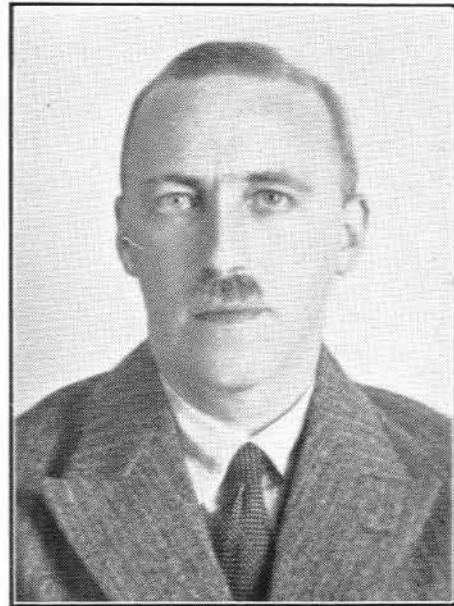
A. PLANTENGA
1917—

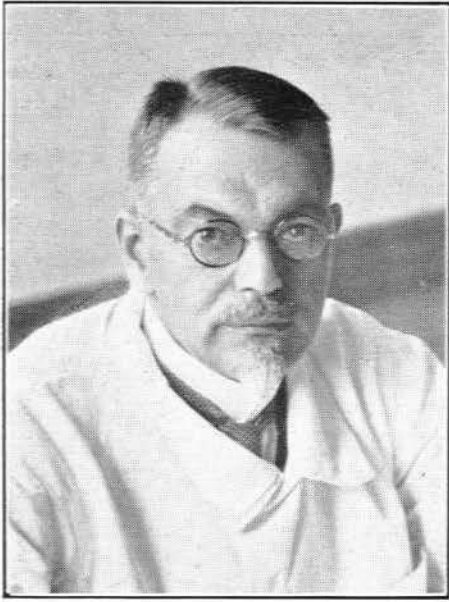
D. G. W. VANVOORTHUIJSEN
1917—

W. J. ASSIES
1918—

C. L. VAN ESVELD
1918—

E. A. GRÜNBERGER
1918—

C. R. J. VERSTEEGH
1918—

E. A. B. FIJN VAN DRAAT
1919—

H. A. SCHOUTEN
1919—

H. A. J. LARET
1919—

H. J. MALAN
1919—1925

J. J. BRUINS
1919—

E. DOYER
1919—

G. J. BRAND
1920—1923

C. GOEKOOP
1920—

A. C. H. HÖWELER
1920—

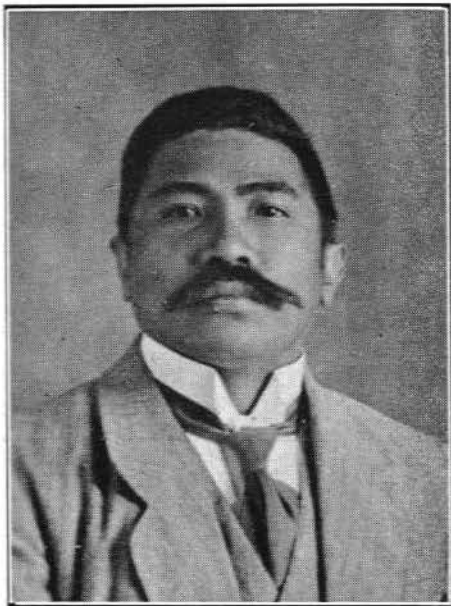
D. J. JONKHOFF
1920—

G. H. NORD
1920—

J. M. KONING
1920—1930

C. H. STEENMEIJER
1920—1924

W. K. TEHUPEIORY
1920—1930

A. VERHOEFF
1920—

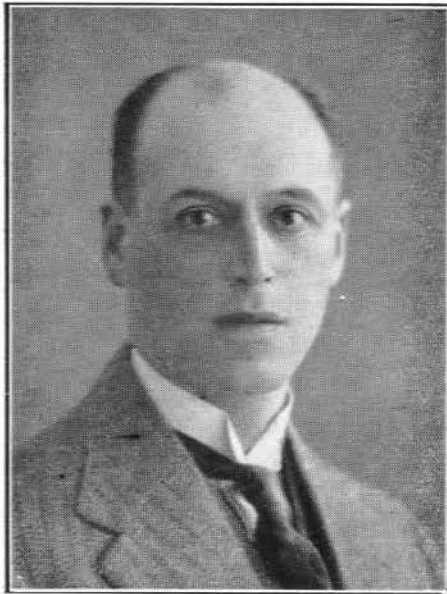
EELCO HUIZINGA
1921—

S. KAMMINGA
1921—

P. E. C. SOMMER
1921—

F. H. STIBBE
1921—

J. HOOGKAMER
1922—† 1929

K. A. HOEKSTRA
1922—

H. H. NOOSTEN
1922—

R. H. L. SPELEERS
1922—

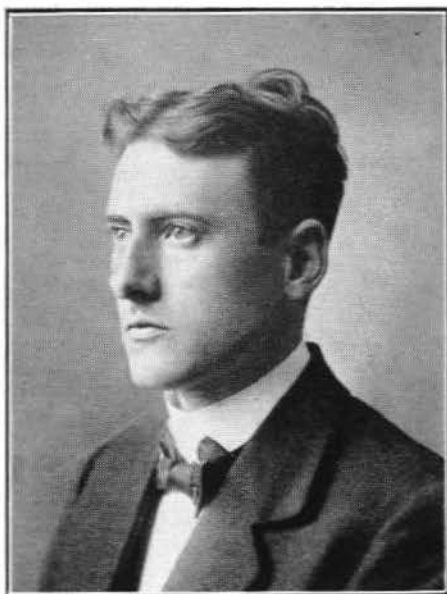
H. W. G. DEKHUIJZEN
1923—

L. MES
1923—

A. H. F. CRAANEN
1923—1930

H. VAN DER SCHOUW
1924—

J. BIJTEL
1924—

C. G. G. VAN HERK
1924—

P. DE HAAN
1924—

H. E. A. GEERTSEMA
1925—

B. BAKKER
1925—1930

H. DE BRUIJN
1925—

P. ROORDA
1925—

P. W. WIJSMAN
1926—

P. CH. SIMONS
1926—

H. A. M. MARRES
1926—

E. W. E. SEDÉE
1926—1927

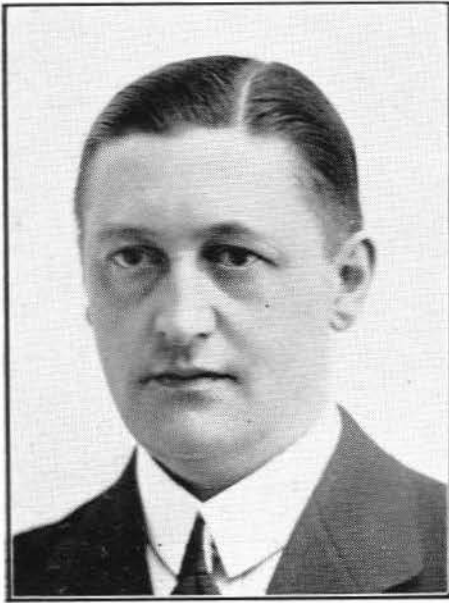
J. G. NASSY
1926—

P. A. VAN DER HOEVEN
1926—

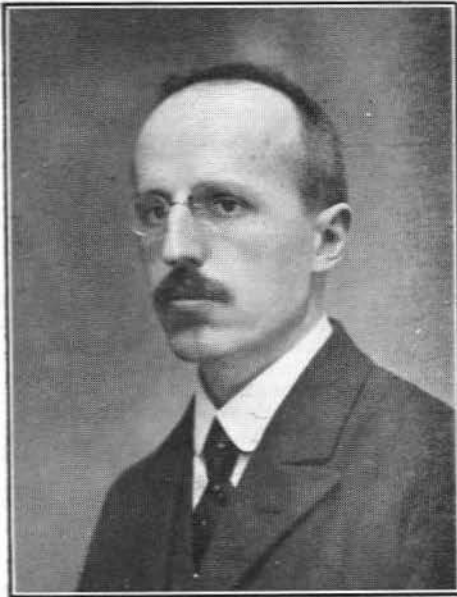
A. A. J. VAN EGMOND
1926—

A. J. H. M. VAN BAAR
1926—

M. H. P. M. EIJSVOGEL
1926—

D. VAN CANEGHEM
1926—

A. DEHEEGHER
1926—

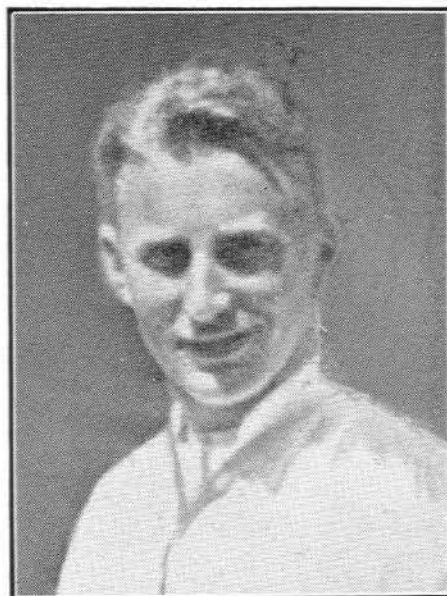
C. A. H. WAAR
1927—

P. J. BUIJZE
1928—

J. H. NIENHUIS
1928—

H. NIJDAM
1928—

D. OSKAM
1928—

K. S. NANNINGA
1928—

J. WIJERS
1928—

R. U. FERNANDES
1928—

E. C. F. M. H. SCHREURS
1928—

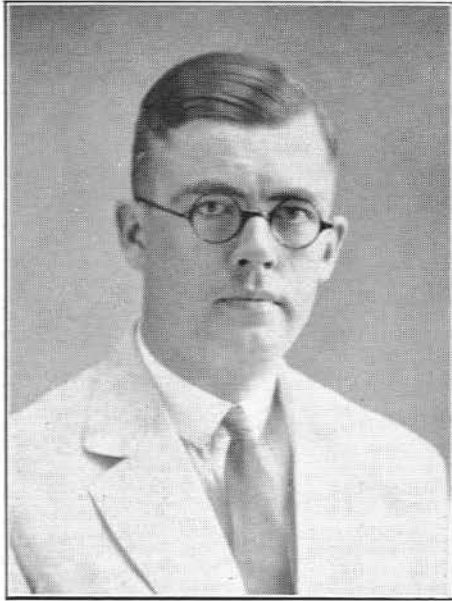
M. R. D. TETZNER
1928—† 1932

P. GUNS
1928—

L. FERNANDES
1928—

J. KUILMAN
1929—

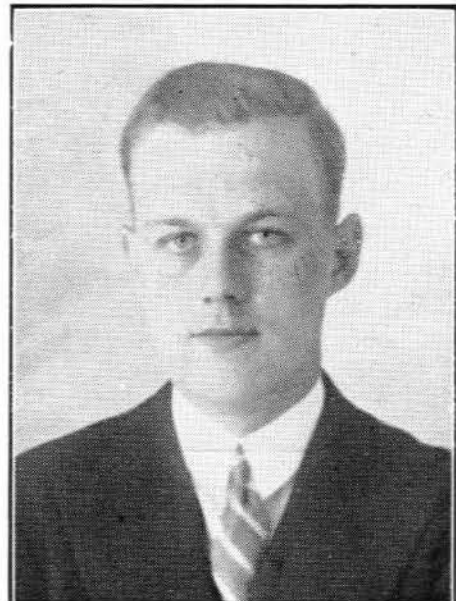

P. G. GERLINGS
1929—

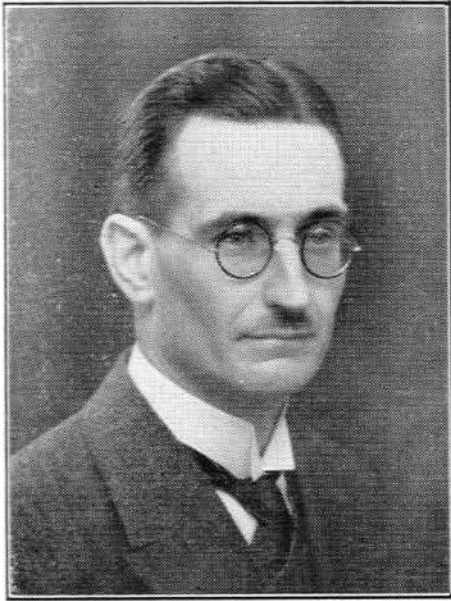
G. J. VAN DER HOEVE
1929—

W. F. J. VAN WAVEREN
1929—

W. H. BIERMAN
1930—

H. DEPLA
1930—

J. EDENS
1930—

F. HOGEWIND
1930—

H. HONDELINK
1930—

J. D. DEWEER
1930—

TH. J. A. C. M. VAN BEEK
1931—

R. COENE
1931—

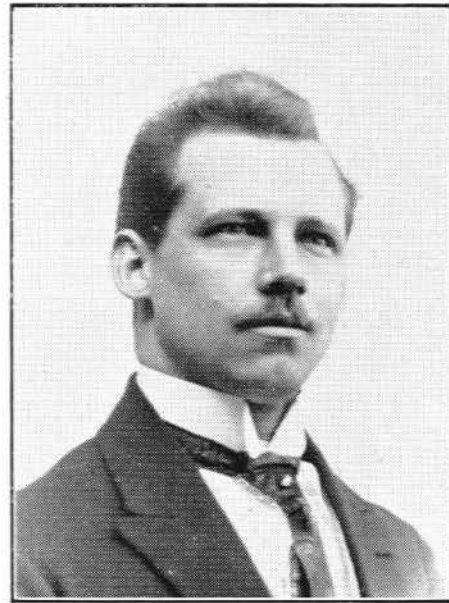
G. DROESBECQUE
1931—

P. HACQUEBORD
1931—

E. HUIJGEBART
1931—

J. VAN LINDT
1931—

J. A. BIJLEVELD
1931—

G. A. SEDÉE
1931—

H. STRUIKEN
1931—

J. STRUIKEN
1931—

W. J. MAZZOLA
1931—

J. DE GRAAF
1932—

W. F. VAN DER KODDE
1932—

A. HOLLEVOET
1932—

R. A. DE PREST
1932—

J. M. PANNEKOEK
1932—

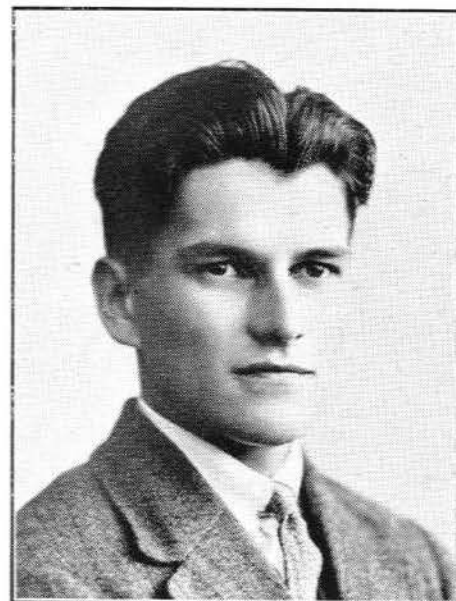
A. J. H. DOKKUM
1933—

A. B. HINNEN
1933—

P. J. IERSEL
1933—

H. J. KÖSTER
1933—

H. A. J. J. M. SPELEERS
1933—

Amsterd. Boek- en Steendrukkerij
v/h ELLERMAN, HARMS & Co. N.V.
Warmoesstraat 147-151, Amsterdam

VERSLAG

VAN DE

FEESTELIJKE HERDENKING VAN
HET VEERTIGJARIG BESTAAN
DER NEDERLANDSCHE KEEL-
NEUS- OORHEELKUNDIGE
VEREENIGING,

ZATERDAG EN ZONDAG 27 EN 28 MEI 1933

VERSLAG
VAN DE FEESTELIJKE HERDENKING VAN
HET VEERTIGJARIG BESTAAN DER
NEDERLANDSCHE KEEL- NEUS-
OORHEELKUNDIGE
VEREENIGING,
ZATERDAG EN ZONDAG 27 EN 28 MEI 1933.

ZATERDAG 27 MEI

wordt de tijd tusschen de huishoudelijke vergadering en de wetenschappelijke avondvergadering gevuld door een *gemeenschappelijken maaltijd* in de gezellige bovenzaal van Restaurant Polman.

ZONDAG 28 MEI.

In de *wetenschappelijke vergadering*, die om 9.15 aanvangt en gehouden wordt in de collegekamer van prof. CAROL, worden voordrachten gehouden door drie uitgenoodigde sprekers, de heeren prof. H. M. DE BURLET, Groningen, prof. B. BROUWER, Amsterdam en prof. J. VAN DER HOEVE, Leiden.

Na afloop begeeft het geheele gezelschap zich naar de collegekamer van prof. BURGER, die met collegeplaten, talrijke portretten van keel- en oorheelkundige meesters en met groen en bloemen is versierd.

Hier houdt het bestuur *receptie*, waarbij het de gelukwensen in ontvangst neemt o. a. van de vertegenwoordigers der specialistische zusterverenigingen. Het Tandheelkundig Genootschap biedt een bijzonder fraai bloemstuk aan.

Om 12.15 uur houdt prof. H. BURGER de *Feestrede*, die in het Gedenkboek 1933 is afgedrukt.

De Voorzitter der Vereeniging dr. W. J. ASSIES, dankt den spreker met de volgende woorden:

Professor BURGER,

De eerste vergadering der Nederlandsche Keel- Neus- Oorheeskundige Vereeniging werd gehouden te Utrecht. De feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan had te Utrecht plaats. Er was dus iets als een traditie. Toen echter het vorige jaar werd besloten het 40-jarig bestaan feestelijk te herdenken, was men unaniem van meening, dat wij met deze antecedenten geen rekening moesten houden, maar dat wij moesten trachten deze vergadering bij U te Amsterdam te doen plaats hebben. Want, prof. BURGER, gij zijt reeds jarenlang zooiets als de vader onzer Vereeniging. Ook sedert Gij als eereid geen officieele functies in onze Vereeniging meer bekleedt, wordt toch bij alle vraagstukken van eenig belang, hetzij op wetenschappelijk gebied of betreffende interne aangelegenheden der Vereeniging, rechtstreeks of onder de hand, naar Uwe meening gevraagd of Uw advies ingewonnen. Nooit behoeven we tevergeefs een beroep op U te doen. Altijd zijt Gij bereid, ondanks Uwe vele bezigheden, ons dienstig te zijn met Uwe groote kennis en Uwe vele ervaring.

Ook nu hebt Gij ons verzoek om actief deel te nemen aan de feestelijke herdenking ingewilligd, en zijt Gij bereid geweest de feestrede uit te spreken, Gij hebt daarvoor zelfs moeten afzien van Uw reis naar Stockholm om daar persoonlijk Uwe hooge onderscheiding van het eeredoctoraat in ontvangst te nemen.

Wij zijn U daarvoor zeer dankbaar. Niemand toch zou op een zóó boeiende wijze ons een beeld hebben kunnen geven van het leven en streven van de neus- keel- en oorheeskunde der laatste 40 jaren, waaraan Gij zelf al dien tijd zoo'n werkzaam aandeel hebt gehad.

Prof. BURGER, ik zal niet trachten hierover uit te wijden. Deed ik dat, dan zou ik mij niet kunnen houden aan Uw verzoek om, met het oog op den tijd, kort te zijn, maar vrees ik

zooveel tijd te moeten vragen, dat daardoor het programma niet zou worden afgewerkt.

Ik zal daarom eindigen. Ik dank U namens ons allen voor Uwe feestrede, terwijl ik den wensch uitspreek, dat onze Vereeniging, die zooveel aan U heeft te danken, nog vele jaren zal mogen profiteeren van Uw kennen en kunnen.

Zoowel de feestrede als het dankwoord van den voorzitter worden met warm applaus beantwoord.

De voorzitter neemt dan andermaal het woord voor de volgende toespraak:

Mijne heeren,

Gisteren heeft de huishoudelijke vergadering bij acclamatie besloten aan twee onzer meest verdienstelijke leden, prof. SCHUTTER en dr. STRUYCKEN het eerelidmaatschap te verleenen.

Tot onzen spijt zijn beiden verhinderd deze feestvergadering bij te wonen. Wij weten echter, dat beiden deze onderscheiding gaarne aanvaarden. Het zou mij te ver voeren en het is ook geheel overbodig om de verdiensten van prof. SCHUTTER en van dr. STRUYCKEN hier in den breedte uit te meten.

Prof. SCHUTTER, de pionier der neus- keel- en oorheelkunde in het noorden van ons land, die, bij zijn jarenlang overstelpend drukke praktijk, tijd wist te vinden voor verscheidene wetenschappelijke publicaties en die bij allen, die het voorrecht hebben gehad assistent aan zijn kliniek te zijn, in hooge eere zal blijven om het vele, dat ze van hem mochten leeren.

Met collega STRUYCKEN komen wij allen dagelijks in aanraking. Verdiepen we ons in de literatuur van ons vak, overal vinden we zijn naam. Zijn wij bezig in onze spreekkamer, wij gebruiken door hem uitgedachte instrumenten; werken we in de operatiekamer, wij bezigen instrumenten waaraan zijn naam is verbonden.

Het eerelidmaatschap heeft een tweeledig doel: het wil de meest verdienstelijken eeren en dezen tevens als een sieraad nauwer aan de Vereeniging verbinden. Onder het uitspreken

van de hoop dat beiden nog vele jaren een sierraad onzer Vereeniging mogen zijn, bied ik aan de nieuwe eereleden, maar niet minder aan onze Vereeniging mijn hartelijke gelukwenschen aan.

Het woord is thans aan den voorzitter der feestcommissie, dr. G. P. UTERMÖHLEN. Hij toont aan de vergadering het met zoo veler hulp tot stand gekomen Gedenkboek, waarvan hij aan den voorzitter, aan het eerelid en aan de sprekers van hedenochtend een exemplaar aanbiedt. Op hoffelijke wijze huldigt hij mevrouw BURGER met bloemen en brengt hij dank aan de hoofdverpleegster en de zusters der oorheekundige kliniek voor de versiering der zaal en de goede zorgen voor de ontvangst.

Ten slotte spreekt, namens de redactie van het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde, dr. J. KUIPER vriendelijke woorden van gelukwensch.

Na afloop der zeer fleurige receptie begeeft een groot deel van het gezelschap zich in autobussen naar Haarlem, waar in café Brinkman het *feestelijk noenmaal* wordt gehouden, dat door gezelligheid uitmunt.

Het welkomstwoord van den voorzitter, waarin hij met name de aanwezige Vlaamsche leden hartelijk toespreekt, wordt beantwoord door een warme rede van collega DEHEEGHER uit Gent, op de verbroedering van noord en zuid en den bloei onzer Vereeniging, en waarin hij de vereering van Vlaanderen voor Prins Willem van Oranje op gevoelige wijze tot uiting brengt.

Van de verdere goede woorden, aan den disch gesproken, zij vermeld de rede van collega LEOPOLD SIEMENS op prof. BURGER, die van prof. BROUWER op de keel- neus- oorheekunde en van prof. BENJAMINS op de feestcommissie, waarvoor collega UTERMÖHLEN dank zegt.

De beide nieuwe eereleden zonden telegrammen, die onder veel bijval worden voorgelezen.

Hulde moet worden gebracht aan den huize Brinkman

voor het, in aangename omgeving, op waarlijk edelmoedige wijze verstrekke, uitstekende maal.

Na afloop hiervan worden de dischgenooten vergast op het volgende

PROGRAMMA.

I. H. BURGER,

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN. ¹⁾

Wat ik U thans ga laten zien en hooren, is een P. S. op mijn rede van hedenmiddag.

Allereerst met betrekking tot den ouden GARCIA. ²⁾ Vooraf iets over den nòg ouderen, den vader, wiens eigenlijke naam was: MANUEL VINCENTE DEL POPOLO RODRIGUEZ. GARCIA was zijn aangenomen kunstenaarsnaam, dien hij beroemd heeft gemaakt en die daarom de naam der familie is geworden. MANUEL senior was geen alledaagsch persoon. Hij was een schitterend tenorzanger. Hij componeerde meer dan veertig opera's, die voor een deel met groot succes werden opgevoerd. Hij was ook een goed acteur, voorts dirigent en impressario.

Zijn vrouw, een goede zangeres, stond hem waardig bij op de planken. Op jongen leeftijd was zij besloten in een klooster te gaan. Naar de daar geldende regelen moest zij, na haar noviciaat, weer een tijd in de wereld, als proef dat haar wensch naar het kloosterleven wortelvast was. Maar dit bleek niet zoo te wezen. Zij hoorde GARCIA zingen, en was meteen haar hart en haar klooster kwijt.

Onze MANUEL, wiens volle naam was MANUEL PATRICIO RODRIGUEZ GARCIA, had dus zijn muzikalen aanleg van twee zijden. Deze gelukkige erfenis kregen ook zijn beide zusters, MARIA en PAULINE, beiden zangeressen van

¹⁾ Van de 36 vertoonde lichtbeelden worden hier een tiental weergegeven.

²⁾ M. S. MACKINLAY, Garcia the centenarian and his times. London 1808.

groote faam. Dit portret van den meester is naar een schets door zijn zuster PAULINE.

De oudste der twee, later MARIA MALIBRAN, is reeds opgetreden op haar *viijfde* jaar, te Napels, in de opera Agnese, een ouderwetsch maaksel, waarin een twistend ouderpaar weer tot elkaar komt, om het kind. MARIA zou dit zwijgende rolletje spelen en was bij alle repetities. Op den avond der voorstelling, dronken door alles wat zij zag, stapte geheel onverwacht het kleine meisje voor

het voetlicht en zong met een glashelder stemmetje de aria der tooneelmoeder, die haar liet begaan, op den duidelijk kenbaar gemaakten wensch van het publiek, dat na afloop de kleine zangster met een geweldig applaus beloonde. Zij werd de eerste leerling van haar broeder, en met welk een succes! Uit het jaar 1830 vind ik vermeld, dat zij onder de contralti geen mededingster had. Voor één avond kreeg zij in Londen het in dien tijd ongehoorde salaris van 125 pond. In Napels begeleidde na de voorstelling het publiek onder luid gejubel haar wagen van de opera tot aan haar hotel. In Milaan spande men de paarden van haar wagen af en trok haar in triomf naar huis. In Napels gebeurde het, in de opera Somnabula, dat de tenor haperde en niet verder kon zingen, waarop MARIA onmiddellijk de tenormuziek overnam en diens rol niet alleen zong, maar ook speelde, zoodat het publiek wild was van enthousiasme; totdat na korten tijd de tenor bijkwam en zijn rol verder kon zingen. In Venetië kreeg zij voor haar hotel aan het Canale Grande een ovatie van al de gondeliers. Het hoofd van dit gilde kwam in haar hotel met een gouden beker wijn, waaruit zij op zijn verzoek een slokje nam. Daarna zag zij van haar balkon, dat de beker langs alle gondels ging en iedere bestuurder een minimaal slokje nam, opdat niet een der kameraden den beker leeg zou ontvangen. Maar de beker bleef halfvol en

de rest werd, als plengoffer, in het kanaal gegoten.

De mezzo-sopraan der jongere zuster, PAULINE VIARDOT, was volgens haar broeder MANUEL niet zóó phenomenaar als die van MARIA; maar haar succes was niet minder groot. Zij werd geroemd als een der allereerste dramatische zangeressen. LISZT schreef, dat er in alles wat betreft methode, uitvoering, gevoel en uitdrukking, nauwelijks iemand zou zijn te vinden, waard om genoemd te worden naast MARIA MALIBRAN's zuster. RICHARD WAGNER noemt haar een groote artiste; GEORGE SAND: „de verpersoonlijking van poëzie en muziek”. ALFRED DE MUSSET maakte gedichten op haar en verklaarde, dat zij de stem, de ziel, hetzelfde genie had als MARIA. In Berlijn, na de opvoering van „La Juive”, bracht het heele orkest haar een serenade. In Baden-Baden componeerde, voor haar verjaardag, BRAHMS een klein vrouwenkoor, dat 's morgens om 5 uur, onder zijn leiding, onder haar venster werd gezongen. SCHUMANN droeg aan haar zijn Liederkreis opus 24 op. MARIA is op jongen leeftijd door een ongeval om het leven gekomen. PAULINE bereikte de negentig. In haar tachtigste jaar componeerde zij nog een opera.

Behalve zijn eigen twee hoogbegaafde zusters heeft GARCIA nog een groot aantal van de allerberoemdste zangers en zangeressen opgeleid, zooals JENNY LIND, de „Zweedsche nachtegaal”, wier stem in een leertijd van tien maanden als door

een wonder werd veranderd. In een brief aan een vriendin schrijft zij over GARCIA: „Hij is de beste meester, en duur genoeg — 20 frank het uur —, maar wat beduidt dat, als hij mij maar leert hoe ik moet zingen.”

Nu, dat heeft hij gedaan. En bovendien heeft hij aan de geneeskundigen geleerd, hoe men het strottenhoofd kan zien. Men zegt, dat de tandheel-

kundige spiegel reeds bekend was aan de oude Romeinen. Maar GARCIA was de man, die hem wat dieper inbracht,

zoo dat hij de vorming der registers met het gezicht kon bestudeeren. Hij verwarmde zijn spiegeltje, dat hij met de rechterhand in zijn keel bracht. Met een in de linkerhand gehouden handspiegel kaatste hij het zonnelicht terug op het keelspiegeltje, terwijl hij in den spiegel zijn eigen strottenhoofd bekeek. ¹⁾ Deze plaat toont U, dat GARCIA later ook met lamplicht heeft gespiegeld. Reeds in 1855 heeft hij, naar SEGOND meedeelt, een spiegel gebruikt met een ronde doorboring, om zijn autolaryngoscopisch beeld ook aan anderen te kunnen toonen. Gij ziet dit op beide prentjes. Ook, dat hij bij het spiegelen zijn tong *niet* vasthield. Des te merkwaardiger is het onderdrukken der reflexen.

Gij weet, dat GARCIA zich niets heeft laten gelegen liggen aan den voorrangs-strijd tusschen TÜRCK en CZERMAK. Hij heeft zich nooit in het minst verhoovaardigd over zijn ontdekking, die hij alleen waardeerde als een hulpmiddel bij zijn stemstudies. Toch heeft hij, naar hij in 1881 in het geneeskundig congres heeft meegedeeld, dr. MANDL en dr. SEGOND opgewekt om te onderzoeken of de keelspiegel van nut zou kunnen zijn voor de geneeskunst. MANDL heeft in 1872 een dik leerboek over keelziekten geschreven, in de voorrede waarvan hij zegt: „j'ai saisi avec empressement l'application du miroir laryngoscopique, qui donnait un nouvel essor aux travaux pathologiques et thérapeutiques des maladies du larynx.” Maar hij zegt niet, dat indertijd de persoonlijke opwekking van GARCIA zonder indruk aan hem was voorbij gegaan. En wat SEGOND betreft, deze schreef de kunst van GARCIA uitsluitend daaraan toe, dat deze vreemde lichamen in zijn keel kon verdragen, zonder te gaan braken. ²⁾

Dat FELIX SEMON (caricatuur van SPY in „Vanity Fair”) GARCIA onder de keelartsen heeft gebracht, is een groot geluk geweest. Allereerst omdat dezen nu in de gelegenheid werden gesteld, een oude schuld van dankbaarheid af te doen, en in de tweede plaats, omdat zij met hun latere warme gezindheid den ouden heer werkelijk genoeg hebben gedaan.

¹⁾ Afbeelding ontleend aan MANDL, *Traité pratique des mal. du lar. et du phar.*, Paris, 1872, fig. 38.

²⁾ *Gazette hebdomadaire*, 16 Nov. 1855.

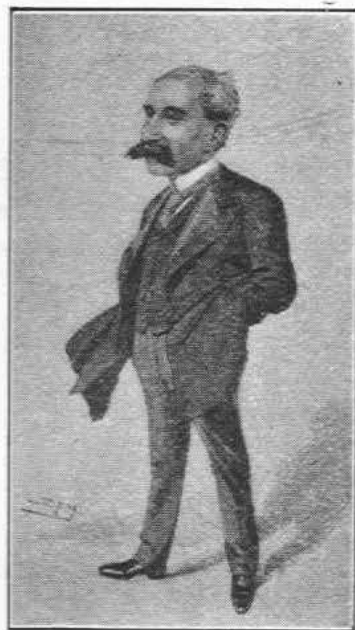
Het portret, door SARGENT bij het eeuwfeest geschilderd, ¹⁾ heeft GARCIA opgedragen aan de keel-artsen: „à mes amis les laryngologistes”. Het is met dat al een dubbel merkwaardig toeval, dat een honderdjarige iemand is van wereldbeteekenis en dat hij zijn eeuwfeest viert in volkomen lichamelijke en geestelijke gezondheid.

Of TÜRCK kennis heeft gehad van GARCIA's geschrift? — Hij ontkent het ²⁾. Velen nemen aan, dat hij zelfstandig tot dezelfde ontdekking is gekomen. Evenwel de „Proceedings of the Royal Society” waren natuurlijk in Weenen aanwezig. FELIX SEMON houdt het voor zeker, dat TÜRCK op de schouders van GARCIA heeft gestaan.

CZERMAK zijnerzijds heeft van den beginne af geschreven over „GARCIA's keelspiegel”. In ieder geval had CZERMAK een veel ruimeren blik en heeft hij veel beter dan TÜRCK de

ontzaglijke beteekenis van dit instrumentje voor de geneeskunst begrepen. Merkwaardigerwijze is in de Fransche uitgave CZERMAK's baard afgeschoren. Blijkbaar toentertijd geen Parijsche mode! Gij ziet, dat CZERMAK, evenals GARCIA, de tong niet vasthoudt. Ook niet bij de autolaryngoskopie. ³⁾

Maar ziet nu de wonderlijke spiegelmethode van KRISHABER, ⁴⁾ een der eerste groote Fransche laryngologen, nog

¹⁾ Afgedrukt in Gedenkboek 1933.

²⁾ Klinik der Krankh. des Kehlk., 1866, S. 2 : „Erst als ich Prof. LUDWIG im Sommer 1857 das Kehlkopf-innere an einem Individuum meiner Krankenabtheilung gezeigt hatte, erfuhr ich von GARCIA's Untersuchungen.”

³⁾ CZERMAK. Der Kehlkopfspiegel, 1859, Fig. 7.

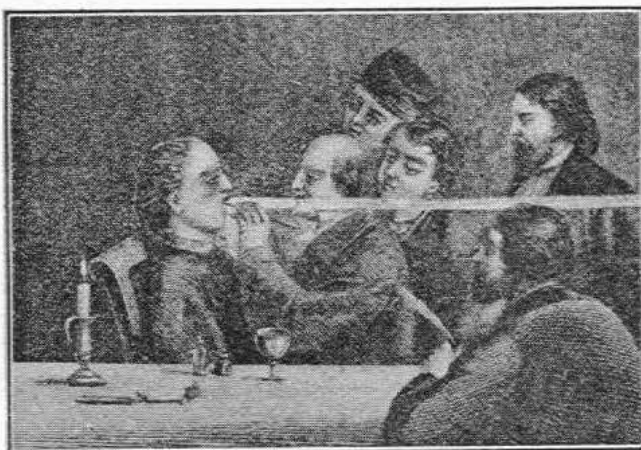
⁴⁾ Instruction pratique à l'usage du laryngoscope, Paris 1866.

algemeen bekend om zijn treffende indeeling der strottenhoofdkankers in „tumeurs intrinsèques” en „extrinsèques”:

De petroleumlamp midden tusschen onderzoeker en patiënt; de armen van den dokter beiderzijds om de lamp heen, en tusschen de beenen van die brave juffrouw de tafel met de lamp en bovendien nog allebei de beenen van KRISHABER. Had men een prijsvraag uitgeschreven over de alleronzinnigste inrichting van het keelspiegelonderzoek, dan zou deze KRISHABER den prijs hebben

gekregen, summa cum laude. Zijn landsman FAUVEL opereerde tien jaar later nog in het strottenhoofd met de lamp tusschen zijn beide armen. Van dezen zelfden meester vertoon ik U nog een prentje, ¹⁾ terwille van de plechtige, haast roerende stemming, waarin hier het spiegelonderzoek bij zonnelicht geschiedt. Men waant zich hier in een middeleeuwsch klooster.

Merkwaardig is het, dat sinds TÜRCK en SEMELEDER tot op heden, dus reeds zeventig jaar lang, Weenen het internationale middelpunt der keel- neus- oorheelkunde is gebleven. De eenige plaats ter wereld ook, waar een leger van leeraren tegen vaste tarieven alle soorten van praktische cursussen geven, en blijkbaar allen beschikken over een onuitputtelijk, levend en dood onderwijsmateriaal. Dit dankt Weenen aan zijn centrale ligging tusschen het morgen- en het avondland.

1) *Traité pratique des maladies du larynx*. Paris, 1876, fig. 10.

Behalve door Duitschers, Polen, Hongaren, Czechen ziet men er de ziekenhuizen en de sectielokalen overstroomd door alle mogelijke Balkanlieden, naar wie, naar het schijnt, geen navraag ooit meer wordt gedaan.

Toen ik daar in 1890 werkte, werden onze vakken er door zeven hoogleeraren en talloze assistenten onderwezen. De lokaliteiten in het oude Allgemeine Krankenhaus waren toen nog schrikbarend. GRUBER hield polikliniek en gaf tevens cursus aan een heele troep buitenlandsche artsen, midden in de ziekenzaal, waar hij tusschen de bedden in stond te doceeren, trommelvliezen doorpriekte enz.; terwijl het lokaal verder was opgevuld met wachtenden; waartusschen hier en daar een Hilfsarzt luchtdouches toediende en patiënten afsnauwde.

Bij STOERK wilde ik een dametje keelspiegelen; die mij, toen ik een spiegel met zwart handvat wou nemen, vriendelijk terechtwees met: „Bitte Herr Doktor, weiss!“ Dit beteekende, dat bij lues-patiënten wit-gehandvatte spiegels moesten worden gebruikt. Dit voorzichtigheidsvoorschrift getuigt van een stelselmatige onvoorzichtigheid, immers het ontbreken van behoorlijke ontsmetting der instrumenten. Wij zijn in dit opzicht wel heel wat vooruitgegaan. Ik herinner mij uit een reisbrief van SEMON dat in een Parijsche polikliniek elke patiënt binnenkwam met een hem in de wachtkamer ter hand gestelde, voor hem alleen bestemde tongspatel en keelspiegel. SEMON vond dit iets geweldigs, iets prachtigs, maar haast nergens uitvoerbaar!

In een geestig reisverhaal geeft PAUL RAUGÉ ¹⁾ een beschrijving van de „giberne“, de patroontasch, van POLITZER, de wonderzak, waaruit alles voor den dag komt: een pincet, een oorsonde, een zwart potlood, een rood potlood, verbandwatten.... „et peut-être quelques staphylocoques“. Is dit overigens warm gesteld verhaal schetst hij den door hem hoog gewaardeerden meester *niet* als een operateur: „il est plutôt, si je puis dire, un médecin qu'un chirurgien auriste.“ POLITZER heeft dit niet kunnen zetten en is in een ingezonden stuk gaan betoogen, dat hij toch wel heel veel opereerde, ook groote operaties, en dat de asepsis er tip top was!

1) La clinique de POLITZER (Archives internat. de lar. etc. 1896, p. 492; diens antwoord p. 737.

Intusschen POLITZER — met TROELTSCH en SCHWARTZE apostel der moderne oorheelkunde — was een schitterend docent en de voornaamste magneet, die vooral Engelschen en Amerikanen in een voortdurenden stroom naar Weenen trok. Van dezen waarlijk grooten oorheelkundige, tevens zoo welwillend en hulpvaardig, is het levenseind droevig geweest. Eens een vermogend man, wiens woning een kunstmuseum geleeke, heeft hij, naar wij te laat hebben vernomen, in de oorlogsjaren bitter gebrek geleden.

Een Weensche beroemdheid in die dagen was Frau GELLY, het wandelend keelfantoom, dat op verscheidene cursussen verscheen, en dat men ook op de kamer kon ontbieden. Vreemde lichamen, van veiligheidsdraden voorzien, mocht men uit alle hoeken van haar keel voor den dag halen. Toen op een congres een spreker, ter demonstratie zijner methode, haar had meegebracht, verwekte haar verschijnen de algemeene welkomstkreet: „Ha! Frau GELLY!”

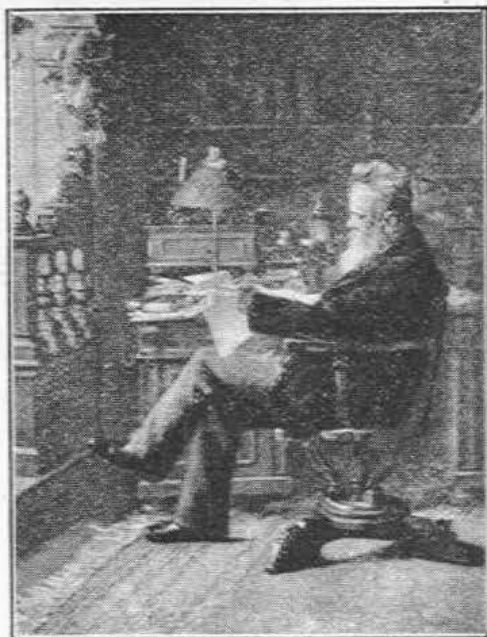
Als prof. GLUCK op een congres verscheen met een paar fraai sprekende gelaryngectomiseerden en deze menschen werden opgewekt spontaan iets te zeggen, konden ze niets anders dan: „alle Anwesenden dringend empfehlen sich von Herrn Prof. GLUCK operieren zu lassen.”

In 1908 is te Weenen het gouden feest der keelspiegelkunst gevierd, de „TÜRCK—CZERMAK-Gedenkfeier”. Beide heeren, die elkaar zoo in de haren hadden gezeten, waren lang genoeg dood om ze aldus tezamen broederlijk op één feestzetel te kunnen plaatsen. Een paar bij het feest uitgenoodigde vertegenwoordigers der familie CZERMAK toonden een merkwaardig gemis aan tact, door aan de congressisten een geschriftje te doen uitdeelen, waarin de voorrangsrechten van hun voor-

vader werden verdedigd. Het is hun niet gelukt, aldus iemands plezier te bederven.

Er waren bij dit feest vrij wat van onze landgenooten. Namens hen werd een feestgroet gezegd door den ouden, beminden TER MATEN. Gij weet, dat — anders dan de oorheekunde — de laryngologie oorspronkelijk in handen was van internisten en huisartsen; ten onzent o. a. HUET, TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN, ROSENSTEIN, BRONDGEEST, NIJKAMP. Tot dezen behoorde ook TER MATEN. Hij was in 1861 over „Het mechanisme van het strottenhoofd” gepromoveerd, en was nog lang daarna bekend door de handigheid, waarmee hij, met de dubbele lepeltang van SCHROETTER, stembandpoliepen wist te verwijderen.

De vereerde vader van het congres was de oude SCHROETTER. Hij hield in de openingszitting de feestrede en verzamelde dien avond zijn oud-leerlingen uit alle landen der aarde aan een groot gastmaal, waar wij tot één uur bijeen waren. Den volgenden ochtend hing de rouwvlag aan het parlamentsgebouw, aan het stadhuis en aan het gebouw van het Congres. Gevoelig was de wijze, waarop de voorzitter van het congres, CHIARI, den doode herdacht, die op het hoogtepunt zijner glorie was heengegaan. „Ein schöner Tod” hoor ik hem nog zeggen; ook dat de familie SCHROETTER hem op het hart had gebonden, dat er geen stoornis mocht komen in de werkzaamheden van het congres.

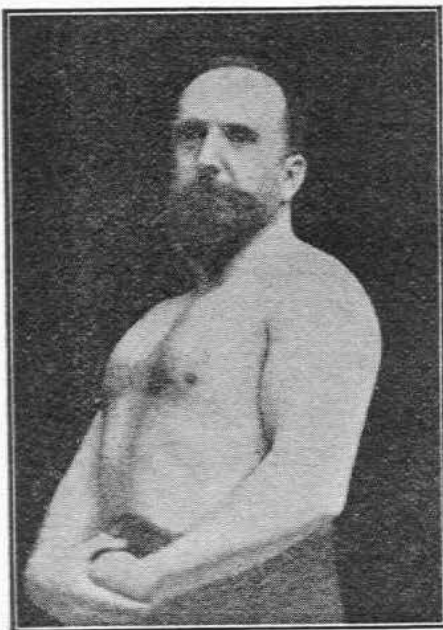

Schroetter

Ik heb vanmiddag den Spaanschen collega RICARDO BOTEY genoemd. Om der merkwaardigheids wille. Hij schreef een boek over den tegenwoordigen stand der keel- nees- oorheekunde in Europa. ¹⁾ Een der twee deelen is Spanje; het

¹⁾ Estudios clinicos sobre laringologia, otologia y rinologia, Barcelona 1901.

andere deel de rest van Europa. In het Spaansche deel zijn

van de 812 bladzijden er 322 gewijd aan RICARDO BOTEY. Wij zien hem o.a. afgebeeld: op elfjarigen leeftijd. Maar ook, wat zeker nog grappiger is: ontkleed, om zijn indrukwekkend spierstelsel te laten zien: „Mi musculatura en los momentos presentes”. De zaak is nog maller als men weet, dat deze collega een klein heertje was.

Ja, de biceps zou voor ons vak van belang zijn, wanneer het in de neus-oorchirurgie toeging, zooals de feestcommissie 1918 het

in haar eendaagsch tijdschrift heeft afgebeeld: als een Amerikaansche vinding, de „Sammy frontal-sinus-front-method”.

Deze Amerikaan heeft blijkbaar gehandeld naar Bijbelsche inspiratie. Jaren geleden heeft POSTHUMUS MEYJES ons een teekening van REMBRANDT aangeboden, voorstellende „de oudste mastoied-operatie”; Rigteren 4, vers 21: „Daarna nam JAËL HEBER's huisvrouw een nagel der tent, en greep een hamer in hare hand, en ging in stilte tot hem in, en dreef den nagel in den slaap zijns hoofts, dat hij in de aarde vast werd; hij was met een diepen slaap bevangen en vermoeid en stierf.”

Van meer belang is, wat ik U thans nog ga vertellen over: JOSEF BREUER. Ik

ontleen het aan diens levensbeschrijvingen door H. MEYER,¹⁾ door DE KLEIJN²⁾ en door BREUER zelf, deze laatste geschreven op verzoek der Wiener Akademie der Wissenschaften. Dit zijn geen wetenschappelijke, maar laat ik zeggen menselijke bijzonderheden. Allereerst omtrent zijn opvoeding: „Da das Gehalt meines Vaters“, schrijft hij, „für die bescheidenen Bedürfnisse jener Zeit ausreichte, sind wir Knaben (let wel!) *unter den günstigsten Verhältnissen* aufgewachsen: ohne das Elend der Armut zu fühlen und ohne Luxus und Ueppigkeit: „in der aurea mediocritas“. Dit gunstige begin is bekroond door een allergelukkigst levenseind in hoogen ouderdom. Luistert: „In einer spanischen Geschichte sucht ein König vergebens nach dem glückbringenden Hemd eines Glücklichen. Als endlich ein Mensch gefunden wird, der sich als Glücklichen bekennt, ist es ein Bettler, der kein Hemd besitzt. Wenn ich hinzufüge, dass ich in meinem Hause durchaus glücklich war und bin, dass meine geliebte Frau mir fünf tüchtige, treffliche Kinder geschenkt hat, dass ich keines von ihnen verloren und mit keinem ernste Sorgen gehabt habe, dann darf ich mich wohl als einen Glücklichen bekennen (der sogar ein Hemd hat).“ Buitengewoon belangrijk acht ik de houding van een man als BREUER tegenover het Jodendom. In een brief aan een zionistischen ijveraar omschreef hij deze houding als: „gente judaeus, natione germanus.“ Hij lichtte dit uitvoerig toe met zijn trots op al hetgeen het jodendom van den vroegsten tot in den tegenwoordigen tijd voor de menschheid heeft gedaan, de groote denkbeelden, de groote mannen, die het heeft voortgebracht; anderzijds met de liefde en het sterkste gevoel van vaderlandsche verplichting tegenover het Duitsche volk en zijn cultuur: „Würde zwischen den beiden Gliedern meines Spruches wirklich ein Gegensatz bestehen, müsste ich wirklich glauben, dass das Judentum der Ruin und die Zerstörung des deutschen Volkes ist, so müsste ich mich von ihm (dem Judentum) trennen. Aber glücklicherweise ist das alles erlogen und können wir mit gutem Gewissen gente judaei, natione germani sein.“

¹⁾ Neue oesterreichische Biographie, 1928.

²⁾ Acta oto-laryngologica, Vol. X.

Er zijn in de Duitsche landen duizenden Joden, juist van de hoogstaanden, die zich, evenals BREUER, volkomen Duitscher voelen. Dat de tegenwoordige, nationalistische beweging zulke menschen als anti-Duitschers uitstoot, moet een onvergeeflijke fout worden geacht.

Ik heb U vanmiddag verteld, dat BREUER een hoogleeraarschap had afgewezen. Hij achtte zich, naar hij met nadruk verklaart, voor dit vrijwillige terugtrekken méér dan beloond, doordat hij, op voorstel van zulke mannen als MACH, HERING en EXNER, tot lid der Akademie van Wetenschappen werd gekozen. Deze benoeming vervulde hem met vreugde en dank. Het was meer dan deze nederige man ooit had durven hopen.

Voelt niet elk van ons, juist vandaag, de herleving — in gewijzigde omstandigheden — van het geval-BREUER op onzen eigen grond? Bij dit jubilee is onze Vereeniging twee eereleden rijker geworden. Naar ons aller wensch en tot aller voldoening!

Is niet STRUIJCKEN — evenals BREUER — de kluizenaar, die zonder verband met de universiteit, in een eigen klein laboratorium, zonder den steun van iemand anders, belangrijke technische en wetenschappelijke vraagstukken heeft aangevat en tot klaarheid gebracht? En werd ook niet bij hem, evenals bij dien ander, de wetenschappelijke verdienste erkend door het lidmaatschap der Akademie, zoo uitzonderlijk bij kluizenars! In dit gebouw, STRUIJCKEN's kliniek, zijn wonderen verricht. Hij is de eenige, wiens naam door elken oorarts ter wereld elken dag wordt genoemd. Immers geen ooronderzoek is volledig zonder de bovengrens volgens STRUIJCKEN. En in den neus wordt maar zelden geopereerd, evenmin hier als in China of Hollywood, zonder dat hij met zijn tang als zwijgend assistent hulp verleent. Maar hij is ook de eenige, die met zorgvolle liefde aan de toekomst onzer Vereeniging heeft gedacht, en die ons, als voorschot op zijn nalatenschap, uit eigen kweek twee jonge leden heeft geschonken, die, naar wij vertrouwen, zijn naam met waardigheid zullen dragen.

Ik sluit deze vertooning met het beeld van onzen nestor, den tachtigjarigen SCHUTTER. Hij was twee keer drie jaar voorzitter onzer Vereeniging en gedurende lange jaren een

verdienstelijk medewerker aan den wetenschappelijken arbeid. De jongeren onder ons kennen hem niet meer. Zoo gaat het in dit leven. Maar de ouderen waardeeren hem als een man van fijnen geest, altijd opgewekt, met beminnelijken humor en dien zij in dit feestelijk uur hier noode missen.

II. REISVERHAAL BETREFFENDE EEN ONDERZOEKINGS- TOCHT IN HET BINNENSTE DER TONSILLA PALATINA¹⁾

*Zes dagen zonder voedsel. —
Door een wonder gered. —
Geen dooden.*

Het was een stoutmoedig, haast roekeloos denkbeeld, een onderzoekingstocht te ondernemen naar het tevoren door geen menschenvoet ooit betreden *Cryptengebied der Tonsilla palatina*. Maar de voorbereiding was in beproefde handen. De combinatie FORD—PHILIPS—SHELL bracht een technisch onovertroffen exploratiewagen tot stand, die niet alleen kon rijden, maar ook kon glijden, die zich in bochten kon wringen en weken lang zou kunnen teren op een tot minimaal volumen saamgeperste hoeveelheid benzine-energie. Waar deze nog te kort zou schieten, werd zij — als toppunt van efficiency — aangevuld door de energie, verkregen uit de automatische vuilverbranding van de uitwerpselen der mensche-lijke organismen in den wagen.

Op den voor het vertrek bepaalden tijd rijdt, onder levendige belangstelling der saamgestroomde *orale fauna*, de wagen voor, ter plaatse van den proximalen oeverrand van den krater van den *Ductus Stenonianus*. Uit dit nog niet dan met de sonde geëxploreerde brongebied ontspringt de *Fluvius salivaris*, een heldere, mucine-rijke stroom, waarin het hagel-

¹⁾ Daar de lichtelijk menschenschuwe schrijver met geen stok te bewegen was, voor het voetlicht te verschijnen, wordt zijn waarachtig reisverhaal voorgelezen door den heer LEOPOLD SIEMENS.

witte *Praemolair-gebergte* zich weerspiegelt. Terwijl de auto om den rand van den krater reed, zouden de reizigers, van zwemvesten voorzien, den stroom doorwaden. Het is een teleurstelling, dat de bedding uitgedroogd schijnt. Naar algemeen vermoeden, gevolg van een den hoofdductus afsluitenden *calculus salivaris*.

Als de wagen weer bestegen is, maakt deze een rondtoer om den machtigen *Dens sapientiae dexter*, den „rechten berg der kennis”, welks aanblik het gezelschap met stillen eerbied vervult. Om den hoek een verrassend vergezicht over de zachte glooiing van het *Lingua-dal* met het heuvellandschap der *Papillae circumvallatae*; aan den horizon, in vage schemering, de *Sapiens sinister*, oftewel de „berg der occulte wetenschap”.

Thans wordt een dag rust gehouden, bestemd voor wintersport op de witbeslagen, hobbelige kwartsgesteenten der *Tonsilla quarta*. Enkele ondernemende reisgenooten tijgen uit op een kort bezoek aan den medianen lingua-krater, het *Foramen coecum*. Helaas komt een der reizigers, een tachtigjarig sportliefhebber, in den krater te vallen. Energische reddingspogingen — met de boonentang van BRÜNINGS, met het forcepsje van GUYE, zelfs met den cranioclast — mogen niet baten. Voor de oogen zijner ontstelde collega's zakt de ongelukkige steeds dieper en ziet men ten slotte, in den donkeren afgrond, alleen nog zijn glinsterenden schedel. Professor BENJAMINS is onmiddellijk bij de hand met zijn drenkelingenreddingsbrigade, allen in keurige uniformen gestoken. Echter waagt van deze gediplomeerde redders geen enkele zich „in den Schlund hinab”. De spoedig op de onheilsplaats verschenen ambulancewagen van den G. G. G. D. kan alleen maar vaststellen, dat het slachtoffer, door den toevallig niet geoblitereerden *Ductus thyreo-glossus* is weggezakt, koersende in de richting van het *Hyoied*. Dr. HEYERMANNS moet onverrichterzake terugkeeren; maar heeft toch de groote voldoening, een doodelijk ongeval te kunnen boeken in zijn pas gereorganiseerde verkeers-statistiek.

Als x — 1 weer allergenoegelijkst in den wagen bijeenzitten, maakt deze den beroemden kamtocht — „tour de la Corniche” — langs den rand der *Plica triangularis*. Men

geniet volop van het dubbele vergezicht: rechts de diepe uitholling der *Fossa pillularis*; links het sterk geaccentueerde *Tonsillair-oppervlak*. Vroeger een geliefd klauterterrein der Nederlandsche Alpenclub, is deze sport hier verdwenen, toen het klieven der *Pontes tonsillares*, deze onzinnige mode, haar intree deed in de laryngologische wereld.

Thans stop bij de monding van een gigantische *Crypta*. De wagen wordt voor den tunneltocht in gereedheid gebracht; de ramen en deuren hermetisch afgesloten. De lichten worden vervangen door de één-miljoen-Watt *smegmalamp* (PHILIPS-patent in alle beschaafde landen en in Duitschland). Een grijzige massa uit het *Ostium cryptae*, in het lilliput-SHELL-laboratorium ex tempore onderzocht, blijkt te bestaan uit detritus, aspergillus, epithelia en 37 pathogene microben-soorten.

Het binnendringen in de *Crypta* geeft aan alle inzittenden het angstig gevoel van volkomen verloren zijn. Men hoort niets; men spreekt geen woord; men ziet elkander niet meer. Men waant zich in een onderaardsch isolement, iets als SCHILLER's „Taucher” op de „Spitzen Korallen”, in de hel der Charybdis. Men heeft geen denkbeeld meer van plaats of tijd; men heeft het intuïtief gevoel, dat de wagen rondom stijf is omsloten door een eindelooze vettige massa. Alleen de chauffeur, die in race-auto's zes noordpooltochten heeft meegemaakt, ontsnapt aan de psychische massa-infectie. Hij leest een gemiddelde uur-snelheid af van 40 K.M.; met botsing en plotselinge tegenbeweging elke drie seconden. Door een tot in perfectie geconstrueerd buffersysteem (patent FORD) wordt botsing en richtingsverandering in den wagen door niemand waargenomen. De algemeene sensatie is stilstand, zweefstand in een eindeloos niets. Vermeldingswaard is, dat, bij een afgelegd traject van 5880 K.M., dus bij een ononderbroken reis van 6 dagen en 3 uren, behoefte aan spijs of drank door niemand wordt gevoeld, met uitzondering van den chauffeur. De waarheid is, dat deze reeds zes dagen lang bezig is den uitweg te zoeken; maar in het cryptenlabyrinth hopeloos is vastgeraakt. Trouwens geen enkele verkeers-aanwijzing en geen betrouwbare cryptenkaart.

Dan gebeurt er op eenmaal iets, dat allen uit de lethargia

doet ontwaken. Midden uit het dak van den wagen spuit, uit een glinsterende metalen punt, een heldere vloeistofstraal naar beneden en klettert tegen de vloer. De FORD-man, die het algemeene levensgevaar in een oogwenk doorziet, laat, door een enkel electrisch contact, het dak van den wagen dalen tot de verraderlijke punt is verdwenen. Het gezelschap herademt; maar bezwijkt bijna onder een walgelijken foetor, binnendringend door de dakfistula. Door doelmatige verstuiving van ZWAARDEMAKER's complementaire reukstoffen wordt de foetor verdreven. Het lek tevens gedicht. De ingespoten vloeistof, ex tempore onderzocht, bestaat uit: aqua destillata 99, novocainum 1, adrenalinum een spoor. Bij het bekend maken van dit resultaat roept een der reizigers in doodsangst uit: „Heer, sta ons bij; wij worden *gepeld!*” Na een oogenblik van algemeen, stilzwijgend handenwringen, waagt een jeugdig Amsterdamsch assistent de opmerking: „Als de inspuiting geschiedt naar de regelen der kunst, dan moeten wij zijn verzeild in het *Spatium parapharyngeum.*” De ontsteltenis is algemeen. Een ieder begrijpt, in welk een doolhof wij thans zijn geraakt, veel vreeselijker dan alleen dat der cryptae! Men ziet zich reeds terecht komen in de *Glandula parotis* of — wie weet? — wegzakken naar het *Mediastinum*. Bij nader overleg echter wint het vertrouwen veld, dat het ondenkbaar is, dat de gladde, veerende bufferwagen de machtige *Capsula tonsillaris* en *Fascia pharyngea* zoo maar klakkeloos zou hebben doorboord. Maar dan nieuwe angst, dat wij dus staan te worden gepeld door technisch onbekwame handen!

Nu volgt plots een onbeschrijfelijk tooneel. Met reuzekracht wordt alles in den wagen naar één kant en op elkaar gesmeten. De chauffeur is van den stuurstoel afgeslingerd. Het is een aardbeving in optima forma. Geweldige schokken doen den wagen daveren. Op eens verneemt men een slurpend geluid. Eén schelle flits van verblindend reflexlicht. Dan weer volslagen duisternis, waarbij de wagen door een lang, smal kanaal met kracht wordt weggezogen, tot hij met een ongehoorden smak neerploft op den grond.

Zooals later aan allen is duidelijk gemaakt, is tijdens de *ablatio tonsillae* de wagen uit de crypta uitgezogen door de

machtige werking van de zuigspatel van STRUIJCKEN, en onzacht, maar gered, terecht gekomen op den bodem van den verbandemmer. Hier, tusschen bloedige gaasdeppers, drukken de uit den dood herrezen reisgenooten elkaar ontroerd de hand.

Nog wacht hun hier een heuglijke verrassing. Opeens zien zij in hun midden, met een stralend gezicht, den in het *Foramen coecum* verdronken, bejaarden tochtgenoot. Deze doet hun met groote opgewektheid het volgende verhaal: Weggezakt in den *Ductus thyreoglossus* kwam hij terecht in de buurt van het *Pomum Adami*. Dit heeft hem maar matig geïmponeerd. Eva heeft hij niet gezien. Hij vond het *Pomum* bij lange niet zoo boeiend als de in zijn jeugd met veel vermaak beklommen *Mons Veneris*. Ook hij was, tot zijn uitbundige blijdschap, door STRUIJCKEN's onvolprezen instrument uit zijn kerker voor den dag gezogen. Intusschen had hij geen berouw den cryptentocht te zijn ontlopen. Alleen kassian met de statistiek van Dr. HEIJERMANS!

Nog dient vermeld, dat Dr. W. DE VLUGT, getooid met den burgemeestersketen, het koene reisgezelschap uren lang vergeefs heeft staan opwachten, met de verguld-zilveren medaille der stad Amsterdam. Wethouder DE MIRANDA was ostentatief weggebleven, omdat de chauffeur tot een verkeerde organisatie behoorde.

De moraal van den ganschen tocht is alweer ontleend aan SCHILLER's „Taucher”:

„Da unten aber ist es fürchterlich,
„Und der Mensch versuche die Götter nicht,
„Und begehre nimmer und nimmer zu schauen
„Was sie gnädig bedecken mit Nacht und Grauen.”

B.

III. LIEDEREN ¹⁾

MET GITAAR-BEGELEIDING, GEZONGEN
DOOR DEN HEER J. MOULIJN.

(Cave! Alleen voor geneesheeren!)

A. *De gezagvoerder in ruste.*

B. *Van een Indo, die naar Holland ging.*

C. *Ziekte van Ménière.* ¹⁾

Diep in het rotsbeen waar voorheen
Nog nooit een stervling kwam,
Daar is een plekje, donkerder
Dan duister Amsterdam.

Een eeuw geleden zei FLOURENS,
Een Franschman van gewicht,
Dat in die buurt het centrum zat
Van 's mensen evenwicht.

MÈNIÈRE liet een duizelaar zien;
Zoo mislijk als een kat,
Waarvan een ieder dacht dat ie
Een rolberoerte had.

De sectie toonde dat FLOURENS
Het had bij 't rechte end.
MÈNIÈRE nam toen voor zichzelf
Op 't rotsbeen een patent.

Sinds hebben BREUER, BARANY
En MAGNUS met zijn staf
De zaak bewerkt en snoepten van
De zalm het neusje af.

¹⁾ Dit is de oorspronkelijke tekst der liederen. De zanger heeft zich bij zijn voordracht eenige afwijkingen veroorloofd.

Tot zijn patiënten BREUER zegt:
Was jij een duif, mijn vrind,
Dan extirpeerde ik bij jou
Éénzijdig 't labyrinth.

En MAGNUS denkt: Och, duizelaar,
Jij bent mij te gezond.
Ik stel veel meer belang in een
Groothersensloozen hond.

Maar BARANY zegt: Neemt U plaats!
Mijn draaistoel die staat daar.
Na tien keer draaien ben ik met
Den nanystagmus klaar.

Nu nog calorisch, 20 graad,
Slechts een minuut of vijf!
Ziet die nystagmus!! — 't labyrinth
Is prikkelbaar; buiten kijf.

Patiënt ziet wit; het koude zweet .
Loopt taplings langs zijn stoel.
Bij 't braken vraagt BARANY naar
's Mans subjectief gevoel.

Dan wendt hij zich tot zijn gehoor
En constateert tevreë:
„De vagus en sympathicus
Doen met de Deiters mee.”

Patiënt, die eindelijk weer kan staan,
Al is 't niet vertikaal,
Vraagt hoopvol nu om goeden raad
Ter heeling van zijn kwaal.

„Is hij mesjogge?” zegt de prof.
„Wat denkt die man van mij?
Het statisch labyrinth, dat is
Geen kruienierderij.”

„'t Kost twintig kronen ! En ik schrijf
Uw huisarts eenen brief.
Mijn vak is zuivere wetenschap,
Verdwijn nu asjeblief.”

Hij schrijft: „'s Mans lijden zit centraal.
Laat niet alleen hem wandelen !
Want hij kan vallen. Wil hem symp-
tomatisch slechts behandelen”.

D. *Bij — —*

Wie in het neuzenvak wat wil presteeren,
Die moet per se — — zien opereeren.
Alleen bij — — is het vak te leeren.
Met — — valt volstrekt niet gek te scheren.
Want — — is vandaag de groote man.
Die opereert zooals geen ander 't kan.

Eertijds trok elk laryngoloog naar Weenen.
Nu staan ze hooploos daar met blauwe scheenen.
HAJEK en NEUMANN gaan nu rentenieren,
En kijken in Berlijn eens door de kieren,
Hoe heel de wereld trekt naar — — toe,
Uit Hollywood en uit Honoloeloe.

Hier worden kromme neuzen rechtgeslagen.
Patiënt behoeft niet eens erom te vragen;
Want — — die hecht niets aan anamnesen.
Dat zou, denkt hij, maar tijdverknoeien wezen.
Wie éénmaal binnen is, die heeft geen keus;
Want vóór hij 't weet, zit — — in zijn neus.

Om polsen en om enkels krijgt hij riemen.
Na veertien dagen ziet men nog de striemen.
De hoofdzaak is, zegt — — 't goed fixeeren,
Om 't nutloos tegenspartelen af te leeren.
Wie nu nog weg zou willen, is gepierd.
„Denn hier wird immer gründlich operiert.”

Een juffrouw heeft een wratje op haar smoeletje.
 De assistent zegt: Zet u op dat stoeletje.
 Men bindt haar vast om enkels, polsen, kuitën;
 Begint meteen den neus haar in te spuiten.
 De juf, in razernij, gilt moord en brand,
 En — — zegt: „Wat is hier aan de hand?”

De juf schreeuwt: „'k laat mijn neus niet opereeren!”
 Maar — —: „'k ga Uw septum reseseeren.
 Mijn kursianen moeten ook wat leeren.
 Scheid nu in godsnaam uit met lamenteeren.
 Juffrouw, roep toch niet langer wee en ach!
 Want Dinsdags is 't hier altijd septum-dag.”

Te midden van een dertig kursianen,
 Tirolers, Kaffers en Amerikanen,
 Gaat — — nu het septum opereeren,
 De juffrouw sist, maar kan zich niet verweeren.
 Vóór zij het weet, is ze ook twee conchae kwijt,
 En — — zegt: „je bent een brave meid.

'k Neem van Uw neusrug nu nog weg die bolte,
 En open beiderzijds Uw voorhoofdsholte,
 En dan meteen de zieke zeefbeencellen.
 En thans, juffrouw, zal 'k U iets leuks vertellen:
 Omdat Gij dat toch ook zoo gaarne had,
 Neem ik nu ook nog van U weg — die wrat.”

Intusschen zijn een aantal andre heeren
 Naar 's meesters voorbeeld ook aan 't opereeren.
 't Is allerwegen heftig protesteeren.
 De kursianen willen graag wat leeren.
 Patiënt, bedenk! Het leed, U aangedaan,
 Was heilzaam voor een armen kursiaan.

En bovendien, Gij zijt den dood ontvloten.
 Bij — — vallen niet zoo erg veel dooden.
 En mocht het eens een enkele keer gebeuren,
 Dan hoeft men nog zoo ijslijk niet te treuren,
 „Denn 's giebt dann wieder mal eine Obduktion.
 Ein Kursianer lernt auch was davon.”

E. *Ach die amandelen!*

De Schepper, die alles het beste wist,
Heeft op één punt zich erg vergist.
Toen hij den mensch de amandelen gaf,
Bracht hij hem aan den rand van 't graf.

De physiologen, vroeg en spaat,
Die wisten met de tonsil geen raad.
Hun leer was: der amandelen taak
Is onbetwist de bloedaanmaak.
Maar neen, zegt HELLMANN, 't is protectie
Heb je in je corpus een infectie,
Dan maken zij te zelfder stond
Het organisme weer gezond.
Een derde denkt, dat leukocythen,
Op jacht naar mikroparasieten,
Van hier den pharynx binnenschieten.
VOSS meent: inwendige secretie,
Dat is de functie van het beessie.
Vriend MINK zegt, dat ze vocht afscheiden,
Om de adem beter te doen glijden.
En allen, HELLMANN, MINK en VOSS,
Die kletsen er maar wat op los.
Ze weten er geen jota van,
Noch VOSS, noch MINK, noch HELLEMANN.

Want ziet, een kind, amandelloos,
Is vaak op school een bolleboos
En zoo gezond als twee paar visschen.
Tonsillen kunnen wij best missen.
Heeft men ze allebei verloren,
Dan voelt men zich vaak als herboren,
En smaakt het biertje eens zoo goed.
Wat moet dat tonsillair gebroed?

Wij kennen 't nut van elk orgaan.
Maar de tonsil, wat heb je eraan?
Een sieraad is een slanke huig.
Maar waartoe dat tonsillentuig?

Amsterd. Boek- en Steendrukkerij
v/h ELLERMAN, HARMS & Co. N.V.
Warmoesstraat 147-151, Amsterdam